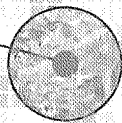

Begrotingsscan Delfzijl 2007

---

provincie
groningen

Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

**MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES
INSPECTIE FINANCIËN LOKALE EN PROVINCIALE OVERHEDEN**

en

**PROVINCIE GRONINGEN
AFDELING ALGEMENE, BESTUURLIJKE EN JURIDISCHE ZAKEN
CLUSTER TOEZICHT GEMEENTEFINANCIËN**

**Rapportage over de begrotingsscan
Delfzijl 2007**

Den Haag/Groningen, 18 juni 2007

Samenstellers:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

R.J.M. Brinkman

Senior inspecteur

Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden

Provincie Groningen

S. Sirks

Senior beleidsmedewerker

Afdeling Algemene, Bestuurlijke en Juridische Zaken

Inhoudsopgave	Pagina
Bestuurlijke samenvatting, conclusies en aanbevelingen	5
1 Inleiding	13
1.1 Doel van de begrotingsscan	13
1.2 Werkwijze	14
1.3 Kenmerken	15
1.4 Leeswijzer	16
2 De ontwikkeling van de financiële positie van de gemeente Delfzijl	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Financieel beleid	17
2.2.1 Algemeen	17
2.2.2 Inrichting begroting en meerjarenraming	18
2.2.3 Cyclus voor het financiële beleid	19
2.2.4 De verordeningen	21
2.2.5 Tijdige inzending van begroting, jaarrekening en andere stukken	22
2.3 Jaarrekeningen	23
2.4 Begrotingspositie 2006, 2007 en meerjarenraming 2008 tot en met 2010	24
2.4.1 Algemeen	24
2.4.2 Financiële positie in historisch perspectief	24
2.4.3 Eerste en tweede bestuursrapportage 2006	26
2.4.4 Begrotingspositie 2007 en meerjarenraming 2008 tot en met 2010	26
2.5 Weerstandsvermogen	30
2.5.1 Algemeen	30
2.5.2 De risico's	30
2.5.3 Weerstandscapaciteit	31
2.5.4 Situatie gemeente Delfzijl	31
2.6 Onderhoud kapitaalgoederen	34
2.7 Overige verplichte paragrafen	35
2.8 Conclusies en aanbevelingen	36

3	De eigen inkomsten vergeleken	39
3.1	Inleiding	39
3.2	De Fvw en belastingcapaciteit	39
3.3	De opbrengsten van de belangrijkste heffingen in de gemeente Delfzijl vergeleken met de normopbrengst ingevolge artikel 12 van de Fvw	40
3.4	Gemeentelijke woonlastendruk	41
3.5	Overige heffingen	42
3.6	Conclusies	43
4	Inkomsten uit het gemeentefonds	45
4.1	Inleiding	45
4.2	Analyse	46
4.3	Conclusie	52
5	De nettolasten van de gemeente Delfzijl vergeleken	53
5.1	Inleiding	53
5.2	De vergelijking met zichzelf	53
5.3	De gemeente Delfzijl vergeleken met de landelijke en de provinciale referentiegemeente	62
5.4	Conclusies en aanbevelingen	72

Bijlagen:

1	Gemeentelijke lasten vergeleken met de inkomsten uit het gemeentefonds	75
2A	Vergelijking nettolasten per cluster tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke referentiegemeente	77
2B	Vergelijking nettolasten per cluster tussen de gemeente Delfzijl en de provinciale referentiegemeente	79
3	De opbouw van de algemene uitkering van Delfzijl en de provinciale referentiegemeente	81
4	Lasten en baten Delfzijl 2007 per begrotingsfunctie	83
5A	Begrotingsfuncties Delfzijl vergeleken met de landelijke referentiegemeente	85
5B	Begrotingsfuncties Delfzijl vergeleken met de provinciale referentiegemeente	87
6	Indeling functies naar clusters	89
7	Checklist begroting Delfzijl 2007 op aanwezigheid van door het BBV voorgeschreven onderdelen	91

BESTUURLIJKE SAMENVATTING, CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Aanleiding voor de begrotingsscan

In het kader van (de gesprekken tussen de gemeente, de provincie en het Rijk over) de problematiek van de gemeente Delfzijl heeft de gemeente het voorstel, van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), aanvaard om een begrotingsscan voor het begrotingsjaar 2007 door de Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden (IFLO) en de provincie Groningen uit te laten voeren.

Niet vrijblijvend en openbaar

Omdat de provincie verantwoordelijk is voor het toezicht (beleid) ten aanzien van de financiën van gemeenten is de provincie bij de aanvraag en de uitvoering van een begrotingsscan betrokken. De begrotingsscan is niet vrijblijvend. De conclusies en aanbevelingen kunnen input zijn voor overleg tussen de gemeente en de provincie in het kader van het begrotingstoezicht. Als follow-up van de begrotingsscan wordt van de raad of het college een schriftelijke reactie richting Gedeputeerde Staten (GS) gevraagd (in afschrift aan de IFLO), in het bijzonder met betrekking tot de aanbevelingen. Daarbij verwachten zowel de provincie als de IFLO dat de gemeente aangeeft wat met de aanbevelingen wordt gedaan. De provincie is de aangewezen om dit te monitoren en daarover terug te rapporteren aan de IFLO.

De begrotingsscan is in principe een openbaar document en zal, tenzij de gemeente daartegen bezwaar maakt, op de internetsite van BZK worden geplaatst.

Doel van de begrotingsscan: globale toets

De begrotingsscan is nadrukkelijk geen uitgebreide en diepgaande analyse zoals die bij een artikel 12-onderzoek wel zou plaatsvinden. Het is een globale toets van de financiële positie van de gemeente.

Het doel van de begrotingsscan is in het algemeen driedig: ten eerste verschaft het de gemeente inzicht in de eigen financiële situatie, ten tweede kan de begrotingsscan een cumulatie van financiële problemen voorkomen en ten slotte kan met behulp van de begrotingsscan duidelijk worden of de gemeente zonodig voldoet aan de toelatingseisen van artikel 12 van de Financiële-verhoudingswet (Fvw).

De begrotingsscan is geen beleidsadvies. Het betreft een constatering van feiten en de daaruit te trekken conclusies. Daarnaast geeft de begrotingsscan ook een oordeel over de financiële positie van de

gemeente. Waar nodig zijn ook aanbevelingen in de begrotingsscan opgenomen.

Voor deze begrotingsscan zijn vijf gemeenten geselecteerd die gemiddeld genomen qua structuurkenmerken vergelijkbaar zijn met de gemeente Delfzijl. Dit zijn de gemeenten Dongeradeel, Eemsmond, Hoogezand-Sappemeer, Veendam en Vlissingen, hierna genoemd de landelijke referentiegemeente. Op verzoek van de gemeente is daar een tweede referentiegemeente aan toegevoegd, te weten het gemiddelde van de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Stadskanaal, Veendam en Winschoten. Hierna te noemen de provinciale referentiegemeente.

Belangrijkste bevindingen

Uitgangspunt voor de begrotingsscan is de volgende centrale probleemstelling:

Hoe ziet de financiële positie van de gemeente Delfzijl er uit?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is de centrale probleemstelling opgedeeld in vier onderzoeksvragen. Deze luiden als volgt:

1. *Wat kan aan de hand van de gemeenterekeningen vanaf 2000, de begroting 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 over de financiële positie van de gemeente worden gezegd?*
2. *Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke en de provinciale referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?*
3. *Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de algemene uitkering van het gemeentefonds en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?*
4. *Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Delfzijl zich in 2007 ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering en hoe is dat beeld ten opzichte van de nettolasten van de landelijke en de provinciale referentiegemeente?*

In de analyses hebben we gebruik gemaakt van de begroting 2007 en de vastgestelde eerste tot en met de derde begrotingswijziging en de jaarrekening 2005 van de gemeente Delfzijl. Overige begrotingswijzigingen zijn niet betrokken in het onderzoek.

1. Wat kan aan de hand van de gemeenterekeningen vanaf 2000, de begroting 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 over de financiële positie van de gemeente worden gezegd?

De gemeente Delfzijl heeft voor het jaar 2007 een sluitende begroting gepresenteerd. Op basis van de huidige inzichten mag worden verwacht dat de gemeente de komende jaren met een materieel begrotingevenwicht zal kunnen werken, met daarin nog enige ruimte voor nieuw beleid. Of die ruimte nog aanwezig is als de geactualiseerde beheerplannen van de kapitaalgoederen volledig in de begroting en meerjarenraming zijn vertaald én de financiële vertaling van alle gesignaleerde risico's is afgerond, is de vraag. Nadrukkelijk wordt door de toezichthouder gesteld dat de gemeente nog wel de nodige ombuigingsmaatregelen concreet zal moeten invullen. Wij benadrukken de noodzaak om het verloop van de ombuigingsmaatregelen nauwlettend te volgen en daar waar deze eventueel, om wat voor reden dan ook, niet gerealiseerd (kunnen) worden aanvullende maatregelen te nemen, opdat het huidige financiële perspectief gehandhaafd blijft. Wij achten het in dit kader van eminent belang dat duidelijke afspraken worden gemaakt over de verantwoordelijkheden binnen de gemeente ter zake. In de huidige constellatie wordt, naar ons oordeel, de afdeling financiën te gemakkelijk gezien als verantwoordelijk voor het welslagen van de ombuigingsmaatregelen en niet de (beleids)afdelingen zelf. De afdeling financiën probeert 'de schade' zoveel mogelijk te beperken ('damage-control'). Hier wreekt zich, naar ons oordeel, het feit dat de gemeente niet beschikt over een controller. Wij zouden willen onderstrepen dat het van groot belang is dat er een ambtelijke functionaris is die een coördinerende rol vervult ten aanzien van de financiën en ten aanzien van het realiseren van ombuigingen in het bijzonder. Wij wijzen er in dit verband op dat de aanwezigheid van een controller in een gemeente met de omvang van Delfzijl niet ongebruikelijk is.

2. Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke en de provinciale referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

Uit de vergelijkingen blijkt dat de gemeente Delfzijl € 126 per huishouden meer gemeentelijke woonlasten heft, namelijk € 662 per huishouden dan de landelijke referentiegemeente (€ 536 per huishouden), en ook meer (€ 73 per huishouden) dan de provinciale referentiegemeente. In de Atlas van de lokale lasten 2007 neemt de gemeente plaats 321 in, waarbij de hoogste waarneming plaats 475 is. De laagste woonlasten bedragen € 437 per huishouden, de hoogste € 1.089 per huishouden.

Daarnaast blijkt uit vergelijkingen dat de inkomsten uit de onroerende-zaakbelastingen (OZB) ver boven het niveau liggen waarmee in het gemeentefonds wordt gerekend (€ 133 per inwoner hoger), doordat met name het OZB-tarief voor niet-woningen fors hoger is dan het rekentarief.

Het belastingpakket, bestaande uit OZB en riool- en reinigingsrecht, voldoet in 2007, zij het nipt, aan de eisen die artikel 12 van de Fw daaraan stelt.

Verder blijkt dat de gemeente Delfzijl € 78 per inwoner respectievelijk € 98 per inwoner meer aan OZB ontvangt dan de beide referentiegemeenten. Uit nadere analyse blijkt dat Delfzijl enerzijds hogere tarieven hanteert dan de referentiegemeenten en anderzijds een lagere gemiddelde OZB-waarde voor woningen en bedrijven per inwoner heeft dan de beide referentiegemeenten.

Bij de overige gemeentelijke heffingen heeft de gemeente Delfzijl een opbrengst van € 42 per inwoner tegenover € 58 voor de landelijke referentiegemeente en € 38 voor de provinciale referentiegemeente.

3. Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de algemene uitkering van het gemeentefonds en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

De uitkomst van de analyse toont aan dat de middelentoedeling vanuit het gemeentefonds aan Delfzijl ten opzichte van de landelijke referentiegemeente met structureel € 5 per inwoner negatief afwijkt, ofwel circa € 140.000. De afwijking is het saldo van minder stedelijkheid (omgevingsadressendichtheid), minder centrumfunctie, minder historiciteit en een slechtere (dus meer uitkering uit het gemeentefonds) bodemgesteldheid. De negatieve afwijking betekent niet dat Delfzijl slechter af zou zijn. Tegenover een lagere algemene uitkering staan in het algemeen ook lagere lasten.

4. Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Delfzijl zich in 2007 ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering en hoe is dat beeld ten opzichte van de nettolasten van de landelijke en de provinciale referentiegemeente?

Uit de vergelijking van de nettolasten van de gemeente Delfzijl met de (norm)inkomsten van het gemeentefonds blijkt dat Delfzijl circa € 4 miljoen hogere lasten raamt dan waarvan het gemeentefonds uitgaat.

Het gaat vooral om meer lasten/minder baten op de clusters:

- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing;
- Groen;
- Bestuursorganen;
- Kunst en ontspanning;
- Algemene ondersteuning.

Er worden minder lasten/meer baten geraamd op de clusters:

- Werk en inkomen;
- Maatschappelijke zorg;
- Wegen en water;
- Riolering.

Er zijn veel hogere baten OZB dan waarvan het gemeentefonds uitgaat, te weten € 133 per inwoner ofwel € 3,7 miljoen.

Voor de vergelijking van Delfzijl met de beide referentiegemeenten gelden soortgelijke trends als bij de vergelijking met het gemeentefonds voor de volgende (sub)clusters: OZB, Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing, Groen, Bestuursorganen en Maatschappelijke zorg.

Er worden in vergelijking met de landelijke referentiegemeente vooral meer nettolasten geraamd op de (sub)clusters:

- Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing door de hoge lasten op stads- en dorpsvernieuwing;
- Groen vooral door hoge lasten voor openbaar groen en openluchtrecreatie;
- Bestuursorganen vooral door hoge lasten voor wachtgelden van voormalige bestuurders.

Er worden minder lasten geraamd op de (sub)clusters Maatschappelijke zorg, Reiniging, Oudheid, Bevolkingszaken en Volkshuisvesting.

In tabel 1 zijn de grootste afwijkingen die zijn gevonden bij de vergelijkingen van de gemeente met zichzelf en de beide referentiegemeenten samengevat. De vergelijking met zichzelf wordt daarbij als de belangrijkste indicatie gezien voor de te nemen maatregelen om de financiële problemen te verminderen.

Tabel 1: Delfzijl vergeleken met zichzelf en de referentiegemeenten¹

(Sub)cluster	Delfzijl vergeleken met zichzelf	Delfzijl vergeleken met de landelijke referentiegemeente	Delfzijl vergeleken met de provinciale referentiegemeente
Inkomstenclusters			
OZB	+133	+77	+98
Overige eigen middelen	+36	-22	-2
Algemene uitkering	+0	-33	-43
Uitgavencusters			
Volkshuisvesting		+11	-5
R/O en stadsvernieuwing	-92	-79	-66
Groen	-73	-39	-59
Bestuursorganen	-37	-34	-20
Kunst		+3	+0
Ontspanning	-31	+6	+4
Algemene ondersteuning	-22	+1	-7
Werk en inkomen	+22	-2	-2
Maatschappelijke zorg	+19	+48	+68
Wegen		+1	+10
Water	+14	+4	+0
Riolering	+12	+1	+3
Reiniging	+9	+16	-3
Oudheid	+5	+13	+3
Bevolkingszaken	-1	+12	+10

Aanbevelingen

Hieronder geven wij de aanbevelingen uit de begrotingsscan weer. Voor een nadere motivatie van deze aanbevelingen verwijzen we naar de inhoud van de begrotingsscan.

1. Ga na of de geconstateerde relatief hoge nettolasten bij met name de (sub)clusters **Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing, Groen, Bestuursorganen, Kunst en ontspanning en Algemene ondersteuning** aansluiten bij de prioriteiten van de gemeente en bezie in hoeverre er een relatie kan worden gelegd met bezuinigingstaakstellingen.
2. Ga na of de lastentoerekening aan producten bijstelling behoeft. Indien dat het geval is, wordt geadviseerd, in ieder geval, de vergelijking met zichzelf opnieuw te doen.
3. Verwerk de lasten van investeringen op een éénduidige wijze in de exploitatiecijfers.
4. Zorg ervoor dat de diverse bezuinigingstrajecten nauwlettend worden gevolgd. Maak de (beleids)afdelingen expliciet verantwoordelijk voor de realisering daarvan. Daar waar ombuigingsdoelstellingen niet gerealiseerd (kunnen) worden, zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. In het uiterste geval zal het voorzieningenniveau moeten worden heroverwogen.

¹ + betekent hogere baten/lagere nettolasten; - betekent lagere baten/hogere nettolasten.

5. Overweeg, mede in relatie tot het vorenstaande, maar ook met het oog op het verbeteren van de doelmatigheid, de rechtmatigheid en de efficiency, de aanstelling van een concerncontroller.
6. Bepaal - in relatie tot de gemeentelijke risico's - de minimaal noodzakelijke omvang van de algemene reserve als onderdeel van de weerstandscapaciteit. Bij blijvende noodzakelijkheid zal, naast de jaarlijkse dotatie, aanvullend moeten worden gedoteerd, zodat de minimaal noodzakelijke omvang binnen afzienbare termijn bereikt kan worden.
7. Richt de paragraaf weerstandsvermogen in volgens de daaraan te stellen vereisten zoals aangegeven in artikel 11 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en aanvullend in artikel 16 van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.
Het gaat bij dat laatste om de volgende aandachtspunten:
  - de aanwezigheid van stille reserves;
  - de financiële vertaling van alle gesignaleerde risico's, inclusief risico's betreffende deelname in gemeenschappelijke regelingen en risico's samenhangende met de stedelijke vernieuwing;
  - een inschatting van de kans dat risico's manifest zullen worden.
8. Met betrekking tot de kapitaalgoederen wordt aanbevolen om de daarvoor in aanmerking komende beleidskaders binnen afzienbare termijn te actualiseren en de daaruit voortvloeiende lasten integraal in de begroting en meerjarenraming op te nemen. Mocht dit om budgettaire redenen niet mogelijk zijn dan dient het ambitieniveau naar beneden te worden bijgesteld tot maximaal een zodanig niveau dat géén kapitaalvernietiging (achterstallig onderhoud) optreedt.
9. Geef in de paragraaf verbonden partijen aandacht aan de relatie met de programma's én invulling aan het gestelde in artikel 20, lid 2, van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.
In dit laatstgenoemde artikel is geregeld dat van elke verbonden partij het openbare belang, het eigen vermogen, het financiële resultaat én belang evenals de zeggenschap van de gemeente wordt weergegeven.

1 INLEIDING

In deze inleiding schetsen wij de procedurele gang van zaken rond de begrotingsscan. Zo gaan wij in paragraaf 1.1 in op het doel van de begrotingsscan en staat in paragraaf 1.2 de gevolgde werkwijze. Paragraaf 1.3 bevat de kenmerken van de gemeente Delfzijl en het gemiddelde van de landelijke en de provinciale referentiegemeenten (hierna: referentiegemeente). En ten slotte bevat paragraaf 1.4 de leeswijzer van de begrotingsscan.

1.1 Doel van de begrotingsscan

In het algemeen gesteld is het doel van de begrotingsscan drieledig. Allereerst verschaft de begrotingsscan de gemeente inzicht in de eigen financiële situatie, de begrotingsscan kan dan helpen om keuzen te maken bij ombuigingsoperaties of bij nieuw-voor-oud beleid discussies. De begrotingsscan tracht tevens de financiële functie van de gemeente te versterken en zo een mogelijke verdere cumulatie van financiële problematiek bij de gemeente te voorkomen. En ten slotte biedt de begrotingsscan de mogelijkheid om, in geval van een kwetsbare financiële situatie, te verkennen of de gemeente aan de toelatingseisen van artikel 12 van de Fww voldoet.

In het kader van (de gesprekken tussen de gemeente, de provincie en het Rijk over) de problematiek van de gemeente Delfzijl heeft de gemeente het voorstel, van de toenmalige minister van BZK, aanvaard om een begrotingsscan voor het begrotingsjaar 2007 door de IFLO en de provincie uit te laten voeren.

Bij een raad en een college leeft soms de verwachting dat na een begrotingsscan de eventueel aanwezige financiële problemen opgelost zijn, maar dit is niet de doelstelling van de begrotingsscan. De begrotingsscan geeft geen pasklare oplossing voor eventuele problemen. In de begrotingsscan maken wij enkel eventuele problemen inzichtelijk. De gemeente dient ze zelf op te lossen.

De begrotingsscan is niet vrijblijvend. De gemeente is verantwoordelijk voor het vervolg. Om deze reden is een reactie van de gemeente over de wijze waarop zij denkt om te gaan met de opgenomen aanbevelingen aan de provinciale toezichthouder (en een afschrift aan de IFLO) noodzakelijk. De wijze waarop de gemeente omgaat met de aanbevelingen wordt gemonitord door de toezichthouder. De conclusies en aanbevelingen kunnen ook input zijn voor overleg tussen de gemeente en de provincie in het kader van het begrotingstoezicht.

1.2 Werkwijze

Deze begrotingscan bestaat uit vier analyses. Als eerste kijken we naar de ontwikkeling van de financiële positie in de gemeente Delfzijl. Hiervoor onderwerpen we de begroting, de jaarrekeningen en de weerstandscapaciteit van de afgelopen jaren aan een onderzoek. In de tweede analyse vergelijken we de belastingdruk van de gemeente Delfzijl met de landelijke en de provinciale referentiegemeente. Bij de derde analyse vergelijken we de algemene uitkering van de gemeente Delfzijl met die van de landelijke referentiegemeente. En in de vierde analyse vergelijken we de nettolasten van de gemeente Delfzijl op clusterniveau met zowel de toedeling van middelen uit het gemeentefonds als met de nettolasten van de landelijke en de provinciale referentiegemeente. De vier analyses zijn te vatten in de volgende onderzoeksvragen:

Onderzoeksvraag 1

Wat kan aan de hand van de gemeenterekeningen vanaf 2000, de begroting 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 over de financiële positie van de gemeente worden gezegd?

Onderzoeksvraag 2

Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke en de provinciale referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

Onderzoeksvraag 3

Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de algemene uitkering van het gemeentefonds en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

Onderzoeksvraag 4

Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Delfzijl zich in 2007 ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering en hoe is dat beeld ten opzichte van de nettolasten van de landelijke en de provinciale referentiegemeente?

Uitgangspunt van onze werkwijze is de begroting 2007 en de vastgestelde eerste tot en met de derde begrotingswijziging en de jaarrekening 2005 van de gemeente Delfzijl. Overige begrotingswijzigingen zijn niet betrokken in het onderzoek. De begrotingscijfers zijn door de gemeente aangeleverd, waarbij de mutaties van de reserves zijn toegerekend aan de functies waarop zij betrekking hebben.

1.3 Kenmerken

Bij de beantwoording van de onderzoeksvragen 2, 3 en 4 wordt uitgegaan van een landelijke referentiegemeente en een op verzoek van de gemeente speciaal samengestelde provinciale referentiegemeente. Op basis van de belangrijkste structuurkenmerken van de gemeente Delfzijl is in nauw overleg met de gemeente gezocht naar een groep van gemeenten die gemiddeld genomen vergelijkbaar is, verder te noemen de landelijke referentiegemeente. Deze gemeenten zijn: Dongeradeel, Eemsmond, Hoogezand-Sappemeer, Veendam en Vlissingen. Op verzoek van de gemeente is een tweede referentiegemeente samengesteld. De zogenaamde provinciale referentiegemeente bestaat uit de gemeenten: Hoogezand-Sappemeer, Stadskanaal, Veendam en Winschoten.

In de tabel 2 staan de belangrijkste structuurkenmerken van de gemeente Delfzijl en de landelijke en de provinciale referentiegemeente.

Tabel 2:
Structuurkenmerken van de gemeente Delfzijl en van de landelijke en de provinciale referentiegemeenten

Structuurkenmerken	Delfzijl	gemiddelde van de landelijke referentiegemeenten	gemiddelde van de provinciale referentiegemeenten
aantal inwoners	27.989	29.900	28.836
aantal woonruimten	12.765	13.971	13.383
ozb-capaciteit woningen in eenheden van € 2.500	465.120	633.696	587.240
ozb-capaciteit bedrijven in eenheden van € 2.500	209.860	173.292	127.995
aantal lokaal klantenpotentieel	28.400	32.386	32.550
aantal jongeren (< 20 jaar)	6.391	7.016	6.564
aantal bijstandsontvangers	942	859	844
aantal uitkeringsontvangers	1.845	3.071	3.530
aantal huishoudens met een laag inkomen	4.001	4.918	5.114
aantal minderheden	1.580	1.545	1.289
aantal omgevingsadressendichtheid	8.029	15.072	12.712

Bron: volumina uitkering gemeentefonds betaalmaand januari 2007

Wat opvalt, is dat, ondanks dat zowel de landelijke als de provinciale referentiegemeente erg op Delfzijl lijkt, in Delfzijl in vergelijking met de beide referentiegemeenten de OZB-capaciteit voor bedrijven (niet-woningen) hoger is en met name de aantallen uitkeringsontvangers, huishoudens met een laag inkomen en omgevingsadressendichtheid (fors) lager zijn.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beantwoorden wij de eerste onderzoeksvraag door te focussen op de jaarrekening 2000 tot en met 2005, de begroting 2007, de ontwikkelingen binnen de grondexploitatie, de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 en de weerstandscapaciteit. In hoofdstuk 3 vergelijken wij de gemeente Delfzijl met de landelijke en de provinciale referentiegemeente op de punten belastingen/rechten en belastingdruk. Hoofdstuk 4 bevat een vergelijking van de algemene uitkering met die van de landelijke referentiegemeente. Hoofdstuk 5 bevat de vergelijking op clusterniveau met de algemene uitkering uit het gemeentefonds en op subclusterniveau met de landelijke en veelal ook met de provinciale referentiegemeente.

2 DE ONTWIKKELING VAN DE FINANCIËLE POSITIE VAN DE GEMEENTE DELFZIJL

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt in het kort een beeld geschetst van de financiële positie van de gemeente Delfzijl. Hierbij wordt met name aandacht besteed aan het gemeentelijke financiële beleid, de rekeningen over de afgelopen jaren, de begrotingspositie 2006 en 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010, het weerstandsvermogen en het onderhoud van kapitaalgoederen. Tevens wordt een oordeel gegeven over de overige verplichte paragrafen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de conclusies en aanbevelingen.

2.2 Financieel beleid

2.2.1 Algemeen

Ingevolge artikel 203 van de Gemeentewet dient GS te toetsen of de begroting danwel de meerjarenraming, naar hun oordeel, in evenwicht is. De begroting en jaarrekening dienen te zijn ingericht volgens het BBV. Bij de begrotingstoets hanteren GS van de provincie Groningen de criteria zoals vastgelegd in het in april 2004 vastgestelde beleidskader financieel toezicht.

Bij de beoordeling van de financiële positie van een gemeente neemt de begroting een centrale plaats in. De beslissing over het in te stellen begrotingstoezicht (repressief danwel preventief) hangt nauw samen met de vraag of de gemeente met een materieel sluitende (meerjaren)begroting kan werken. Dit houdt in dat het gemeentelijk beleid erop gericht moet zijn dat structurele lasten door structurele baten gedekt worden.

Het begrotingsbeleid kan niet los worden gezien van andere elementen van het financiële beleid. Hierbij valt te denken aan het beleid op de onderdelen zoals die zijn vastgelegd in een aantal verplichte paragrafen op grond van het BBV (lokale heffingen, weerstandsvermogen, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid) en aan de verplichte verordeningen op grond van de artikelen 212, 213 en 213a van de Gemeentewet. Deze verordeningen hebben betrekking op het financiële beleid en beheer, de controle en de onderzoeken naar doeltreffendheid en doelmatigheid. Samenhangend beleid op de voornoemde terreinen vormt een randvoorwaarde voor een gezonde financiële positie. Het beleid op de afzonderlijke terreinen dient onderbouwd en door de raad vastgesteld te zijn.

Wij besteden in deze paragraaf achtereenvolgens aandacht aan de volgende onderwerpen:

- de inrichting van de begroting en meerjarenraming afgezet tegen de eisen van het BBV;
- de cyclus van het financiële beleid;
- de verordeningen op grond van de artikelen 212, 213 en 213a van de Gemeentewet;
- de tijdige inzending van de begroting, jaarrekening en andere stukken.

2.2.2 Inrichting begroting en meerjarenraming

Volgens de voorschriften van het BBV bestaat de begroting tenminste uit:

- de beleidsbegroting, opgebouwd uit het programmaplan en de paragrafen;
- de financiële begroting, opgebouwd uit het overzicht van baten en lasten met toelichting en de uiteenzetting van de financiële positie met toelichting en
- de meerjarenraming, bevattende de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, waaronder de baten en lasten van het bestaande en nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen, alsmede de uiteenzetting van de financiële positie voor die jaren.

In de door de raad van de gemeente Delfzijl vastgestelde begroting voor het jaar 2007 zijn, naast het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen, negen programma's opgenomen. De gemeente heeft voor wat betreft de indeling van de programma's aansluiting gezocht bij de hoofdfunctieindeling van het Besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995. De meerjarenraming 2008 tot en met 2010 is geïntegreerd in de begroting 2007. Naast de voornoemde bescheiden heeft het college van burgemeester en wethouders de – voorgeschreven - productenraming voor het jaar 2007 vastgesteld.

De provinciale toezichthouder is van oordeel dat de financiële begroting voor het jaar 2007 van de gemeente Delfzijl op hoofdlijnen voldoet aan de, op grond van het BBV, daaraan te stellen eisen.

Als punt van aandacht wordt genoemd de relatie tussen het in de begroting opgenomen overzicht van investeringen en de bedragen voor nieuw beleid zoals die in de begroting zijn aangegeven. De lasten van de investeringen zijn niet op een éénduidige wijze in de exploitatiecijfers verwerkt. Dit bemoeilijkt het inzicht in de volledigheid van de ramingen. Aanbevolen wordt om in de begroting een duidelijk en éénduidige onderscheid te maken tussen bestaand en nieuw beleid, opdat (meer) inzicht zal kunnen worden verkregen in de volledigheid van de ramingen.

Naast de vrije indeling naar programma's dient de gemeente ten behoeve van de informatie voor derden (toezichthouder, Rijk, Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Europese Unie) uit de productenraming onder andere een conversietabel producten - programma's en een conversietabel producten - functies te genereren, met onder meer de baten en lasten volgens de functionele indeling (artikel 71 van het BBV). De functionele indeling is bij de (ministeriële) Regeling informatie voor derden (Iv3) vastgelegd. De informatie dient door de gemeente vóór 15 november van het jaar voorafgaande aan het begrotingsjaar aan het CBS en de toezichthouder te worden gezonden. De gemeente heeft aan deze vereisten voldaan.

2.2.3 Cyclus voor het financiële beleid

Na de gemeenteraadsverkiezingen van 7 maart 2006 en de vorming van een college is het 'coalitieakkoord 2006-2010' opgesteld. Met betrekking tot de financiën heeft het college het volgende vastgelegd:

'De financiële situatie van Delfzijl is niet rooskleurig, maar evenmin dramatisch. Daarom willen de fracties die het coalitieakkoord ondertekenen vooral op dit terrein vertrekpunten meegeven aan het college.

- 1. Het eerste uitgangspunt daarbij is dat de begroting structureel en reëel in evenwicht moet zijn in de eerstkomende jaren.*
- 2. Tweede uitgangspunt is dat er voldoende ruimte moet worden geschapen voor nieuw beleid, zeker ook waar dit wettelijk verplicht is, teneinde zoveel mogelijk te kunnen voldoen aan dringende behoeften.*
- 3. Beide uitgangspunten leiden tot de vaststelling dat door aanvullende bezuinigingen er voor dient te worden gezorgd dat de risico's die zich voor Delfzijl kunnen voordoen kunnen worden gedekt en de ruimte voor nieuw beleid tot op redelijke hoogte kan worden veiliggesteld. De situatie van een artikel 12-gemeente dient te worden vermeden.*
- 4. Het weerstandsvermogen mag niet verder interen, maar zal nog versterkt moeten worden. Gestreefd dient te worden naar een algemene reserve als component daarvan, die tenminste 5% moet zijn van het totale budget aan het einde van deze raadsperiode.*
- 5. Het verwerven van extra gelden, vooral ook van de Europese Unie, dient – zo mogelijk in samenwerking met andere gemeenten – geïntensiveerd te worden. Hierover wordt ook optimale samenwerking gezocht met provincie en rijk.*
- 6. De doelmatigheid van het gemeentelijk uitgavenpatroon moet een aanhoudende zorg blijven van de gemeente en van de rekenkamer. Niet slechts de inkoopfunctie maar ook allerlei andere uitgaven dienen in dit verband aan een kritisch onderzoek te worden onderworpen. De raad plaatst daartoe jaarlijks enkele begrotingsfuncties op de agenda, die voor doorlichting en analyse in aanmerking komen.*

7. *Het college zal in een notitie die activiteiten aangeven die in aanmerking zouden kunnen komen voor afstoting, op afstand plaatsing, privatisering, vermarkting of regionale samenwerking. Daarbij wordt uiteraard ook aandacht besteed aan de gevolgen voor de ambtelijke formatie in het geval de raad tot deze stappen ten aanzien van bepaalde activiteiten zou besluiten.*
8. *Het instrument van vacaturebeheersing moet worden gehandhaafd, ook in relatie tot de P. en O.-paragraaf in dit coalitieakkoord.*
9. *In het tarievenbeleid blijft kostendekkendheid uitgangspunt.*
10. *De huidige totaalopbrengst van belastingen en heffingen, gecorrigeerd met de prijsstijging voor overheidsconsumptie (inflatie) en volume (uitbreiding /inkrimping) vormt het uitgangspunt voor de tariefstelling voor de komende jaren.*
11. *Als uitgangspunt voor het toekomstig financieel beleid gelden de thans voorliggende berekeningen, zoals vervat in de ambtelijke notitie van 20 april 2006, als bijlage A toegevoegd aan dit coalitieakkoord. Het college doet daartoe voorstellen.*
12. *De coalitie-fracties verbinden zich er in dit verband toe, indien zij besluiten bepaalde ombuigingsvoorstellen uit genoemde notitie te schrappen, deze te vervangen door alternatieve ombuigingsvoorstellen dan wel anderszins dekking aan te geven.*
13. *Het nieuwe beleid, zoals politiek geaccordeerd, kan – hoe ook de overige vorengenoemde maatregelen uitvallen – nooit in zijn geheel en direct worden gerealiseerd. Dit maakt prioritering en temporisering nodig.'*

Met betrekking tot de voortgang van de begroting wordt de raad door het college een aantal malen per jaar geïnformeerd:

- een rapportage per 1 april van het lopende begrotingsjaar, te behandelen in de raadsvergadering van juni;
- een rapportage per 1 september van het lopende begrotingsjaar, te behandelen in de raadsvergadering van november.

Tevens biedt het college in mei van het lopende begrotingsjaar een kadernota aan. In deze nota worden de uitgangspunten voor het volgende begrotingsjaar en de daarop volgende drie jaren aangegeven en de financiële ruimte voor de komende jaren vastgesteld. Op basis hiervan worden besluiten genomen inzake het nieuwe beleid voor de komende jaren en de - eventueel - daarvoor benodigde ombuigingsmaatregelen.

De processen zijn vastgelegd in de financiële verordening van de gemeente Delfzijl.

2.2.4 De verordeningen

Op grond van de Gemeentewet (artikelen 212, 213 en 213a) dient de raad verordeningen vast te stellen betreffende:

- de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie (artikel 212 van de Gemeentewet);
- regels voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie (artikel 213 van de Gemeentewet);
- regels voor periodiek onderzoek door het college naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hen gevoerde bestuur (artikel 213a van de Gemeentewet).

Verordening op grond van artikel 212 van de Gemeentewet

De raad stelt bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie vast. Deze verordening waarborgt dat aan de eisen van rechtmatigheid, verantwoording en controle wordt voldaan.

De verordening bevat in ieder geval:

1. regels voor waardering en afschrijving van activa;
2. grondslagen voor de berekening van de door het gemeentebestuur in rekening te brengen prijzen en van tarieven voor rechten als bedoeld in artikel 229b van de Gemeentewet, alsmede, voor zover deze worden geheven, voor de heffing bedoeld in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer;
3. regels inzake de algemene doelstellingen en de te hanteren richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie alsmede inzake de administratieve organisatie van de financieringsfunctie, daaronder begrepen taken en bevoegdheden, de verantwoordingsrelaties en de bijbehorende informatievoorziening.

De financiële verordening van de gemeente Delfzijl is door de raad op 13 november 2003 vastgesteld en daarna bij besluit van 22 december 2005 geactualiseerd.

De regels voor waardering en afschrijving van activa zijn nader vastgelegd in de nota activering- en afschrijvingsbeleid 2004. Deze nota wordt tenminste eens in de vier jaar geactualiseerd.

De financiële functie is, naar ons oordeel, in deze verordening op een afdoende wijze vastgelegd.

De verordeningen op grond van de artikelen 213 en 213a van de Gemeentewet

De verordening ex artikel 213 (controleverordening) is door de raad op 13 november 2003 vastgesteld en daarna, bij besluit van 22 december 2005, geactualiseerd.

De accountant controleert de jaarrekening en geeft op basis daarvan een verklaring waarin hij een oordeel geeft over de rechtmatige

totstandkoming van de baten en lasten alsmede van de balansmutaties. Voorts geeft de accountant een verklaring inzake het getrouwe beeld van de baten en lasten alsmede van de activa en passiva van de gemeente per 31 december van het betreffende jaar. Daarnaast doet de accountant in zijn rapport van bevindingen nader verslag over het door hem ingestelde onderzoek. De accountant rapporteert aan de raad en zendt een afschrift daarvan aan het college van burgemeester en wethouders. De raad gebruikt de accountantsverklaring en het rapport van bevindingen om zich een oordeel te vormen over de wijze waarop het college zich van zijn bestuursbevoegdheden heeft gekweten. De provincie heeft geen op- of aanmerkingen naar aanleiding van de door de gemeente Delfzijl vastgestelde controleverordening.

De verordening ex artikel 213a (verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid) is door de raad op 13 november 2003 vastgesteld. In deze verordening is aangegeven dat het college jaarlijks de doeltreffendheid van minimaal twee (delen van) programma's en paragrafen onderzoekt.

De toezichthouder constateert dat de gemeente tot dusverre aan dit onderdeel geen invulling heeft gegeven. Deze omissie kan (mede) worden toegeschreven aan het ontbreken van een concerncontroller. (zie hierna onder financiële positie in historisch perspectief)

2.2.5 Tijdige inzending van begroting, jaarrekening en andere stukken

Op grond van de Gemeentewet is de inzending van zowel de begroting als de jaarrekening aan termijnen gebonden:

- de begroting dient vóór 15 november voorafgaande aan het jaar waarvoor zij geldt aan de provincie te worden gezonden;
- de rekening dient vóór 15 juli na afloop van het rekeningjaar aan de provincie te worden gezonden.

Overschrijding van de termijnen kan gevolgen hebben voor het in te stellen begrotingstoezicht.

De begroting van de gemeente Delfzijl voor het jaar 2007 is tijdig ingezonden. De rekening over het jaar 2005 is door de raad op 20 juli 2006 vastgesteld. Hierdoor is de wettelijke inzendtermijn overschreden. Deze overschrijding is vooraf met de provincie afgestemd en heeft voor het begrotingstoezicht geen gevolgen gehad.

Naast het vorenstaande is ook het inzenden van begrotingswijzigingen wettelijk verplicht (binnen twee weken na vaststelling door de raad). Over het afgelopen jaar heeft de gemeente deze termijn in acht genomen.

In het kader van de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn gemeenten verplicht om aan het einde van elk kwartaal een opgave van de laatst berekende netto vlottende schuld en de kasgeldlimiet aan

de provincie te zenden (modelstaat A). De gemeente Delfzijl zendt deze rapportages, evenals de Iv3-informatie, tijdig in.

2.3 Jaarrekeningen

Met betrekking tot de uitkomsten van de rekeningen van de gemeente Delfzijl over de afgelopen jaren kan het volgende overzicht worden verstrekt:

jaar	resultaat grondbedrijf	resultaat algemene dienst	totaal
2000	€ 1.415.615	€ 701.654	€ 2.117.269
2001	€ 520.700	€ 501.587	€ 1.022.287
2002	€ 152.040	€ 193.056	€ 345.096
2003		€ 1.103.030	€ 1.103.030
2004		€ - 158.000	€ - 158.000
2005		€ - 554.000	€ - 554.000

Per 1 januari 2003 is het grondbedrijf van de gemeente Delfzijl opgeheven. Dit in verband met de oprichting van de Ontwikkelingsmaatschappij Delfzijl (OMD) in 2002. De OMD is een samenwerkingsverband van de woningstichting Acantus, de gemeente Delfzijl en de provincie Groningen. De OMD is verantwoordelijk voor de herstructurering van de woonwijken, het centrum, de infrastructuur, het openbare gebied en het revitaliseren van sociaal-culturele structuren. De gemeentelijke grondexploitatie is daardoor thans nagenoeg geheel bij de OMD ondergebracht.

Met betrekking tot de saldi over de jaren 2003, 2004 en 2005 wordt het volgende opgemerkt. In het jaar 2003 heeft de gemeente een aantal nog lopende grondexploitaties afgesloten. Het batige saldo op deze exploitaties bedroeg € 703.000. Voorts was er in 2003 sprake van een incidentele bate ad € 608.500. Deze bate hield verband met de invoering van de Wet werk en bijstand (Wwb). Als gevolg van de invoering van deze wet kwamen de nog openstaande debiteurenvorderingen ten gunste van de gemeente. Voorheen kwamen deze ten gunste van het rijk. Indien het saldo met de voornoemde posten wordt gecorrigeerd, moet worden geconstateerd dat er in feite sprake was van een negatief saldo ad € 280.500 over het jaar 2003.

Het nadelige saldo over het jaar 2004 wordt veroorzaakt door onder andere de volgende componenten:

- lagere kosten afvalverwerking, voordeel	€ 315.000
- onderuitputting kapitaallasten rioleringen, voordeel	€ 246.000
- niet geraamde kosten uitvoering plan van aanpak VROM, nadeel	€ 670.000

Het nadelige saldo over het jaar 2005 wordt voornamelijk veroorzaakt door een (incidentele) dotatie ad € 2,6 miljoen ten laste van de exploitatie aan de voorziening FPU/59-jarigen regeling. Zonder deze dotatie zou aldus een batig saldo van rond € 2 miljoen zijn gerealiseerd.

De gemeente heeft over de afgelopen jaren telkens een goedkeurende accountantsverklaring inzake het getrouwe beeld van lasten, baten en balansmutaties verkregen. Een goedkeurende verklaring inzake de rechtmatige totstandkoming van lasten, baten en balansmutaties (dit onderdeel is met ingang van de jaarrekening 2004 van toepassing) heeft de gemeente tot dusverre niet verkregen. Dit houdt verband met het ontbreken van een, door de raad vastgesteld, voor de accountant toetsbaar normenkader.

Teneinde in de toekomst wel een goedkeurende accountantsverklaring inzake de rechtmatigheid te kunnen verkrijgen is inmiddels door de raad een plan van aanpak vastgesteld, op grond waarvan mag worden verwacht dat bij de rekening over het jaar 2007 een goedkeurende verklaring inzake de rechtmatigheid zal kunnen worden verkregen. Aanvankelijk werd aangestuurd op een goedkeurende rechtmatigheidsverklaring bij de jaarrekening 2006. In verband met het ontbreken van de - eerder genoemde - concerncontroller is dit niet haalbaar gebleken.

2.4 Begrotingspositie 2006, 2007 en meerjarenraming 2008 tot en met 2010

2.4.1 Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Delfzijl en het door de gemeente gevoerde financiële beleid. Er wordt ingegaan op het historisch financieel perspectief, de uitkomsten van de tweede bestuursrapportage 2006, de begrotingspositie 2007 en de meerjarenraming 2008 tot en met 2010.

2.4.2 Financiële positie in historisch perspectief

De afgelopen jaren is de financiële positie van de gemeente Delfzijl steeds meer onder druk komen te staan. Teneinde hierin verbetering te brengen en de nodige ruimte voor nieuw beleid te creëren heeft de raad besloten tot een fors aantal ombuigingsmaatregelen. Deze zijn opgenomen in de nota 'Nieuw beleid en ombuigingen 2003' en de 'Doorbuigingsnota 2005-2008'. Op grond van deze nota's zal in totaliteit tot een bedrag van rond € 5,5 miljoen omgebogen moeten worden. Voorzien was dat van dit bedrag rond € 1,5 miljoen gerealiseerd zou kunnen worden door (extra) belastingverhogingen. Inmiddels is duidelijk dat de voorgenomen belastingverhogingen, als gevolg van de afschaffing van het gebruikersdeel van de OZB en de maximering van de overige OZB-tarieven, ten dele, geen doorgang kunnen vinden. In de

voorjaarsnota 2006 heeft de gemeente de doelstellingen geactualiseerd en aanvullende maatregelen genomen.

Van het om te buigen bedrag is reeds een aanzienlijk deel gerealiseerd. Desalniettemin zullen ook de komende jaren nog de nodige inspanningen moeten worden verricht om de taakstellingen volledig te realiseren. In de begroting voor het jaar 2007 is daarover het volgende overzicht opgenomen:

Cumulatieve ombuigingen	2007	2008	2009	2010
te realiseren	€ 5.336.000	€ 5.498.000	€ 5.503.000	€ 5.503.000
gerealiseerd	€ 4.821.000	€ 4.858.000	€ 4.788.000	€ 4.713.000
nog te realiseren	€ 515.000	€ 640.000	€ 715.000	€ 790.000

Volgens huidige inzichten zullen deze bedragen als volgt kunnen worden ingevuld:

Maatregel	2007	2008	2009	2010
herijking cultuurbeleid	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
bezuiniging buitensportaccommodaties	€ 0	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
bezuiniging zwembad	€ 0	€ 0	€ 75.000	€ 150.000
samenvoeging welzijnsinstellingen	€ 140.000	€ 190.000	€ 190.000	€ 190.000
voordelen centrale inkoop	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000	€ 275.000
Totaal	€ 515.000	€ 640.000	€ 715.000	€ 790.000

Gelet op de marginale meerjarige begrotingspositie van de gemeente Delfzijl (zie ook hierna) is het van eminent belang dat de nog resterende bezuinigingstaakstellingen ook daadwerkelijk gerealiseerd zullen worden. De voortgang hiervan zal nauwlettend moeten worden gevolgd. Daar waar voorgenomen maatregelen, om wat voor reden dan ook, eventueel niet gerealiseerd zullen kunnen worden, zal de gemeente aanvullende maatregelen moeten nemen teneinde het broze financiële evenwicht niet te verstoren.

Boven de voornoemde ombuigingen zal - op grond van het coalitieakkoord 2006 - 2010 - aanvullend per 2010 € 800.000 omgebogen moeten worden om de nodige ruimte voor (lasten van) nieuw beleid te creëren.

Naar het oordeel van de provincie zijn ombuigingsmogelijkheden zonder invloed op het huidige voorzieningenniveau, mede gelet op het gemeentelijke budget, thans nagenoeg geheel benut. Indien de thans geraamde maatregelen niet voldoende soelaas bieden, zal de gemeente niet kunnen ontkomen aan een (verdere) heroverweging van het huidige voorzieningenniveau.

Voorts is uit het provinciale begrotingsonderzoek naar voren gekomen dat, hoewel de betreffende afdelingshoofden formeel verantwoordelijk zijn voor de taakstellingen van hun afdelingen, de realisatie van de maatregelen toch vaak wordt gezien als een taak van de afdeling financiën. Wij menen dat de voortgang van de ombuigingsmaatregelen idealiter tot het takenpakket van een concerncontroller gerekend moeten worden. Deze functionaris ontbreekt bij de gemeente Delfzijl. Aanbevolen wordt om, ook in het kader van het verbeteren van de doelmatigheid, de rechtmatigheid en de efficiency, te overwegen een dergelijke functionaris te benoemen.

2.4.3 Eerste en tweede bestuursrapportage 2006

De eerste bestuursrapportage beslaat de eerste drie maanden van 2006. Volgens deze rapportage bedraagt het resultaat over het eerste kwartaal 2006 € 4.600 batig. De tweede bestuursrapportage 2006 beslaat de eerste acht maanden van 2006. Deze rapportage sluit met een voordelig saldo van € 1,2 miljoen. Dit saldo wordt voornamelijk veroorzaakt door onderuitputting van de kapitaallasten en is als zodanig als incidenteel aan te merken.

Bij raadsbesluit van 30 november 2006 is besloten het batig saldo voorshands aan de algemene reserve toe te voegen (zie ook onder weerstandsvermogen).

2.4.4 Begrotingspositie 2007 en meerjarenraming 2008 tot en met 2010

De primitieve begroting voor het jaar 2007 sluit met een ongedekt tekort ad € 272.000. De meerjarenraming 2008 tot en met 2010 sluit met de volgende saldi:

2008	€ - 69.000
2009	€ 0
2010	€ 16.000

Deze saldi zijn inclusief de nog in te vullen ombuigingen. In de ramingen is rekening gehouden met een - relatief fors - investeringsniveau:

investeringen	2007	2008	2009	2010
maatschappelijk nut	€ 8.351.100	€ 100.000	€ 100.000	€ 0
economisch nut	€ 18.963.500	€ 3.781.600	€ 2.461.300	€ 3.410.000
totaal	€ 27.314.600	€ 3.881.600	€ 2.561.300	€ 3.410.000

De investeringen met maatschappelijk nut voor het jaar 2007 worden voornamelijk bepaald door:

revitalisering Farmsumerpoort	€ 3.030.000
aanleg begraafplaats	€ 1.251.100
realisering masterplan 2 ^e fase	€ 3.645.000

De investeringen met economisch nut voor het jaar 2007 kunnen als volgt nader gespecificeerd worden:

onderwijshuisvesting	€ 10.988.000
multifunctioneel gebouw Noord	€ 3.000.000
rioleringen	€ 1.767.000
bedrijfsverzamelgebouw locatie Singel	€ 2.550.000

De met de investeringen gepaard gaande lasten zijn in de meerjarenraming 2008 tot en met 2010 verwerkt. De investeringen volgen uit besluitvorming tot en met de voorjaarsnota 2006.

Op basis van het begrotingsonderzoek in de zogenaamde 1^e fase (onderzoek op hoofdlijnen ter bepaling van het begrotingstoezicht voor het komende jaar) zijn onder meer de volgende conclusies getrokken:

- de gemeente Delfzijl heeft voor het begrotingsjaar 2007 een niet materieel sluitende begroting gepresenteerd (tekort € 272.000);
- de gemeente heeft nog een aanzienlijke ombuigingstaakstelling, € 790.000 per 2010;
- daarboven is de gemeente voornemens om voor lasten van nieuw beleid, op basis van het coalitieakkoord, de komende jaren aanvullend € 800.000 vrij te maken;
- met betrekking tot de ramingen inzake de Wwb heeft de gemeente nog geen rekening gehouden met de in oktober 2006 neerwaarts bijgestelde budgetten. Totaal gaat het om een tegenvaller van € 1,2 miljoen. Dit tekort kan voor 2007 nog worden gedekt uit overschotten van voorgaande jaren, na 2007 zal dit niet meer kunnen. De gemeente zal bij de voorjaarsnota 2007 moeten bezien of, en in hoeverre, de tegenvallende budgetten kunnen worden gedekt door lagere lasten. Mocht dit laatste echter niet mogelijk blijken, dan zal de gemeente bij de kadernota 2007 structurele dekkingsmiddelen aan (moeten) wijzen;
- rekening houdend met het vorenstaande moet ook de meerjarenraming voorshands als niet materieel sluitend worden aangemerkt;
- de weerstandscapaciteit (zie ook hierna) van de gemeente is inmiddels tot een zeer minimaal niveau gedaald. Naast het vrijmaken van middelen voor nieuw beleid zou de gemeente tevens een plan van aanpak tot herstel van de weerstandscapaciteit moeten maken.

Op basis van het vorenstaande zou - in beginsel - voor het jaar 2007 preventief begrotingstoezicht moeten worden ingesteld.

Alvorens tot besluitvorming ter zake over te gaan heeft GS de gemeente de mogelijkheid geboden tot bestuurlijk overleg. Dit overleg heeft plaatsgevonden op 30 november 2006.

Tijdens dit overleg is door de provincie het voornemen tot het instellen van preventief begrotingstoezicht aan de gemeente kenbaar gemaakt.

Van gemeentezijde werden de volgende argumenten naar voren gebracht om toch repressief begrotingstoezicht in te stellen:

- het instellen van preventief begrotingstoezicht zou de gemeente Delfzijl (weer) in een negatief daglicht stellen. Net nu het bestuurlijk wat rustiger is/wordt, is dit een zeer ongewenste zaak;
- in de raadsvergadering van 30 november 2006 zal de 2^e bestuursrapportage 2006 ter vaststelling worden aangeboden. Uit deze rapportage blijkt een voordelig resultaat over 2006 (tot en met augustus 2006) van € 1,2 miljoen. Het college zal voorstellen dit overschot voorshands aan de algemene reserve toe te voegen;
- voorts zullen in de raadsvergadering van december 2006 voorstellen aan de raad worden aangeboden, op grond waarvan voor het jaar 2007 sprake zal zijn van een sluitende begroting. Tevens zal in deze vergadering een voorstel worden gedaan om de algemene reserve structureel te voeden en zullen maatregelen worden genomen om de eerdergenoemde € 800.000 aan middelen vrij te maken voor (lasten van) aanvullend nieuw beleid.

Raadsbesluit van december 2006

In het raadsbesluit wordt het volgende actuele financiële beeld geschetst.

	2007	2008	2009	2010
begrotingsaldi	€ - 272.000	€ - 69.000	€ 0	€ 16.000
sluitend maken begroting 2007 (1)	€ 387.000	-	-	-
actuele begrotingssaldi	€ 115.000	€ - 69.000	€ 0	€ 16.000
aanvullende ombuigingen (2)	€ 325.500	€ 561.000	€ 586.000	€ 591.000
beschikbaar voor aanvullend nieuw beleid	€ 440.500	€ 492.000	€ 586.000	€ 607.000
invulling nieuw beleid (3)				
intrekking ombuiging cultuur	€ n.v.t.	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
intrekking ombuiging sport	€ n.v.t.	€ n.v.t.	€ 75.000	€ 75.000
structurele verbetering algemene reserve	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
resteert voor additioneel nieuw beleid	€ 290.500	€ 242.000	€ 261.100	€ 282.000

Toelichting

ad 1

De begroting voor het jaar 2007 kan - incidenteel - sluitend worden gemaakt als gevolg van een onderuitputting ad € 387.000 inzake kapitaallasten van onderwijshuisvesting. Door vertraging in de uitvoering van ver- en nieuwbouwprojecten (met name Brede School Noord) ontstaat in 2007 een incidentele onderuitputting op de geraamde kapitaallasten.

ad 2

Inmiddels is gebleken dat het niet mogelijk is de eerdergenoemde € 800.000 vrij te spelen voor (lasten van) nieuw beleid. De ruimte blijft voorshands beperkt tot € 600.000. De gemeente stelt zich overigens op het - gezonde - standpunt dat alvorens nieuw beleid kan worden geëntameerd hiervoor eerst de middelen dienen te worden gegenereerd.

ad 3

De eerder voorgenomen ombuigingen inzake cultuur en sport worden ingetrokken. Als motivering hiervoor voert de gemeente aan dat deze ombuigingen in strijd zijn met de doelstellingen zoals verwoord in het coalitieakkoord 2006 - 2010. Aan de doelstelling de weerstandscapaciteit structureel te verbeteren wordt in het voorstel een aanzet gegeven door jaarlijks € 150.000 hieraan toe te voegen.

Begrotingstoezicht 2007

Op basis van de besluitvorming in de raadsvergadering van december 2006 kan de gemeente Delfzijl voor het jaar 2007 met een sluitend budget werken. Tevens mag, op basis van de laatstgenoemde raadsvergadering, worden verwacht dat de gemeente in de toekomst met een materieel begrotingsevenwicht zal kunnen werken. Gelet op het vorenstaande is de gemeente Delfzijl voor het jaar 2007 onder het repressieve begrotingstoezicht geplaatst.

Conclusie financiële positie

De gemeente Delfzijl heeft voor het jaar 2007 een sluitende begroting gepresenteerd. Op basis van de huidige inzichten mag worden verwacht dat de gemeente de komende jaren met een materieel begrotingevenwicht zal kunnen werken, met daarin nog enige ruimte voor nieuw beleid. Of die ruimte nog aanwezig is als de geactualiseerde beheerplannen van de kapitaalgoederen volledig in de begroting en meerjarenraming zijn vertaald én de financiële vertaling van alle gesignaleerde risico's is afgerond, is de vraag.

Nadrukkelijk wordt gesteld dat de gemeente nog wel de nodige ombuigingsmaatregelen concreet zal moeten invullen. De toezichthouder benadrukt de noodzaak om het verloop van de ombuigingsmaatregelen nauwlettend te volgen en daar waar deze eventueel, om wat voor reden dan ook, niet gerealiseerd kunnen worden aanvullende maatregelen te nemen, opdat het huidige financiële perspectief gehandhaafd kan blijven.

Wij achten het in dit kader van eminent belang dat duidelijke afspraken worden gemaakt over de verantwoordelijkheden binnen de gemeente ter zake. In de huidige constellatie wordt, naar ons oordeel, de afdeling financiën te gemakkelijk gezien als verantwoordelijk voor het welslagen van de ombuigingsmaatregelen en niet de (beleids)afdelingen zelf. De afdeling financiën probeert 'de schade' zoveel mogelijk te beperken

('damage-control'). Hier wreekt zich, naar ons oordeel, het feit dat de gemeente niet beschikt over een controller. Wij zouden willen onderstrepen dat het van groot belang is dat er een ambtelijke functionaris is die een coördinerende rol vervult ten aanzien van de financiën en ten aanzien van het realiseren van ombuigingen in het bijzonder. Wij wijzen er in dit verband op dat de aanwezigheid van een controller in een gemeente met de omvang van Delfzijl niet ongebruikelijk is.

2.5 Weerstandsvermogen

2.5.1 Algemeen

Voor het vormen van een goed beeld van de financiële positie van een gemeente dient inzicht te bestaan in de omvang en de achtergronden van de gemeentelijke risico's. In de paragraaf weerstandsvermogen dient een relatie te worden gelegd tussen deze risico's en de weerstandscapaciteit.

In artikel 11 van het BBV is met betrekking tot het vorenstaande het volgende opgenomen:

1. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:
  - de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen waarover de provincie onderscheidenlijk gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
  - de risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.
2. De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat tenminste:
  - een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
  - een inventarisatie van de risico's;
  - het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's.

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken danwel heeft vrijgemaakt om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder ingrijpende beleidswijzigingen. Het weerstandsvermogen bestaat uit twee onderdelen, de weerstandscapaciteit en de (financiële vertaling van de) risico's. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding tussen deze twee grootheden weer.

2.5.2 De risico's

De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet anderszins zijn te ondervangen. Relevante risico's voor het weerstandsvermogen betreffen alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor het balanstotaal of voor de financiële positie. Er dient een inventarisatie plaats te vinden van alle (voorzienbare) risico's.

2.5.3 Weerstandscapaciteit

Onder de weerstandscapaciteit van een gemeente wordt verstaan het totaal van de potentiële financiële middelen die kunnen worden ingezet voor het opvangen van niet begrote financiële tegenvallers.

De weerstandscapaciteit bestaat uit:

1. de algemene reserve;
2. de bestemmingsreserves voorzover de bestemming nog kan worden gewijzigd;
3. de resterende belastingcapaciteit binnen de OZB;
4. de post voor onvoorziene uitgaven
5. de ruimte binnen de afvalstoffenheffing en het rioolrecht;
6. een overschot op de jaarrekening dat nog niet aan de algemene reserve is toegevoegd;
7. eventueel aanwezige stille reserves.

Er kan onderscheid gemaakt worden in incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het om reserves (ook stille reserves) en incidentele overschotten op de jaarrekening. Bij de structurele weerstandscapaciteit moet worden gedacht aan permanent in te zetten middelen, zoals de resterende belastingcapaciteit, de post onvoorzien en een eventueel structureel deel van het jaarrekeningsaldo (zowel positief als negatief).

Voorzieningen behoren niet tot het weerstandsvermogen. Voorzieningen dienen naar beste schatting dekkend te zijn voor de achterliggende verplichtingen en risico's. Ze mogen niet groter of kleiner zijn dan de verplichtingen of risico's waarvoor ze zijn ingesteld.

2.5.4 Situatie gemeente Delfzijl

In de gemeentelijke verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet is met betrekking tot het vorenstaande het volgende geregeld:

Artikel 12. Reserves en voorzieningen:

1. Het college biedt periodiek (minimaal eens per 4 jaar) gelijktijdig met de in artikel 4 genoemde nota de (bijgestelde) nota reserves en voorzieningen aan.
2. De nota behandelt:
  - a. de vorming en besteding van reserves;
  - b. de vorming en besteding van voorzieningen;
  - c. de toerekening en verwerking van rente over de reserves en de voorzieningen, in relatie tot de nota weerstandsvermogen bedoeld in artikel 16.
3. De raad stelt deze nota uiterlijk in mei vast.

Artikel 16. Weerstandsvermogen en risicomanagement:

1. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement van de begroting en de jaarstukken wordt ingegaan op het risicomanagement, het opvangen van risico's door verzekeringen, voorzieningen, het weerstandsvermogen of anderszins. In de paragraaf wordt tevens de gewenste weerstandscapaciteit bepaald. Het college geeft tevens aan de risico's van materieel belang een inschatting van de kans dat deze risico's zich voordoen. Het college brengt hierbij in elk geval de risico's in beeld en actualiseert de risico's. Hierbij wordt speciale aandacht gegeven aan de stedelijke vernieuwing. Het college geeft in deze paragraaf voorts aan in hoeverre schade en verliezen als gevolg van de risico's van materieel belang met de weerstandscapaciteit kunnen worden opgevangen.

De gemeente Delfzijl heeft op 22 december 2005 een nota reserves en voorzieningen vastgesteld. In deze nota wordt aangegeven dat de eerstvolgende beoordeling van de reserves en voorzieningen bij de kadernota 2007 aan de raad zal worden aangeboden. In deze nota wordt in voldoende mate invulling gegeven aan het gestelde in artikel 12 van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

De paragraaf weerstandsvermogen van de gemeente zal, naar het oordeel van de toezichthouder, op basis van artikel 11 van het BBV en de verdere vereisten zoals opgenomen in de gemeentelijke verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet, in de toekomst verder moeten worden uitgebouwd. Het gaat hierbij dan met name om de volgende aandachtspunten:

- de gemeente geeft aan geen stille reserves te bezitten. Gelet op de aanwezigheid van, met name, aandelen Essent, lijkt deze stelling niet houdbaar;
- de gemeente geeft aan dat in feite slechts het budget voor onvoorziene uitgaven ad € 65.000 als (incidentele) weerstandscapaciteit is aan te merken;
- met betrekking tot de structurele weerstandscapaciteit wordt door de gemeente gesignaleerd dat deze niet aanwezig is; er is, gerelateerd aan de normen op grond van artikel 12 van de Fvw, geen sprake van een resterende belastingcapaciteit, noch van begrotingsoverschotten;
- de door de gemeente gesignaleerde risico's worden slechts ten dele financieel vertaald. Voorts wordt niet ingegaan op de kans dat een risico manifest zal worden. Opgemerkt wordt dat de gemeente geen aandacht besteedt aan risico's samenhangend met gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente deelneemt. Ook deze risico's kunnen substantieel zijn. Naar verluidt zal de gemeente deze risico's in de jaarrekening 2006 nader beschouwen.

Het vorenstaande maakt het niet goed mogelijk een relatie te leggen tussen de risico's die de gemeente loopt en de daartegenover staande weerstandscapaciteit.

De gemeente geeft overigens aan dat wel duidelijk is dat, gelet op de geringe weerstandscapaciteit, deze niet voldoende zal zijn om de risico's af te dekken.

Met betrekking tot de noodzakelijke omvang van de algemene reserve geeft de gemeente aan dat deze aan het einde van de huidige collegeperiode minimaal 5% van het begrotingstotaal zou moeten bedragen. Dit komt neer op € 3.750.000. De gemeente geeft geen onderbouwing van deze norm. Zoals reeds gememoreerd werkt de gemeente aan een verdere versterking van de weerstandscapaciteit, door een jaarlijkse dotatie aan de algemene reserve. De noodzakelijke omvang van deze dotatie zal op grond van een nog uit te voeren risicoanalyse nader worden bepaald. Voorts zullen incidentele nettovoordelen, rekeningoverschotten en niet meer benodigde bestemmingsreserves en voorzieningen toegevoegd worden aan de algemene reserve.

Verloop algemene reserve en bestemmingsreserves (x € 1.000)

ultimo jaar	2003 (rekening)	2004 (rekening)	2005 (rekening)	2006 (concept- rekening)	2007 (stand per 1 juni 2007)
algemene reserve	2.023	2.477	1.931	2.578	3.790
rekeningsaldo	1.103	-158	-554	- 535	
bestemmingsreserves	10.642	10.908	12.309	7.470	7.036
voorzieningen	32.565	33.420	35.801	38.010	33.392
Totaal	46.333	46.647	49.487	47.523	44.218

Toelichting

De algemene reserve per ultimo 2006 is inclusief het batige resultaat van de 2e bestuursrapportage 2006 ad € 1.203.000. De actuele stand per ultimo 2006 komt daarmee op € 2.578.000. Volgens de conceptrekening over het jaar 2006 bedraagt het uiteindelijke resultaat € 535.000 negatief. Voorts is, in de raadsvergadering van 31 mei 2007, besloten de éénmalige buitengewone dividenduitkering van Essent over 2006 ad € 1.627.000 aan de algemene reserve toe te voegen. De algemene reserve kan aldus per juni 2007 worden bepaald op € 3.790.000. De algemene reserve voldoet daarmee thans aan de voornoemde gemeentelijke norm.

De afname van de bestemmingsreserves wordt voornamelijk veroorzaakt door het overhevelen van de reserve woonproblematiek ad € 6.100.000 naar de voorziening revitalisering OMD.

Met betrekking tot de paragraaf weerstandsvermogen wordt aanbevolen om deze in te richten conform het bepaalde in artikel 11 van het BBV.

Daarnaast dienen (aanvullend) de volgende aandachtspunten uit artikel 16 van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet aan de orde te komen:

- de aanwezigheid van stille reserves;
- de financiële vertaling van alle gesignaleerde risico's, inclusief risico's betreffende deelname in gemeenschappelijke regelingen en risico's samenhangende met de stedelijke vernieuwing;
- een inschatting van de kans dat risico's manifest zullen worden.

2.6 Onderhoud kapitaalgoederen

In het BBV is hierover het volgende opgenomen (artikel 12).

1. De paragraaf betreffende onderhoud van kapitaalgoederen bevat tenminste de volgende kapitaalgoederen:
  - a. wegen;
  - b. riolering;
  - c. water;
  - d. groen;
  - e. gebouwen.
2. Van de kapitaalgoederen, bedoeld in het eerste lid, wordt aangegeven:
  - a. het beleidskader;
  - b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
  - c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting.

Aanvullend heeft de gemeente Delfzijl in artikel 17, lid 2, van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet het volgende bepaald. Bij de begroting en de jaarstukken doet het college in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen verslag over de voortgang van het geplande onderhoud en het eventuele achterstallig onderhoud aan openbaar groen, water, wegen, kunstwerken, straatmeubilair, riolering en gebouwen.

De toezichthouder is van oordeel dat de gemeente Delfzijl in de paragraaf inzicht geeft in de thans met het onderhoud van de kapitaalgoederen gemoeide lasten, zoals die op de diverse programma's zijn opgenomen. Opgemerkt wordt dat een beeld wordt gegeven van de diverse beleidskaders (beheerplannen). Deze beleidskaders zijn evenwel veelal niet van recente datum, actualisatie is noodzakelijk. Aanbevolen wordt de daarvoor in aanmerking komende beleidskaders binnen afzienbare termijn te actualiseren en de daaruit voortvloeiende lasten integraal in de begrotingen en meerjarenraming op te nemen. Mocht dit om budgettaire redenen niet mogelijk zijn dan dient het ambitieniveau naar beneden te worden bijgesteld tot maximaal een zodanig niveau dat géén kapitaalvernietiging (achterstallig onderhoud) optreedt.

2.7 Overige verplichte paragrafen

Paragraaf grondbeleid

De gemeentelijke grondexploitatie is nagenoeg geheel ondergebracht bij de OMD. In de OMD werken de gemeente Delfzijl, de woningbouwvereniging Acantus en de provincie Groningen samen. De maatschappij is in 2002 opgericht met als doel het hoofd te bieden aan de hardnekkige leegstand van woningen in Delfzijl. De OMD is verantwoordelijk voor de herstructurering van de woonwijken, het centrum, de infrastructuur, het openbare gebied en het revitaliseren van sociaal-culturele structuren. Volgens huidige inzichten zullen ruim 1.700 woningen worden gesloopt en ongeveer 900 nieuwe woningen worden gebouwd. De gemeente voert enige kleinere exploitaties in eigen beheer uit. Op deze exploitaties worden (geringe) batige saldi voorzien. Overigens wordt verwacht dat de OMD per ultimo 2010 weer zal zijn geïntegreerd in de gemeentelijke organisatie.

De door de gemeente gepresenteerde paragraaf voldoet niet geheel aan de daaraan te stellen vereisten.

Paragraaf lokale heffingen

In artikel 10 van het BBV is aangegeven aan welke minimale eisen deze paragraaf moet voldoen. De gemeente heeft in artikel 15 van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet enige aanvullende eisen geformuleerd.

Geconstateerd kan worden dat de gemeente in voldoende mate voldoet aan de in de voornoemde artikelen genoemde vereisten.

Paragraaf bedrijfsvoering

In artikel 14 van het BBV en aanvullend in artikel 19 van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet zijn de vereisten opgenomen waaraan deze paragraaf dient te voldoen. In de paragraaf bedrijfsvoering geeft de gemeente onder meer aan dat momenteel wordt onderzocht in hoeverre de afdelingen VROM, IPG en Veiligheid en Handhaving op de meest effectieve en efficiënte wijze georganiseerd zijn. In dit onderzoek wordt tevens de - reeds gememoreerde - integratie per 2010 van de OMD in de gemeentelijke organisatie betrokken. Daarnaast wordt de vorming van een afdeling Kabinet overwogen die plaats moet geven aan het team communicatie, inkoopcoördinatie en juridische zaken.

De door de gemeente gepresenteerde paragraaf voldoet aan de daaraan te stellen vereisten.

Paragraaf financiering

In artikel 13 van het BBV en aanvullend in artikel 18 van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet zijn de onderdelen genoemd waaraan in deze paragraaf aandacht dient te worden besteed. Voorts heeft de gemeente op 20 december 2001 een treasurystatuut vastgesteld. Dit statuut is bij besluit van 22 december 2005 geactualiseerd. De gemeente geeft aan dat deze paragraaf voor wat betreft het onderdeel liquiditeitenplanning nog verder uitgebouwd zal moeten worden. In het jaar 2007 zal dit opgepakt worden.

Met betrekking tot de kasgeldlimiet wordt de verwachting uitgesproken dat deze in het komende jaar niet zal worden overschreden. Ook blijft de gemeente binnen de marges van de renterisiconorm.

De door de gemeente gepresenteerde paragraaf voldoet niet geheel aan de daaraan te stellen vereisten.

Paragraaf verbonden partijen

In artikel 15 van het BBV en aanvullend in artikel 20 van de verordening op grond van artikel 212 van de Gemeentewet zijn de aangelegenheden genoemd waaraan in de paragraaf aandacht moet worden geschonken. Geconstateerd wordt dat de gemeente geen aandacht heeft geschonken aan het gestelde in het tweede lid van artikel 20 van de eerdergenoemde verordening, waarin is geregeld dat van elk van de verbonden partijen wordt weergegeven het openbare belang, het eigen vermogen, het financiële resultaat én belang evenals de zeggenschap van de gemeente.

Aanbevolen wordt om hieraan, alsmede aan de relatie met de programma's, in toekomstige begrotingen invulling te geven.

2.8 Conclusies en aanbevelingen

Naar het oordeel van de provinciale toezichthouder heeft de gemeente Delfzijl de afgelopen jaren zeer forse maatregelen genomen om een sluitend financieel perspectief te kunnen krijgen. Of dit perspectief nog aanwezig is als de geactualiseerde beheerplannen van de kapitaalgoederen volledig in de begroting en meerjarenraming zijn vertaald én de financiële vertaling van alle gesignaleerde risico's is afgerond, is de vraag. De invulling van de voorschriften inzake begroting en jaarrekening is op hoofdlijnen als voldoende aan te merken, op enkele onderdelen is een nadere invulling wenselijk.

Resumerend worden de volgende aanbevelingen gedaan:

1. Verwerk de lasten van investeringen op een éénduidige wijze in de exploitatiecijfers.
2. Zorg ervoor dat de diverse bezuinigingstrajecten nauwlettend worden gevolgd. Maak de (beleids)afdelingen expliciet verantwoordelijk voor de realisering daarvan. Daar waar ombuigingsdoelstellingen niet gerealiseerd (kunnen) worden, zullen aanvullende maatregelen moeten worden getroffen. In het uiterste geval zal het voorzieningenniveau moeten worden heroverwogen.
3. Overweeg, mede in relatie tot het vorenstaande, maar ook met het oog op het verbeteren van de doelmatigheid, de rechtmatigheid en de efficiency, de aanstelling van een concerncontroller.
4. Bepaal - in relatie tot de gemeentelijke risico's - de minimaal noodzakelijke omvang van de algemene reserve als onderdeel van de weerstandscapaciteit. Bij blijvende noodzakelijkheid zal, naast de jaarlijkse dotatie, aanvullend moeten worden gedoteerd, zodat de minimaal noodzakelijke omvang binnen afzienbare termijn bereikt kan worden.
5. Richt de paragraaf weerstandsvermogen in volgens de daaraan te stellen vereisten zoals aangegeven in artikel 11 van het BBV en aanvullend in artikel 16 van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het gaat daarbij om de volgende aandachtspunten:

- de aanwezigheid van stille reserves;
  - de financiële vertaling van alle gesignaleerde risico's, inclusief risico's betreffende deelname in gemeenschappelijke regelingen en risico's samenhangende met de stedelijke vernieuwing;
  - een inschatting van de kans dat risico's manifest zullen worden.
6. Met betrekking tot de kapitaalgoederen wordt aanbevolen om de daarvoor in aanmerking komende beleidskaders binnen afzienbare termijn te actualiseren en de daaruit voortvloeiende lasten integraal in de begroting en meerjarenraming op te nemen. Mocht dit om budgettaire redenen niet mogelijk zijn dan dient het ambitieniveau naar beneden te worden bijgesteld tot maximaal een zodanig niveau dat géén kapitaalvernietiging (achterstallig onderhoud) optreedt.
  7. Geef in de paragraaf verbonden partijen aandacht aan de relatie met de programma's én invulling aan het gestelde in artikel 20, lid 2, van de verordening ex artikel 212 van de Gemeentewet.
In dit laatstgenoemde artikel is geregeld dat van elke verbonden partij het openbare belang, het eigen vermogen, het financiële resultaat én belang evenals de zeggenschap van de gemeente wordt weergegeven.

3 DE EIGEN INKOMSTEN VERGELEKEN

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk willen we de volgende vraag beantwoorden:
Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke en de provinciale referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

Daarbij besteden wij aandacht aan de eigen heffingen en de Fwv en de belastingcapaciteit. Er wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste eigen inkomstenbronnen van de gemeente en de woonlasten. Verder wordt aandacht besteed aan de heffingen in relatie tot de toelating tot artikel 12 van de Fwv en in relatie tot de landelijke en de provinciale referentiegemeente.

3.2 De Fwv en belastingcapaciteit

De Fwv heeft als doel de algemene uitkering uit het gemeentefonds zo goed mogelijk te verdelen over de gemeenten, rekening houdend met kostenverschillen. Het belangrijkste principiële uitgangspunt hierbij is gelijke voorzieningencapaciteit bij gelijke belastingdruk (= gelijke tarieven bij de OZB). Om die reden is als onderdeel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds een zogenaamde 'inkomensmaatstaf' ingevoerd. Deze inkomensmaatstaf houdt grosso modo in dat de waarde van de onroerende zaken in elke gemeente gedeeltelijk wordt verrekend (in mindering worden gebracht op de algemene uitkering) tegen bepaalde rekentarieven². Voor het jaar 2007 bedragen deze rekentarieven € 2,34 voor eigenaren van woningen, € 2,42 voor gebruikers van niet-woningen en € 3,00 voor eigenaren van niet-woningen per € 2.500 economische waarde.

Gemeenten met een relatief hoge OZB-capaciteit (door óf veel dure woningen en/of veel dure bedrijfsgebouwen) ontvangen daardoor een lagere uitkering uit het gemeentefonds. Het effect hiervan is dat een gemeente met gemiddeld dure woningen vanuit het perspectief van de burger hoge woonlasten heeft, maar dit wil niet zeggen dat de gemeente er per saldo na de verevening op basis van de belastingcapaciteit (veel) aan overhoudt. Pas als een gemeente globaal gezien tarieven hanteert die boven de rekentarieven uitstijgen houdt die gemeente er aan over.

Bedoelde rekentarieven kunnen worden afgezet tegen de door de gemeente Delfzijl voor het jaar 2007 gehanteerde tarieven van € 3,93 voor eigenaren van woningen en € 6,14 respectievelijk € 7,68 voor gebruikers respectievelijk eigenaren van niet-woningen (totaal tarief niet-woningen €13,82). Uit tabel 3 blijkt dat vooral door het extreem hoge

---

² De negatieve eigen inkomstenmaatstaf wordt berekend op basis van 80% respectievelijk 70% van de waarde van woningen en niet-woningen, aangevuld met een bedrag van € 36,56 per woonruimte.

tarief voor niet-woningen de gemeente Delfzijl ruim € 3,4 miljoen meer inkomsten genereert dan wanneer de rekentarieven waren gehanteerd. Omdat bij de verevening niet voor 100% rekening wordt gehouden met de OZB-capaciteit (zie voetnoot 1) ontvangt de gemeente per saldo € 3,7 miljoen (ofwel € 133 per inwoner) meer aan OZB-inkomsten dan waarmee het gemeentefonds rekening houdt (zie bijlage 1).

Tabel 3

Vergelijking OZB-opbrengst op basis van tarief gemeente, rekentarieven en normtarief artikel 12

Delfzijl	woningen	niet-woningen	totaal
Waarde onroerende zaken*	1.453.500.000	749.500.000	2.203.000.000
Aantal eenheden van € 2.500 waarde	581.400	299.800	881.200
Tarief per € 2.500 waarde**	3,93	13,82	
Opbrengst op basis van waarde gemeentefonds	2.284.902	4.143.236	6.428.138
Gemiddeld tarief			7,29
Rekentarieven gemeentefonds	2,34	5,42	
Opbrengst bij rekentarieven	1.360.476	1.624.916	2.985.392
Meeropbrengst ten opzichte van de rekentarieven	924.426	2.518.320	3.442.746
Opbrengst ozb volgens begroting 2007			6.599.000
Normopbrengst artikel 12			6.598.605
Onderdekking reiniging			0
Onderdekking riolering			0
Gecorrigeerde normopbrengst artikel 12***			6.598.605
Meeropbrengst ten opzichte van de normopbrengst artikel 12			395

* gegevens algemene uitkering gemeentefonds 2007

** gegevens website COELO-atlas gemeentelijke woonlasten

*** gecorrigeerd voor eventuele onderdekking riolering en reiniging

3.3 De opbrengsten van de belangrijkste heffingen in de gemeente Delfzijl vergeleken met de normopbrengst ingevolge artikel 12 van de Fvw

Eén van de vereisten om in aanmerking te komen voor aanvullende steun uit het gemeentefonds op grond van artikel 12 van de Fvw is dat de eigen heffingen uit het belastingpakket voldoen aan het redelijk peil. Het belastingpakket bestaat uit de OZB en de riool- en afvalstoffenheffing. In het kader van het artikel 12-beleid stellen de beheerders van het gemeentefonds via de meicirculaire jaarlijks het redelijk peil vast. Bij het onderdeel OZB wordt een tarief per € 2.500 waarde OZB-capaciteit gehanteerd. Bij de onderdelen riolering en reiniging wordt uitgegaan van 100% lastendeckendheid. Bij het onderdeel riolering wordt daarnaast uitgegaan van de zogenaamde nettolasten. Daaronder wordt verstaan het saldo van lasten en baten verminderd met de inkomsten uit het cluster riolering, waaronder het bedrag van de tijdelijke maatstaf rioleringen. Ten slotte geldt daarbij een minimumbedrag per aansluiting van € 137.

Zowel op het onderdeel reiniging als op het onderdeel riolering is in de gemeente Delfzijl per saldo sprake van tenminste 100%

lastendekkendheid. Dat betekent dat voor de OZB kan worden volstaan met een feitelijke opbrengst die tenminste overeenkomt met het redelijk peil.

Voor het jaar 2007 is het door de beheerders van het gemeentefonds vastgestelde redelijk peil als volgt:

1. indien het gewogen gemiddelde OZB-tarief in de gemeente in 2006 boven € 3,70 (redelijk peil 2006) lag, dan dient er in 2007 een opbrengst uit de OZB te worden gegenereerd die minimaal gelijk is aan die van 2006 vermeerderd met 2,75%;
2. indien het gewogen gemiddelde OZB-tarief in de gemeente in 2006 lager dan € 3,70 was, dan dient er in 2007 een opbrengst uit de OZB te worden gegenereerd die minimaal gelijk is aan een opbrengst in 2006 rekening houdend met die € 3,70 vermeerderd met 2,75%.

In de gemeente Delfzijl lag het gewogen gemiddelde OZB-tarief in 2006 (ruim) boven de € 3,70. Derhalve kan in 2007 volstaan worden met een opbrengst die 2,75% ligt boven die van 2006. In de begroting 2006 werd een OZB-opbrengst geraamd van in totaal € 6.422.000. Voor 2007 dient de opbrengst dan minimaal € 6.598.605 te bedragen. In de begroting 2007 wordt een opbrengst van € 6.599.000 geraamd. Op grond van deze gegevens zou de gemeente Delfzijl in 2007 zijn toegelaten tot artikel 12 van de Fvw.

3.4 Gemeentelijke woonlastendruk

In de Atlas van de lokale lasten 2007 samengesteld door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) wordt onder andere een overzicht gegeven van de woonlasten, in euro's per jaar per huishouden, per gemeente. In het overzicht wordt de totale opbrengst van de OZB, op basis van de gemiddelde waarde van een woning (in de desbetreffende gemeente), reinigingsrecht/afvalstoffenheffing en rioolrecht, op basis van een meerpersoonshuishouden, uitgedrukt in een bedrag per huishouden.

De gegevens in tabel 4 zijn uit de Atlas van de lokale lasten 2007 overgenomen. Het gaat daarbij om de in de Atlas van de lokale lasten 2007 opgenomen bedragen van de gemeente Delfzijl en die van de landelijke en de provinciale referentiegemeenten.

Tabel 4:

Gemeentelijke lastendruk vergeleken met de referentiegemeenten

Gemeenten	Afvalstoffenheffing meerpersoons huishouden	Rioolrecht meerpersoons huishouden	Rioolrecht eigenaren	OZB opbrengst woningen*	Woonlasten meerpersoons huishouden	Landelijke rangorde meerpersoons huishouden**
Dongeradeel	221	143	0	141	505	24
Eemsmond	24	103	103	269	499	19
Hoogezand-Sappemeer	234	64	66	178	542	57
Veendam	283	121	0	159	563	84
Viissingen	277	32	100	162	571	104
Gemiddelde landelijke referentiegemeente	208	93	54	182	536	52
Hoogezand-Sappemeer	234	64	66	178	542	57
Stadskanaal	219	0	138	169	526	39
Veendam	283	121	0	159	563	84
Winschoten	256	0	227	242	725	423
Gemiddelde provinciale referentiegemeente	248	46	108	187	589	146
Delfzijl	298	164	0	189	662	321
Hoogste waarneming	372	358	308	656	1089	475
Laagste waarneming	24	0	0	85	437	1
Gemiddelde waarneming	263	144	58	206	613	222
Duurste gemeente					Blaricum	
Goedkoopste gemeente					Terneuzen	

* Wijkt af van de gemiddelde waarde die wordt gebruikt bij de berekening van de algemene uitkering.

** Nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 475 de hoogste.

De gemiddelde belastingdruk van een meerpersoonshuishouden in de gemeente Delfzijl van in totaal € 662 ligt net iets meer dan 8% boven de gemiddelde waarneming van € 613. In het COELO-rapport neemt de gemeente Delfzijl plaats 321 in. De hoogste waarneming zit op nummer 475.

Delfzijl heft € 126 per huishouden meer aan gemeentelijke woonlasten dan de landelijke referentiegemeente en € 73 per huishouden meer dan de provinciale referentiegemeente als gevolg van vooral een hogere afvalstoffenheffing.

3.5 Overige heffingen

Voor wat betreft de heffingen kunnen conform de begroting naast de heffingen behorend tot het belastingpakket ook andere heffingen worden genoemd. De heffingen zijn vergeleken met het gemiddelde van de landelijke en de provinciale referentiegemeenten op basis van de gegevens gemeentebegrotingen 2007 van het CBS.

Tabel 5:

Gemeentelijke heffingen Delfzijl vergeleken met de referentiegemeenten

Soort heffing	Delfzijl absoluut (x € 1.000)	Delfzijl per inwoner (x € 1)	Landelijke referentie- gemeente per inwoner (x € 1)	Provinciale referentie- gemeente per inwoner (x € 1)
Secretarieleges	230	8	11	12
Parkeerbelasting	303	11	20	7
Leges bouwvergunningen	480	17	20	17
Roerende-zaakbelastingen	0	0	0	0
Baatbelasting	0	0	1	0
Forensenbelasting	0	0	2	0
Toeristenbelasting	23	1	1	1
Hondenbelasting	138	5	1	1
Reclamebelasting	0	0	0	0
Precariobelasting	0	0	1	0
Subtotaal overige heffingen	1.174	42	58	38
Reinigingsrechten	3.486	125	106	107
Rioolrecht	1.967	70	65	71
OZB	6.599	236	158	138
Subtotaal belastingpakket	12.052	431	329	316
Totaal-generaal	13.226	473	387	354

Bij de opbrengsten in bovenstaand overzicht is geen rekening gehouden met eventuele bijdragen uit tariefegalisatiereserves of andere mogelijke baten, het gaat uitsluitend om de heffing van belastingen en rechten. De totale opbrengst wordt uitgedrukt in een bedrag per inwoner.

Als we kijken naar het totaal van de heffingen ten opzichte van het gemiddelde in de referentiegemeenten, dan blijkt dat het totaal van de heffingen in de gemeente Delfzijl per inwoner aanzienlijk afwijkt. De opbrengsten van de heffingen die worden gerekend tot het belastingpakket zoals dat binnen artikel 12 wordt gehanteerd zijn fors hoger (verschil € 102 respectievelijk € 115 per inwoner hoger), vooral door de extreem hoge opbrengst van niet-woningen. De overige genoemde belastingen en retributies zijn lager dan in de landelijke referentiegemeente (verschil € 16 per inwoner) en iets hoger dan in de provinciale referentiegemeente (verschil € 4 per inwoner).

3.6 Conclusies

Op de vraag "Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke en de provinciale referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de belastingen en rechten en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?" kan het volgende worden geantwoord.

Bij de vergelijking van de gemeentelijke woonlastendruk op basis van COELO (waarbij alleen gerekend wordt met de OZB voor woningen)

blijkt dat het totaal van de gemeentelijke woonlasten van een meerpersoonshuishouden van € 662 in de gemeente Delfzijl € 126 boven het gemiddelde van de landelijke referentiegemeenten zit en € 73 per huishouden boven het gemiddelde van de provinciale referentiegemeenten. Vergeleken met de landelijk gemiddelde waarneming op basis van COELO ligt de woonlastendruk in de gemeente Delfzijl € 49 (€ 662 - € 613) hoger. Het gaat hier dus om de woonlastendruk voor de burger per huishouden.

Op grond van de gegevens van de gemeentebegrotingen 2007 van het CBS blijkt dat de feitelijke opbrengsten van de heffingen die tot het belastingpakket worden gerekend (OZB van woningen én bedrijven, riool- en reinigingsrecht) ver boven het gemiddelde van de landelijke en provinciale referentiegemeenten liggen, te weten respectievelijk € 102 en € 115 per inwoner. Dat is vooral te verklaren uit de hoge OZB-inkomsten van de niet-woningen (bedrijven). Het gaat hier overigens, in afwijking van de COELO-gegevens, om opbrengsten (inclusief OZB voor niet-woningen) per inwoner.

De overige heffingen liggen enerzijds € 16 per inwoner onder dat van de landelijke referentiegemeente en anderzijds € 4 per inwoner boven het niveau van de provinciale referentiegemeente.

Voorts is de feitelijke belastingopbrengst van de gemeente Delfzijl vergeleken met die van het zogenaamde redelijk peil zoals dat voor 2007 wordt gehanteerd bij de toelating tot artikel 12 van de Fvw. Uit deze vergelijking blijkt dat de gemeente net boven het artikel 12-pakket zit.

4 INKOMSTEN UIT HET GEMEENTEFONDS

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk willen we de volgende vraag beantwoorden:
Doen zich tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke en de provinciale referentiegemeente overeenkomsten en verschillen voor ten aanzien van de algemene uitkering van het gemeentefonds en zo ja, in welke mate zijn deze verschillen te verklaren?

Daarbij wordt een uiteenzetting over de inkomsten uit het gemeentefonds voor het jaar 2007 gegeven. Dit hoofdstuk heeft twee functies. In de eerste plaats wil het inzicht geven in de algemene uitkering van de gemeente Delfzijl en in de tweede plaats wil het iets zeggen over de structuurkenmerken van de gemeente.

Elke gemeente ontvangt een algemene uitkering uit het gemeentefonds. De omvang van deze uitkering is afhankelijk van ruim vijftig verschillende verdeelmaatstaven. De structuurkenmerken van gemeenten komen tot uitdrukking in die verdeelmaatstaven.

Verder wordt in dit hoofdstuk inzicht gegeven in de speciaal voor deze begrotingsscan gemaakte referentiegroep van gemeenten waarmee de gemeente Delfzijl in dit rapport wordt vergeleken. Bij de samenstelling van de landelijke referentiegemeente is enerzijds gezocht naar gemeenten die op basis van de verdeelmaatstaven inwoners, woonruimten, klantenpotentieel lokaal, laag inkomen en omgevingsadressendichtheid zoveel mogelijk op Delfzijl lijken. Deze verdeelmaatstaven hebben (macro gezien) een aandeel van ruim 60% in de verdeling van het gemeentefonds. Anderzijds is gekeken naar gemeenten, die evenals Delfzijl, een haven combineren met (veel) industrie. Op basis hiervan is een zodanige groep van gemeenten samengesteld dat het verschil in algemene uitkering uit het gemeentefonds (exclusief de per 1 januari 2007 naar het gemeentefonds overgehevelde gelden voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)) per inwoner gezien zo klein mogelijk is. Dat verschil komt voor de volgende gemeenten: Dongeradeel, Eemsmond, Hoogezand-Sappemeer, Veendam en Vlissingen gemiddeld uit op € 3 per inwoner. Het gemiddelde van die gemeenten is genomen als referentiekader voor de nettolasten van Delfzijl. Dit wordt de landelijke referentiegemeente genoemd. Daarnaast is op verzoek van de gemeente nog een tweede referentiegemeente samengesteld, de zogenaamde provinciale referentiegemeente, bestaande uit de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Stadskanaal, Veendam en Winschoten.

4.2 Analyse

De resultaten van de vergelijking tussen de gemeente Delfzijl en de landelijke referentiegemeente zijn opgenomen in tabel 6. Daarbij komen eerst de centrale verdeelmaatstaven aan de orde die iedere gemeente krijgt, gevolgd door de verdeelmaatstaven die afhankelijk zijn van de specifieke omstandigheden van een gemeente. Na de tabel worden enkele afwijkingen nader toegelicht.

Tabel 6: Algemene uitkering Delfzijl vergeleken met de landelijke referentiegemeente

Gemeente		Delfzijl		Landelijke referentiegemeente		
Jaar		2007		2000		
Inwoners		27.999		29.000		
Woonruimten		12.765		13.971		
Verdeelmaatstaf	Inkomsten Delfzijl (x f 1000)	Inkomsten selectie (x f 1000)	Delfzijl inkomsten per inwoner (x € 1,-)	Selectie inkomsten per inwoner (x € 1,-)	Verschil per inwoner (x € 1,-)	Verschil absoluut (x € 1.000)
Onroerende zaakbelastingen *	-2.226	-2.422	-80	-81	1	196
Inwoners	4.844	5.175	173	173	0	-331
Inwoners < 20 jaar	1.935	2.124	69	71	-2	-189
Inwoners > 64 jaar	559	543	20	18	2	16
Inwoners 75 - 85	62	63	2	2	0	-1
Inwoners waddengemeenten	0	0	0	0	0	0
Huishoudens met een laag inkomen	1.765	2.251	63	75	-12	-486
Bijstandsontvangers	1.723	1.572	62	53	9	151
Schaalfactoren uitvoeringskosten bijstand	2.150	1.959	77	68	11	191
Uitkeringsontvangers	274	456	10	15	-5	-182
Minderheden	625	611	22	20	2	14
Eenouderhuishoudens	151	166	5	6	-1	-15
Lokaal klantenpotentieel	1.982	2.261	71	76	-5	-279
Regionaal klantenpotentieel	598	867	21	29	-8	-269
Leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	0	224	0	7	-7	-224
Leerlingen voortgezet onderwijs	605	782	22	28	-4	-177
Extra groei jongeren	0	0	0	0	0	0
Extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	0	4	0	0	0	-4
Land	639	512	23	17	6	127
Binnenwater	23	25	1	1	0	-2
Buitenwater	300	195	11	7	4	105
Oeverlengte (incl. bodemfactoren)	95	83	3	3	0	12
Bodemfactoren in overige maatstaven	2.537	1.852	91	62	29	685
Oppervlak bebouwd	213	190	8	6	2	23
Woonruimten	3.002	3.288	107	110	-3	-284
Oppervlak historische kernen	60	80	2	3	-1	-20
Langte historisch water	0	32	0	1	-1	-32
Historische woningen in bewoonde oorden	67	121	2	4	-2	-54
Historische woningen in historische kernen	114	171	4	6	-2	-57
Stadsvernieuwing	58	81	2	3	-1	-23
Omgevingsadressendichtheid	647	1.215	23	41	-18	-568
Kernen	235	192	8	6	2	43
Bedrijfsvestigingen	173	167	6	6	0	6
Vast bedrag voor iedere gemeente	293	293	10	10	0	0
Vast bedrag waddengemeenten	0	0	0	0	0	0
Vast bedrag Baarle-Nassau	0	0	0	0	0	0
Rioleringen *	158	228	6	8	-2	-70
Monumenten *	5	18	0	1	-1	-13
Suppletie uitkering*	-80	-79	-3	-3	0	-1
Suppletie OZB*	638	470	23	16	7	168
Herindeling *	0	0	0	0	0	0
Artikel 12-uitkering / ICL bijdrage Lelystad	0	0	0	0	0	0
WUV*	6	54	0	2	-2	-48
Precario*	0	0	0	0	0	0
Correctie VHROSV*	-24	17	-1	1	-2	-41
De Pater-vd Meer*	100	58	4	2	2	44
Opvoeden in buurt*	0	0	0	0	0	0
Knelpunt verd. Pr*	0	1	0	0	0	-1
Tsioc*	0	18	0	1	-1	-18
WMO*	1.989	2.877	70	96	-26	-908
Totaal algemene uitkeringen	26.275	28.791	937	966	-29	-2.516

* Zonder uitkeringsfactor (=1,383)

Toelichting

OZB

Uit de vergelijking van de algemene uitkering met de landelijke referentiegemeente blijkt uit de lagere aftrek voor de verdeelmaatstaf OZB dat de capaciteit (= de economische waarde van het onroerend goed) om OZB over te heffen in Delfzijl net iets lager is dan die in de landelijke referentiegemeente.

De totale economische waarde zoals gebruikt voor de algemene uitkering 2007 van het onroerend goed naar de toestand per januari 2007, opgesplitst in woningen en niet-woningen, kan als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 7:
Ozb-waarde onroerend goed

Gemeente	Waarde woningen * € 1 mln	Waarde niet- woningen * € 1 mln	Waarde totaal * € 1 mln	Aandeel woningen in waarde totaal	Aantal inwoners	Waarde woningen en niet-woningen per inwoner * € 1
Dongeradeel	1.566,0	477,5	2.043,5	77%	25.034	81.629
Eemsmond	944,0	611,5	1.555,5	61%	16.695	93.172
Hoogezand-Sappemeer	2.121,0	456,0	2.577,0	82%	34.513	74.668
Veendam	1.720,5	478,0	2.198,5	78%	28.185	78.002
Vlissingen	3.560,0	1.071,5	4.631,5	77%	45.073	102.756
gemiddelde referentiegemeenten	1.982,3	618,9	2.601,2	76%	29.900	86.997
Delfzijl	1.453,5	749,5	2.203,0	66%	27989	78.709

gegevens algemene uitkering gemeentefonds januari 2007

Het verschil in economische waarde wordt enerzijds veroorzaakt vanwege het feit dat de gemeente Delfzijl een hogere waarde aan niet-woningen en anderzijds een fors lagere waarde aan woningen heeft dan gemiddeld in de landelijke referentiegemeenten.

Sociale structuur

De gemeente Delfzijl heeft een matige sociale structuur, terwijl de landelijke referentiegemeenten, met uitzondering van Dongeradeel (redelijk) een zwakke(re) sociale structuur hebben. Dit blijkt ook uit het feit dat Delfzijl op de betreffende verdeelmaatstaven (huishoudens met een laag inkomen, bijstandsonvangers, uitkeringsgerechtigden en minderheden) in totaal € 157 per inwoner uit het gemeentefonds ontvangt en de landelijke referentiegemeente € 163. Delfzijl ontvangt minder geld per inwoner op de verdeelmaatstaven huishoudens met een laag inkomen en uitkeringsontvangers. Bij de andere twee verdeelmaatstaven wordt meer ontvangen.

De volumina van de betreffende verdeelmaatstaven zijn als volgt:

Tabel 8:
Volumina sociale structuur

Volumina sociale structuur	Dongeradeel	Eemsmond	Hoogezand-Sapemeer	Veendam	Vlissingen	gemiddeld	Delfzijl
huishoudens met een laag inkomen	3.779	2.773	6.065	4.571	7.402	4.918	4.001
bijstandsonvangers	499	386	1.177	756	1.479	859	942
uitkeringsontvangers	2.349	1.621	4.240	3.175	3.968	3.071	1.845
minderheden	195	110	3.090	1.350	2.980	1.545	1.580
inwoners	25.034	16.695	34.513	28.185	45.073	29.900	27.989
Volumina sociale structuur per 1.000 inwoners							
huishoudens met een laag inkomen	151	111	242	183	296	164	160
bijstandsonvangers	20	15	47	30	59	29	38
uitkeringsontvangers	94	65	169	127	159	103	74
minderheden	8	4	123	54	119	52	63

Bevolkingsopbouw

De bevolkingsopbouw in Delfzijl wijkt enigszins af van het gemiddelde van de landelijke referentiegemeenten. Het aantal jongeren bedraagt in Delfzijl 22,8% van het totale aantal inwoners. Gemiddeld in de landelijke referentiegemeenten is dit percentage 23,5. Het aantal ouderen (> 64 jaar) bedraagt in Delfzijl 18% en gemiddeld in de landelijke referentiegemeenten 16%. Het aantal inwoners tussen de 75 en 85 jaar is in Delfzijl relatief gezien ook (iets) hoger. Delfzijl is dus iets meer ontgroend en vergrijsd dan de landelijke referentiegemeente. Deze twee effecten werken neutraal uit in de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Zowel Delfzijl als de landelijke referentiegemeente ontvangt € 91 per inwoner op grond van deze drie verdeelmaatstaven.

Tabel 9:
Bevolkingsopbouw

Volumina bevolkingsopbouw	Dongeradeel	Eemsmond	Hoogezand-Sapemeer	Veendam	Vlissingen	gemiddeld	Delfzijl
	inwoners < 20 jaar	6593	4200	8044	6425	9818	7016
inwoners > 64 jaar	3886	2568	5645	4651	7711	4892	5034
inwoners 75 - 85 jaar	1293	920	1827	1665	2786	1698	1681
Volumina bevolkingsopbouw per 1.000 inwoners							
inwoners < 20 jaar	263	252	233	228	218	235	228
inwoners > 64 jaar	155	154	164	165	171	164	180
inwoners 75 - 85 jaar	52	55	53	59	62	57	60

Lokaal en regionaal klantenpotentieel

De centrumfunctie van een gemeente is weerspiegeld in het lokaal en regionaal klantenpotentieel. Op basis van haar structuur is de gemeente Delfzijl ingedeeld in de groep gemeenten met een redelijke centrumfunctie. De landelijke referentiegemeenten hebben, met uitzondering van Dongeradeel (redelijk) en Eemsmond (weinig), een sterke centrumfunctie.

De verdeelmaatstaven klantenpotentieel zijn gebaseerd op de hierna genoemde volumina.

Tabel 10:
Centrumfunctie

Volumina centrumfunctie	Dongeradeel	Eemsmond	Hoogezand-Sapemeer	Veendam	Vlissingen	gemiddeld	Delfzijl
	klantenpotentieel lokaal	24.770	15.480	38.270	32.090	51.320	32.386
klantenpotentieel regionaal	15.860	3.710	41.280	34.300	70.460	33.122	22.870
Volumina centrumfunctie per 1.000 inwoners							
klantenpotentieel lokaal	989	927	1.109	1.139	1.139	1.083	1.015
klantenpotentieel regionaal	634	222	1.196	1.217	1.563	1.108	817

Ten opzichte van de landelijke referentiegemeente scoort Delfzijl (iets) lager op de verdeelmaatstaf klantenpotentieel lokaal en fors lager op de andere verdeelmaatstaf. Dit betekent dat Delfzijl € 13 per inwoner minder uit het gemeentefonds ontvangt.

Bebouwingsstructuur

Op de onderdelen die te maken hebben met de bebouwingsstructuur ontvangt Delfzijl per saldo € 12 per inwoner meer dan de landelijke referentiegemeente. Dat komt, ondanks een nadeel bij de verdeelmaatstaf omgevingsadressendichtheid, vooral door de effecten van de bodem op een aantal maatstaven.

Tabel 11
Volumina bebouwingsstructuur

Volumina bebouwingsstructuur	Dongeradeel	Eemsmond	Hoogezand-Sapemeer	Veendam	Vlissingen	gemiddeld	Delfzijl
oppervlakte land	16.735	18.994	6.668	7.610	3.414	10.684	13.321
oppervlakte bebouwd kom	134	95	172	165	205	154	183
oppervlakte bebouwd niet-kom	83	98	53	46	100	76	122
oppervlakte bebouwd totaal	198	179	225	211	270	217	242
woonruimten	10.690	7.433	16.250	12.617	22.865	13.971	12.765
historische kern < 40 hectare	22	0	0	0	16	8	6
historische kern > 40 hectare	0	0	0	0	0	0	0
historisch water	5.350	0	0	0	3.200	1.710	0
bewoonde oorden 1930	1.331	845	1.980	3.654	6.521	2.866	1.579
historische woningen in historische kernen	1.331	0	0	0	5.750	1.416	948
omgevingsadressendichtheid	5.110	2.550	17.875	10.977	38.848	15.072	8.029
kernen	21	12	5	5	3	9	11
bedrijfsvestigingen	1.220	840	1.215	1.180	1.585	1.208	1.250
Volumina bebouwingsstructuur per 1.000 inwoners							
oppervlakte land	668	1.138	193	270	76	357	476
oppervlakte bebouwd kom	5	6	5	6	5	5	7
oppervlakte bebouwd niet-kom	3	6	2	2	2	3	4
oppervlakte bebouwd totaal	8	11	7	7	6	7	9
woonruimten	427	445	471	448	507	467	456
historische kern < 40 hectare	1	0	0	0	0	0	0
historische kern > 40 hectare	0	0	0	0	0	0	0
historisch water	214	0	0	0	71	57	0
bewoonde oorden 1930	53	51	57	130	145	96	56
historische woningen in historische kernen	53	0	0	0	128	47	34
omgevingsadressendichtheid	204	153	518	389	862	504	287
kernen	1	1	0	0	0	0	0
bedrijfsvestigingen	49	50	35	42	35	40	45

De oppervlakte land van Delfzijl is met 13.321 hectare groter dan het gemiddelde van de landelijke referentiegemeenten (10.684 hectare). Op het onderdeel oppervlakte bebouwd wijkt Delfzijl positief af, 242 hectare van Delfzijl tegenover 217 hectare van de landelijke referentiegemeente. Op de onderdelen die te maken hebben met historiciteit scoort Delfzijl beduidend lager dan de landelijke referentiegemeente.

De omgevingsadressendichtheid is in Delfzijl fors lager. De omgevingsadressendichtheid moet worden gezien als een weergave van de concentratie van menselijke activiteiten (wonen, werken, onderwijs en recreëren). Deze maatstaf is bedoeld om de kosten die verband houden met de "stedelijkheid" te compenseren. Vlissingen is daar een duidelijk voorbeeld van.

Delfzijl telt met elf kernen twee kernen meer dan de referentiegemeente. Het aantal bedrijfsvestigingen wijkt niet veel af van de landelijke referentiegemeente.

Leerlingen

Op grond van de verdeelmaatstaven leerlingen ontvangt Delfzijl € 11 per inwoner minder dan de landelijke referentiegemeente.

Suppletie-uitkeringen en integratie-uitkering WMO

Met ingang van 2006 is een nieuwe ijkverdeling van kracht geworden voor de voormalige clusters Bijstand en Zorg. Deze zijn vervangen door drie nieuwe clusters: Educatie, Werk en inkomen en Maatschappelijke zorg. Het is een omvangrijke wijziging die ongeveer € 4 tot € 5 miljard beslaat. Er zijn voor- en nadeelgemeenten, maar het uitgangspunt is dat herverdeeleeffecten per jaar nooit groter mogen zijn dan € 15 per inwoner. Dit bepaalt de lengte van het overgangstraject. Deze herverdeeleeffecten worden in de suppletie-uitkering verwerkt. Op basis van de meicirculaire 2005 heeft Delfzijl een positief structureel herverdeeleeffect van afgerond € 240.000 ofwel € 8 per inwoner. Tijdelijk wordt Delfzijl nog via de suppletie-uitkering gekort, in 2007 voor € 3 per inwoner. Ook de landelijke referentiegemeenten zijn alle vijf voordeelgemeente. Ten opzichte van het gemiddelde van de landelijke referentiegemeente heeft Delfzijl geen nadeel voor deze suppletie-uitkering in 2007.

Daarnaast ontvangen gemeenten nog een suppletie-uitkering voor de herverdeeleeffecten die de compensatie van de wegvallende OZB-opbrengsten van de gebruikers van woningen heeft veroorzaakt. Op basis van de meicirculaire 2005 heeft Delfzijl een nadelig herverdeeleeffect van € 25 per inwoner, maar ontvangt in 2007 hiervoor nog een suppletie van € 23 per inwoner.

Met ingang van 2007 is de Wmo in werking getreden en is een bedrag van ruim € 1 miljard vanuit de AWBZ overgeheveld naar het gemeentefonds. De gemeente Delfzijl ontvangt hiervan € 26 per inwoner minder dan de landelijke referentiegemeente.

Indien rekening wordt gehouden met de structurele algemene uitkering (dus zonder het effect van de suppletie-uitkering herijking 2006 van -/- € 3 per inwoner, de OZB-compensatie van € 23 per inwoner en de afbouw van de tijdelijke maatstaven rioleringen en monumenten en de integratie-uitkering WUW) én abstraherend van de Wmo-gelden, dan ontvangt Delfzijl een algemene uitkering die € 5 per inwoner lager ligt dan die van de landelijke referentiegemeente.

4.3 Conclusie

De uitkomst van de analyse toont aan dat de middelentoedeling vanuit het gemeentefonds aan Delfzijl ten opzichte van de landelijke referentiegemeente met structureel € 5 per inwoner negatief afwijkt, ofwel circa € 140.000. De afwijking is het saldo van minder stedelijkheid (omgevingsadressendichtheid), minder centrumfunctie, minder historiciteit en een slechtere (dus meer uitkering uit het gemeentefonds) bodemgesteldheid.

De negatieve afwijking betekent niet dat Delfzijl slechter af zou zijn. Tegenover de lagere algemene uitkering staan in het algemeen ook lagere lasten. Of dat inderdaad het geval is, bezien we in hoofdstuk 5.

5 DE NETTOLASTEN VAN DE GEMEENTE DELFZIJL VERGELEKEN

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geven we antwoord op de vraag: 'Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Delfzijl zich in 2007 ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering en hoe is dat beeld ten opzichte van de nettolasten van de landelijke en de provinciale referentiegemeente?'

Het referentiekader op basis waarvan de begrotingsanalyse plaatsvindt, is gebaseerd op de Fvw. De belangrijkste uitgangspunten bij de Fvw: globaal, kostengeoriënteerd, rekening houdend met structuurkenmerken en de mogelijkheid zelf inkomsten te verwerven, zijn ook toegepast in dit referentiekader.

De verdeling is kostengeoriënteerd en globaal, dat wil zeggen dat de verdeling aansluit bij de kostenverschillen tussen (groepen van) gemeenten. Op individueel niveau kunnen er verschillen zijn. Deze verschillen kunnen enerzijds ontstaan doordat er sprake is van specifieke omstandigheden, omstandigheden die geen of onvoldoende een rol spelen in de verdeling van het gemeentefonds. Anderzijds kan er sprake zijn van bewuste politieke beleidskeuzen om op onderdelen een hoger of lager nettolastenniveau te hebben. Ten slotte kunnen verschillen ook worden veroorzaakt door het financiële beleid van gemeenten (hoe is in het verleden bijvoorbeeld omgegaan met investeringen; zijn er investeringen direct afgeboekt van reserves). Daarom worden de vergelijkingen dan ook gemaakt op een hoger aggregatieniveau, namelijk op dat van de clusters.

Om inzicht te kunnen krijgen in de begrotingspositie van de gemeente Delfzijl worden de inkomsten van het gemeentefonds vergeleken met de werkelijke nettolasten van de gemeente. Op deze wijze kunnen wij vaststellen welke positieve en negatieve afwijkingen zich voordoen in de begrotingspositie van de gemeente. Wij noemen dit de gemeente vergeleken 'met zichzelf'. Daarna wordt een vergelijking gemaakt met de landelijke referentiegemeente. Voorts worden op verzoek van de gemeente nog vergelijkingen gemaakt met de provinciale referentiegemeente. In deze vergelijkingen wordt voor wat betreft de algemene uitkering gebruik gemaakt van de gegevens die worden gebruikt voor de berekening van de algemene uitkering over de betaalmaand januari 2007.

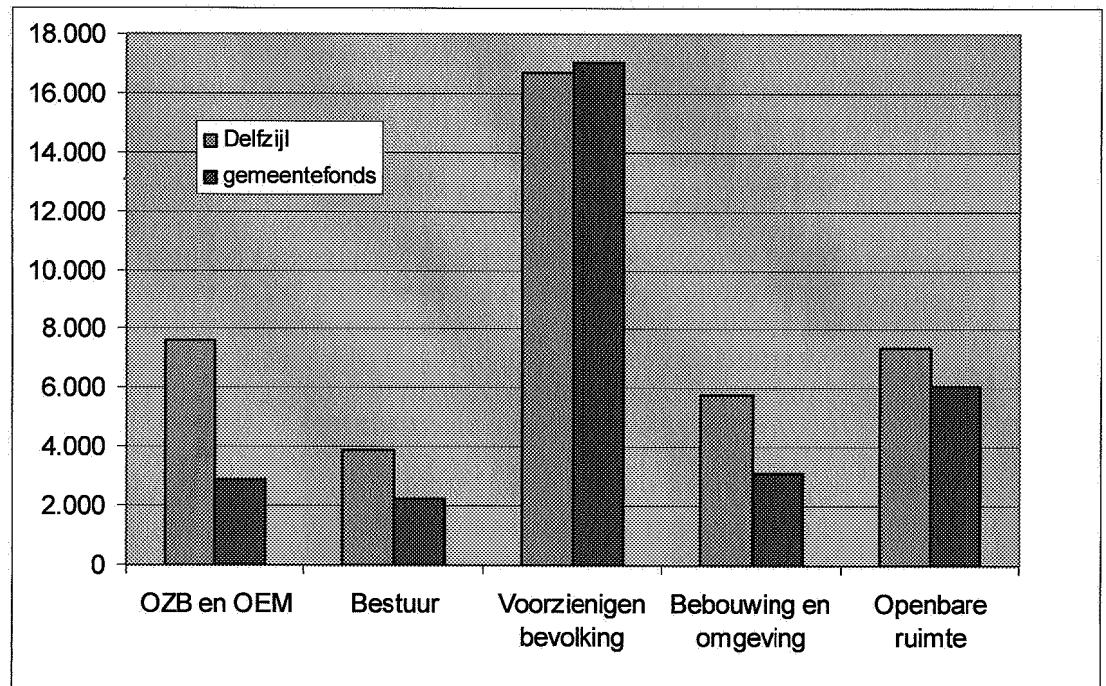
5.2 De vergelijking met zichzelf

Eén van de uitgangspunten van het gewijzigde verdeelstelsel is dat er een betere aansluiting ontstaat tussen de wijze van verdelen en de verschillen in kostenstructuren van gemeenten. De uitkomst van de onderscheidene verdeelmaatstaven sluit globaal aan bij de lasten van

de gemeentelijke taakgebieden, in de gemeentefondsterminologie clusters genoemd. De begrotingsfuncties worden toebedeeld aan clusters. Door de toerekening (verdeling) van de gemeentelijke baten en lasten aan de verschillende uitgaven- en inkomstenclusters ontstaat een referentiekader. Op deze wijze worden de baten en lasten van de gemeente vergeleken met de opbrengst van de verdeelmaatstaven.

In bijlage 1 is een overzicht gegeven van de verschillende inkomsten- en uitgavenclusters. In grafiek 1 zijn de bestaande uitgavenclusters samengevoegd tot zogenaamde taakgebieden. Voor de eigen inkomsten zijn in deze grafiek de inkomsten van zowel de OZB als de overige eigen middelen (OEM) opgenomen.

Grafiek 1: Vergelijking van de gemeente Delfzijl met het gemeentefonds op taakgebiedenniveau (bedragen x € 1.000)

Hieronder wordt eerst een toelichting gegeven per taakgebied. Vervolgens wordt in het kort ingegaan op de grootste afwijkingen per cluster. Daarbij wordt tevens aangegeven wat het macrobeeld landelijk is van het desbetreffende cluster op basis van het Periodiek Onderhoudsrapport Gemeentefonds 2007 (POR2007). Het doel van het POR is tweeledig:

1. het biedt inzicht in de voortgang van de onderhoudsagenda van de beheerders van het gemeentefonds voor enig jaar;
2. het verschaft inzicht in de verdeling van de gelden uit het gemeentefonds gedurende de afgelopen periode in relatie tot de ontwikkeling in de lastenstructuur bij de gemeenten.

Toelichting

Eigen inkomsten

Het hier gepresenteerde onderdeel eigen inkomsten betreft zowel de OZB als de OEM. De netto-opbrengst van de OZB is € 3,7 miljoen ofwel € 133 per inwoner hoger dan waarmee in het gemeentefonds wordt gerekend. Dat is extreem hoog (vooral door hoge inkomsten OZB van niet-woningen). Door die extreem hoge baten kan Delfzijl zich, ondanks een mindere OEM (zie hierna), ook fors meer lasten op de verschillende taakgebieden permitteren dan waarvan het gemeentefonds uitgaat.

Bij de totstandkoming van de verdeling van het gemeentefonds in 1997 is er vanuit gegaan dat gemeenten een zeker bedrag aan OEM genereren. Deze OEM bedroeg 5,4% van de uitgavenmaatstaven. Deze OEM is indertijd betrokken bij de verdeling. De OEM komt in de gemeente Delfzijl uit op een bedrag van net iets meer dan € 1 miljoen. Indien de 5,4% op de huidige omvang van de uitgavenclusters zou worden toegepast, zou de in de uitkering uit het gemeentefonds betrokken OEM voor de gemeente Delfzijl uitkomen op een bedrag van € 1,6 miljoen. Dit betekent dat de gemeente Delfzijl minder OEM zou genereren dan het gemeentefonds zou veronderstellen.

Taakgebieden

Op het taakgebied *Bestuur* liggen de nettolasten fors hoger (€ 60 per inwoner) dan de inkomsten volgens het gemeentefonds. Dit wordt voor meer dan de helft veroorzaakt door hogere nettolasten op het cluster **Bestuursorganen**.

Op het taakgebied *Voorzieningen bevolking* liggen de nettolasten € 13 per inwoner onder het niveau van de inkomsten volgens het gemeentefonds. Op het cluster **Kunst en ontspanning** is er sprake van hogere nettolasten, terwijl er op de clusters **Werk en inkomen**, **Maatschappelijke zorg en Oudheid** sprake is van lagere nettolasten.

Op het taakgebied *Bebouwing en omgeving* liggen de nettolasten per saldo € 95 per inwoner hoger dan er volgens het gemeentefonds wordt ontvangen. Vooral het cluster **Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing** is daar verantwoordelijk voor. Daarnaast is er ook bij de clusters **Openbare orde en veiligheid** en **Fysiek milieu** sprake van hogere nettolasten, terwijl op het cluster **Reiniging** de nettolasten lager liggen.

Ten slotte is er op het taakgebied *Openbare ruimte* sprake van hogere nettolasten dan er wordt ontvangen volgens het gemeentefonds (€ 47 per inwoner). Dit komt door de relatief hoge nettolasten op het cluster **Groen**. Op de clusters **Riolering** en **Wegen en water** wordt minder uitgegeven.

Hierna gaan wij kort in op de clusters met de grootste afwijkingen. Voor een overzicht van de clusters wordt verwezen naar bijlage 1. De grootste verschillen ($\geq$ € 10 per inwoner) tussen de werkelijke nettolasten van de gemeente Delfzijl en de inkomsten volgens het gemeentefonds worden waargenomen op de clusters:

Tabel 12:
Overzicht grootste afwijkingen

cluster	hogere lasten/lagere baten dan het gemeentefonds	lagere lasten/hogere baten dan het gemeentefonds
Inkomstenclusters		
OZB		133
OEM		36
Uitgavenclusters		
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	92	
Groen	73	
Bestuursorganen	37	
Kunst en ontspanning	31	
Algemene ondersteuning	22	
Werk en inkomen		22
Maatschappelijke zorg		19
Wegen en water		14
Riolering		12

Inkomstenclusters

Cluster OZB

In het gemeentefonds wordt voor 2007 een bedrag aan OZB verevend op basis van een tarief van € 2,34 voor eigenaren van woningen, € 2,42 voor gebruikers van niet-woningen en € 3,00 voor eigenaren van niet-woningen per € 2.500 economische waarde. Het OZB-tarief in de gemeente Delfzijl bedraagt feitelijk € 3,93 voor de woningen en € 13,82 voor de niet-woningen (zie paragraaf 3.2). Dat is fors hoger dan het zogenaamde rekestarief en dit verklaart het verschil van € 3,7 miljoen ofwel € 133 per inwoner op dit onderdeel.

Macro gezien ligt het niveau van de OZB € 67 per inwoner boven het niveau dat in het gemeentefonds wordt verondersteld (POR2007). Er is wel sprake van een ongelijke verdeling daarvan over de groottegroepen. Voor de groottegroep van 20.000 – 50.000 inwoners, waartoe de gemeente Delfzijl behoort, is het verschil ongeveer € 18 per inwoner.

OEM

Uit tabel 12 blijkt dat de gemeente Delfzijl een bedrag van € 36 per inwoner aan OEM genereert. Zoals al bij het onderdeel 'Eigen inkomsten' hiervoor is aangegeven, is bij de totstandkoming van de verdeling van het gemeentefonds in 1997 er vanuit gegaan dat gemeenten een zeker bedrag aan OEM genereren. Deze OEM bedroeg 5,4% van de uitgavenmaatstaven. Deze OEM is indertijd, via een verlaging van de bedragen per eenheid van de verdeelmaatstaven, betrokken bij de verdeling. Als de 5,4% op de huidige omvang van de uitgavenclusters zou worden toegepast, zou de in de uitkering uit het gemeentefonds betrokken OEM voor de gemeente Delfzijl uitkomen op een bedrag van ruim € 1,6 miljoen. Dit betekent dat de gemeente Delfzijl globaal een bedrag van € 0,6 miljoen ofwel € 23 per inwoner **minder** OEM zou genereren dan het gemeentefonds zou veronderstellen. Dit hangt zowel samen met een geringe bespaarde rente, een geringere opbrengst bij diverse belastingen als met geringe opbrengsten uit de zeehaven.

Macro gezien ligt het niveau van de OEM € 67 per inwoner **boven** het niveau dat in het gemeentefonds wordt verondersteld (POR2007).

Uitgavenclusters met hogere lasten/lagere baten

Cluster Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing (VHROSV)

Het cluster VHROSV bevat de nettolasten van onder meer de bestemmingsplannen en structuurplannen, de stads- en dorpsvernieuwing en de woningexploitatie.

Het feitelijke lastenniveau van de gemeente Delfzijl op het cluster VHROSV ligt bijna € 2,6 miljoen ofwel € 92 per inwoner hoger dan het niveau van de verdeelmaatstaven. De afwijking is vooral het gevolg van hoge lasten op de begrotingsfunctie 'stads- en dorpsvernieuwing'. Dit hangt samen met de omvangrijke herstructureringsopgaaf waar de gemeente Delfzijl voor staat. Daarnaast moet Delfzijl een (structurele) inspanning leveren in het kader van het Plan van Aanpak VROM, dat is opgesteld naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek van de Inspectie VROM.

Macro gezien wordt er op dit cluster geen significante afwijking met het niveau van de verdeelmaatstaven waargenomen (POR2007).

Cluster Groen

Bij het cluster groen gaat het om zaken als groene sportvelden, openbaar groen en lijkbezorging (grafrechten, begraafrechten, onderhoud). Het openbaar groen is bij uitstek een terrein waarop de eigen beleidsvrijheid van de gemeente tot uitdrukking komt. Die beleidsvrijheid heeft zowel betrekking op de organisatie van het beheer,

de gekozen onderhoudsfrequenties en/of onderhoudsmaatregelen als met de keuzes rond de hoeveelheid en het type areaal aan groen. Tegen de achtergrond van deze grote mate van beleidsvrijheid is als uitgangspunt bij de verdeling van de middelen van het gemeentefonds genomen dat een gemiddeld lastenniveau wordt gehonoreerd voor alle gemeenten.

De gemeente geeft op dit cluster € 2,0 miljoen ofwel € 73 per inwoner meer uit dan de verdeelmaatstaven aangeven. Volgens de gemeente hangt dit samen met het feit dat het areaal groen en het aantal sportvoorzieningen sinds de herindeling niet is verminderd, terwijl het aantal inwoners en woonruimten wel is afgenomen. Ook het oorspronkelijke ambitieniveau (meer dan gemiddeld) is niet bijgesteld. Voorts heeft dit cluster, gezien de organisatiestructuur van het wijkbeheer, een nauwe relatie met het cluster Wegen en water.

Macro gezien zijn de nettolasten op het cluster groen circa € 10 per inwoner hoger dan de verdeelmaatstaven aangeven (POR2007).

Cluster Bestuursorganen

Het cluster Bestuursorganen heeft betrekking op de baten en lasten van;

- a. bezoldigingen, vergoedingen en tegemoetkomingen voor de burgemeester, de wethouders, de raadsleden en commissieleden;
- b. uitkeringen aan voormalige collegeleden of hun nabestaanden;
- c. representatie en overige uitgaven.

Vanuit uiteenlopende boekingspraktijken kan er sprake zijn van enige samenhang met het cluster Algemene ondersteuning.

Bij het cluster Bestuursorganen ligt het feitelijke nettolastenniveau € 37 per inwoner hoger dan het niveau van de verdeelmaatstaven. Deze hogere nettolasten worden onder andere veroorzaakt door hoge lasten van wachtgelden van voormalige (politieke) bestuurders.

Macro gezien geven de gemeenten op dit cluster meer uit dan er op basis van de verdeelmaatstaven wordt ontvangen (POR2007). Het gaat voor het begrotingsjaar 2006 om een bedrag van circa € 9 per inwoner. De uitkomsten van het POR2006 waren reden voor een nader onderzoek. Toen gaven de cijfers namelijk aan dat de gemeenten rond de € 150 miljoen ofwel 40% meer lasten aan dit cluster hadden dan in het gemeentefonds werd verondersteld en dat dit verschil bij kleine gemeenten verhoudingsgewijs groter is. Daarbij was de indruk dat juist bij dit cluster de cijfers vertekend zijn door verschillen in de wijze waarop gemeenten de lasten en de baten boeken. Uit het uitgevoerde onderzoek blijkt dat de afwijkingen tussen het ijkpunt van het gemeentefonds en de feitelijke nettolasten inderdaad voor het leeuwendeel worden veroorzaakt door de wijze van boeken en niet door structuurverschillen. Wanneer voor deze boekingsverschillen wordt

gecorrigeerd, dan blijkt het ijkpunt nauw aan te sluiten bij de feitelijke nettolasten.

Cluster Kunst en ontspanning

De lasten voor dit cluster worden in het algemeen voornamelijk bepaald door lasten voor schouwburgen en theaters, subsidies aan betreffende personen en instellingen, bibliotheken, muziek- en vormingsonderwijs, binnensportaccommodaties en zwembaden. De hoogte van deze nettolasten hangt mede samen met de omvang/licging van een gemeente ten opzichte van andere gemeenten. Kleine gemeenten geven in het algemeen relatief minder uit op dit taakgebied, grote gemeenten (met een centrumfunctie) relatief meer. Dit aspect wordt in de verdeelmaatstaven gehonoreerd. De omvang van dit cluster wordt in belangrijke mate ook bepaald door het eigen beleid van de gemeente. Daarnaast kan er sprake zijn van samenhang met de clusters Oudheid (musea) en Groen (buitensporten).

Het feitelijke nettolastenniveau van de gemeente Delfzijl op het cluster Kunst en ontspanning ligt € 857.000 ofwel € 31 per inwoner boven het niveau van de verdeelmaatstaven. De gemeente heeft geen andere verklaring voor het hogere nettolastenniveau dan dat vermoedelijk de compensatie in de algemene uitkering op het onderdeel klantenpotentieel regionaal te laag is.

Macro gezien wordt er op dit cluster een afwijking met het niveau van de verdeelmaatstaven waargenomen. De lasten liggen ongeveer € 20 per inwoner boven het ijkpunt (POR2007). Er is daarbij een sterke samenhang met gemeentegrootte. Hoe groter de gemeente, hoe meer de lasten uitstijgen boven het ijkpunt. Bij de grootste gemeenten (100.000 – 250.000 inwoners) kan het verschil oplopen tot € 50 per inwoner. Bij de groottegroep van 20.000-50.000 inwoners, waar Delfzijl toe behoort, is het verschil circa € 11 per inwoner.

Cluster Algemene ondersteuning

Voor de omvang van het cluster Algemene ondersteuning zijn in het verdeelstelsel globale normen ontwikkeld op basis van het aantal inwoners, het aantal woonruimten en een vast bedrag. De feitelijke nettolasten in de sfeer van algemene ondersteuning zijn daarbij voor een belangrijk deel toegerekend aan diverse taakgebieden. Het gaat hier met name om lasten met betrekking tot huisvesting en personeel. Een ander deel van de lasten in deze sfeer is echter algemeen van aard en derhalve niet toegerekend aan de (andere) clusters, zoals bijvoorbeeld gemeentesecretaris, juridische zaken, financiën, voorlichting, onderzoek en statistiek. Deze lasten zijn tezamen ondergebracht in het cluster Algemene ondersteuning.

Ook op dit cluster wordt bij de gemeente Delfzijl een afwijking geconstateerd. Er wordt € 626.000 (€ 22 per inwoner) meer geraamd

dan waarvan het gemeentefonds uitgaat. Volgens de gemeente hangt dit vermoedelijk samen met de wijze van lastentoerekening aan producten (bijvoorbeeld ondernemingsraad en beleidscyclus). Daarnaast worden hier lasten van boventallig personeel verantwoord.

Uitgavencusters met lagere lasten/hogere baten

Cluster Werk en inkomen

Het cluster Werk en inkomen omvat de bijzondere bijstand, de uitvoeringskosten bijstand, werkgelegenheidsmaatregelen en het gemeentelijke minimabeleid. Op dit cluster wordt een afwijking geconstateerd van € 626.000 ofwel € 22 per inwoner. Er wordt in Delfzijl minder uitgegeven dan waarvan het gemeentefonds uitgaat. Volgens de gemeente heeft de correctie die in maart 2007 op het gemeentefonds heeft plaatsgevonden van € 480.000 op jaarbasis voor 90% betrekking op het cluster Werk en inkomen. Wordt daarmee rekening gehouden dan is er nog maar sprake van een beperkte afwijking.

Cluster Maatschappelijke zorg

Dit met ingang van 2006 in werking getreden cluster omvat onder meer de onderdelen sociaal-cultureel en maatschappelijk werk, jeugd en jongerenwerk, gezondheidszorg, voorzieningen gehandicapten en kinderopvang. Daarnaast maken de nettolasten van de, met ingang van 2007 naar het gemeentefonds overgehevelde middelen van de, Wmo deel uit van dit cluster.

Voor het cluster Maatschappelijke zorg ligt het feitelijk nettolastenniveau per saldo € 19 per inwoner lager dan het niveau van de verdeelmaatstaven. De gemeente heeft geen duidelijke verklaring voor dit verschil. Vermoedelijk hangt dit samen met lage nettolasten bij de functie maatschappelijke begeleiding en advies.

Cluster Wegen en water

Het cluster Wegen en water omvat de gemeentelijke lasten en baten voor wegen (onderhoud, verkeersmaatregelen, straatreiniging, parkeerexploitatie, openbare verlichting, bruggen) en water (vaarwegen, binnenhavens).

In de verdeelmaatstaven zijn vooral de volgende factoren gehonoreerd:

- aan structuurkenmerken gerelateerde verschillen in hoeveelheid areaal (onder andere door oppervlakte bebouwing, oppervlakte land en meerkernigheid);
- effecten van gebruikersintensiteit: dichtheid van de bebouwing van gemeenten en centrumfunctie;
- effecten van (slechte) bodemgesteldheid op de onderhoudskosten;
- aanwezigheid van een grote historische kern (> 40 hectare);
- aanwezigheid van historisch water.

Bij de feitelijke nettolasten hebben gemeenten keuzevrijheden in de sfeer van het voorzieningenniveau en de organisatie van het onderhoud (bijvoorbeeld zelf doen of uitbesteden, frequentie van straatvegen). Verder kunnen er ook (indirecte) effecten uitgaan van keuzes die zijn gemaakt bij de aanleg van wegen (relatie met de grondexploitatie, kwaliteit van aangelegde voorzieningen). Het feitelijke lastenniveau ligt in de gemeente Delfzijl € 14 per inwoner lager dan het niveau van de verdeelmaatstaven. Hier gelden volgens de gemeente dezelfde verklaringen als bij het cluster Groen. Beide clusters dienen dan ook in samenhang te worden gezien.

Macro gezien wordt er op dit cluster een bedrag van € 8 per inwoner minder geraamd dan het ijkpunt aangeeft (POR2007). De dominante kostenveroorzaker is dichtheid (van bevolking en bebouwing). Van voordelige verschillen tussen ijkpunt en feitelijke nettolasten is sprake bij de zeer dunbevolkte gebieden (circa € 23 per inwoner) en dunbevolkte gebieden (circa € 6 per inwoner). Nadelige verschillen zijn te zien bij gebieden met een matige dichtheid en bij dichtbevolkte gebieden (beide rond € 5 per inwoner) en zeer dichtbevolkte gebieden (circa € 19 per inwoner).

Cluster Riolering

Voor dit cluster geldt binnen het gemeentefonds het uitgangspunt dat de lasten door taakgerelateerde inkomsten moeten worden gedekt, waarbij overigens de tarieven niet hoger mogen zijn dan lastendeckendheid vraagt. Daarmee spelen de lasten van de riolering in het verdeelstelsel geen rol, met uitzondering van het aspect van de bodemgesteldheid en het effect van het BCF. Wel speelt de tijdelijke maatstaf rioleringen nog mee (die dateert van vóór de Fvw), maar die is feitelijk een vergoeding voor de in de jaren tachtig van de vorige eeuw gedane investeringen die worden afgeschreven in 25 jaar.

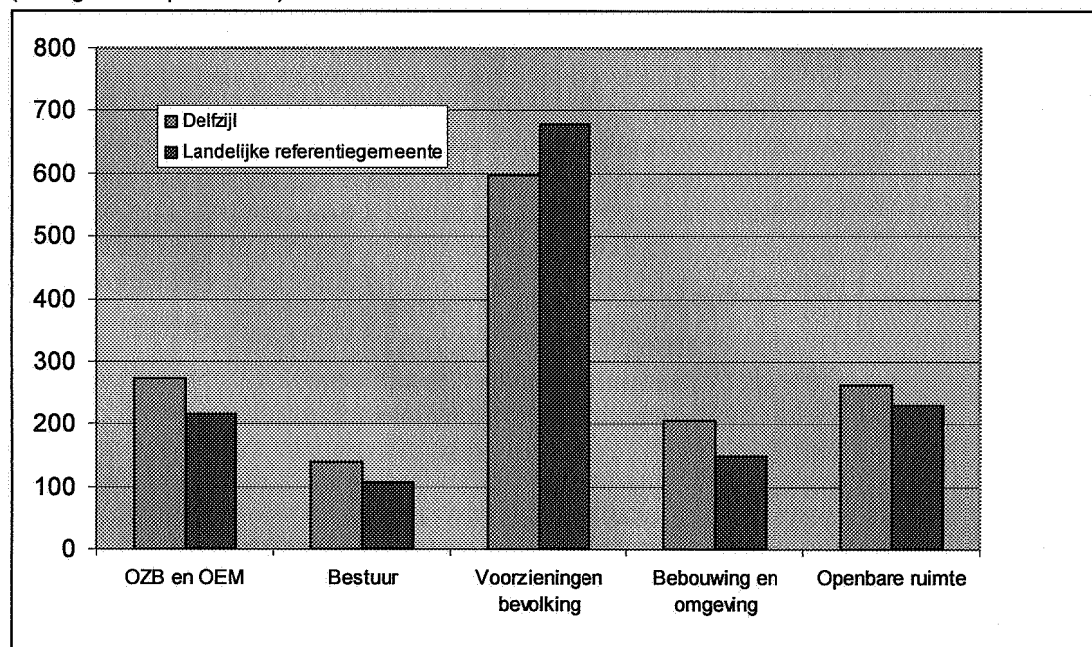
De gemeente heeft op dit cluster € 12 per inwoner hogere nettobaten dan de verdeelmaatstaven aangeven. Dit hangt samen met het feit dat gemeenten een tarief mogen berekenen gelijk aan de lasten voor riolering inclusief de BTW, terwijl de lasten exclusief BTW moeten worden geraamd. Het lijkt dan of er sprake is van 'overdekking'.

Macro gezien komen de nettolasten tamelijk goed overeen met het ijkpunt. Daarbij is er wel een verschil tussen kleinere (< 20.000 inwoners) en grotere gemeenten (> 50.000 inwoners). Bij kleinere gemeenten liggen de lasten onder het niveau van het ijkpunt; dit is echter te verklaren vanuit de tijdelijke maatstaf rioleringen die in het ijkpunt is opgenomen. Bij grotere gemeenten liggen de lasten er boven (POR2007).

5.3 De gemeente Delfzijl vergeleken met de landelijke en de provinciale referentiegemeente

In grafiek 2 hebben wij de nettolasten, per taakgebied, van de gemeente Delfzijl vergeleken met de gemiddelde nettolasten van de landelijke referentiegemeente. Voor de systematische vergelijking met de provinciale referentiegemeente wordt verwezen naar de bijlagen 2B, 3 en 5B.

Grafiek 2:
Vergelijking van de gemeente Delfzijl met de landelijke referentiegemeente op taakgebiedenniveau (bedragen x € 1 per inwoner)

In bijlage 2A wordt een overzicht gepresenteerd van de verschillende inkomsten- en uitgavenclusters.

Toelichting

De opbrengst **OZB** in de gemeente Delfzijl is € 77 per inwoner hoger dan gemiddeld binnen de landelijke referentiegemeenten wordt ontvangen. De opbrengst van de **OEM** is lager, te weten € 21 per inwoner.

Op het taakgebied *Bestuur* zijn de nettolasten van de gemeente Delfzijl hoger dan gemiddeld bij de landelijke referentiegemeente. Dit wordt meer dan geheel veroorzaakt door hogere nettolasten op het cluster **Bestuursorganen**.

Op het taakgebied *Voorzieningen bevolking* liggen de lasten in de gemeente Delfzijl fors lager dan gemiddeld bij de landelijke referentiegemeente. Bij alle (sub)clusters zijn de nettolasten lager. Het grootste verschil doet zich voor bij het cluster **Maatschappelijke zorg**.

Bij het taakgebied *Bebouwing en omgeving* liggen de nettolasten van de gemeente Delfzijl hoger dan gemiddeld bij de landelijke referentiegemeente. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere nettolasten op het subcluster **Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing**. Op de (sub)clusters **Reiniging en Volkshuisvesting** zijn de nettolasten lager dan gemiddeld.

Ten slotte het taakgebied *Openbare ruimte*. Per saldo liggen de nettolasten van de gemeente Delfzijl boven het gemiddelde niveau van de landelijke referentiegemeenten. Dit wordt meer dan geheel veroorzaakt door het cluster **Groen**.

Hierna gaan wij kort in op de (sub)clusters met de grootste afwijkingen, waarbij eerst de inkomstclusters zullen worden behandeld, vervolgens de clusters waar Delfzijl relatief hoge lasten heeft en daarna de clusters waarop de gemeente relatief lage lasten heeft.

Voor een totaal overzicht van de (sub)clusters wordt verwezen naar bijlage 2A. De grootste verschillen ($\geq$ € 10 per inwoner) tussen de werkelijke nettolasten van de gemeente Delfzijl en de landelijk referentiegemeente worden waargenomen op de volgende (sub)clusters (tussen haken staan de bedragen van de vergelijking met de provinciale referentiegemeente):

Tabel 13:
Grootste afwijkingen

(sub)cluster	hogere lasten/lagere baten dan landelijke referentiegemeente	lagere lasten/hogere baten dan landelijke referentiegemeente
Inkomstclusters		
OZB		77 (98)
OEM	22 (2)	
Algemene uitkering	33 (43)	
Uitgavencusters		
Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	79 (66)	
Groen	39 (59)	
Bestuursorganen	34 (20)	
Maatschappelijke zorg		48 (68)
Reiniging	(3)	16
Oudheid		13 (3)
Bevolkingszaken		12 (10)
Volkshuisvesting	(5)	11

Inkomstenclusters

Cluster OZB

Het cluster OZB bestaat uit de volgende functies:

Tabel 14:
Cluster OZB (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster OZB		Landelijke referentiegemeente	Delfzijl	Vershil
931	baten onroerende-zaakbelasting gebruikers	35	62	27
932	baten onroerende-zaakbelasting eigenaren	124	174	50
941	lastenverlichting rijk	0	0	0
Totaal		159	236	77

Delfzijl ontvangt per inwoner € 77 (€ 98) meer aan OZB dan de landelijke referentiegemeenten gemiddeld. Dat kan verklaard worden uit óf hogere tarieven dan de landelijke referentiegemeente en/of een hogere OZB-waarde per inwoner. In hoofdstuk 3.4 is al gebleken dat Delfzijl hogere tarieven hanteert dan de landelijke en de provinciale referentiegemeenten. Bovendien blijkt uit de tabellen 15 en 16 dat de OZB-waarde per inwoner in Delfzijl hoger is dan gemiddeld in de referentiegemeenten. De hogere baten zijn het saldo van enerzijds de hogere tarieven en anderzijds de lagere waarde per inwoner (veroorzaakt door een lage waarde van de woningen).

Tabel 15:
Landelijke referentiegemeente: waarde woningen en niet-woningen in miljoenen €

Gemeente	Waarde woningen * € 1 mln	Waarde niet-woningen * € 1 mln	Waarde totaal * € 1 mln	Aandeel woningen in waarde totaal	Aantal inwoners	Waarde woningen en niet-woningen per inwoner * € 1
Dongeradeel	1.566,0	477,5	2.043,5	77%	25.034	81.629
Eemshoek	944,0	611,5	1.555,5	61%	16.695	93.172
Hoogezand-Sappemeer	2.121,0	456,0	2.577,0	82%	34.513	74.668
Veendam	1.720,5	478,0	2.198,5	78%	28.185	78.002
Vlissingen	3.560,0	1.071,5	4.631,5	77%	45.073	102.756
gemiddelde referentiegemeenten	1.982,3	618,9	2.601,2	76%	29.900	86.997
Delfzijl	1.453,5	749,5	2.203,0	66%	27989	78.709

gegevens algemene uitkering gemeentefonds januari 2007

Tabel 16:

Provinciale referentiegemeenten: waarde woningen en niet-woningen in miljoenen euro's

gemeente	waarde woningen	waarde niet- woningen	waarde totaal	aandeel woningen in waarde totaal	aantal inwoners	OZB-waarde woningen en niet- woningen per inwoner * € 1
Hoogezand-Sappemeer	2.121,0	456,0	2.577,0	82%	34.513	74.668
Stadskanaal	2.321,5	454,0	2.775,5	84%	34.146	81.283
Veendam	1.720,5	478,0	2.198,5	78%	28.185	78.002
Winschoten	1.177,5	440,5	1.618,0	73%	18.501	87.455
gemiddelde referentiegemeenten	1.835,1	457,1	2.292,3	80%	28.836	79.492
Delfzijl	1.453,5	749,5	2.203,0	66%	27.989	78.709

gegevens algemene uitkering gemeentefonds 2007

Cluster OEM

Tot dit cluster behoort een groot aantal functies. Deze functies hebben voor het overgrote deel betrekking op baten. Het gaat bijvoorbeeld om de overige gemeentelijke belastingen, maar ook om ontvangen dividenden en mutaties grondexploitaties. De baten zijn bij Delfzijl ruim € 700.000 lager dan bij de landelijke referentiegemeente en ruim € 70.000 lager dan bij de provinciale referentiegemeente. De lagere baten ten opzichte van de landelijke referentiegemeente treden vooral op bij functie 914 'geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar' (waarop onder andere de (bespaarde) rente over het eigen vermogen en de voorzieningen wordt geboekt).

Tabel 17:
Cluster OEM (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster OEM		Landelijke referentiegemeente	Delfzijl	Verschil
212	openbaar vervoer	0	0	0
220	zeehavens	0	0	0
230	luchtvaart	0	0	0
310	handel en ambacht	-12	-14	-2
320	industrie	-3	0	3
330	nutsbedrijven	3	0	-3
340	agrarische productie en ontginning	0	0	0
341	overige agrarische zaken, jacht en visserij	0	0	0
830	bouwgrondexploitatie	1	0	-1
911	geldleningen en uitzettingen korter dan een jaar	2	0	-2
913	overige financiële middelen	23	22	-1
914	geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	38	23	-15
933	baten roerende woon- en bedrijfsruimtebelastingen	0	0	0
934	baten baatbelasting	1	0	-1
935	baten forensenbelasting	2	0	-2
936	baten toeristenbelasting 50%	1	1	0
937	baten hondenbelasting	1	5	4
938	baten reclamebelasting	0	0	0
939	baten precariobelasting	1	0	-1
980	mutaties reserves	0	0	0
Totaal		58	37	-21

Cluster Algemene uitkering

De algemene uitkering van Delfzijl is € 33 (€ 53) per inwoner lager dan die van de landelijke referentiegemeente. Het verschil van € 33 per inwoner ten opzichte van de landelijke referentiegemeente hangt vooral samen met een lager bedrag voor de Wmo (verschil € 26 per inwoner). Daarnaast ontvangt Delfzijl minder bij de verdeelmaatstaven omgevingsadressendichtheid (€ 18 per inwoner) en huishoudens met een laag inkomen (€ 12 per inwoner). Daar staat een hoger bedrag per inwoner tegenover bij de bodemfactoren in de overige maatstaven (€ 29) en de schaalfactoren uitvoeringskosten bijstand (€ 11). De per saldo lagere algemene uitkering betekent niet dat de gemeente daarmee ongunstiger af is. Zoals uit bijlage 2A blijkt, staan er tegenover deze lagere algemene uitkering ook lagere (netto)lasten.

Uitgavencusters met hogere lasten/lagere baten

Subcluster Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing

Dit cluster bestaat uit de volgende functies:

Tabel 18:

Subcluster Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies subcluster Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Verschil
810	ruimtelijke ordening	-22	-30	-8
821	stads- en dorpsvernieuwing	-5	-76	-71
Totaal		-27	-106	-79

De hoge nettolasten op dit subcluster, te weten € 79 per inwoner meer dan de landelijke referentiegemeente (€ 66 per inwoner hoger dan de provinciale referentiegemeente) worden vooral veroorzaakt door hoge nettolasten op functie 821, stads- en dorpsvernieuwing. Dit heeft een relatie met de lasten voor de revitalisering van Delfzijl. De gemeente heeft hier (1^e en 2^e fase revitalisering) ruim € 16 miljoen voor uitgetrokken. Bovendien zijn gelden beschikbaar gesteld voor het ontwikkelen van dorpsvisies en voor de uitvoering van dorpsontwikkelingsplannen.

Cluster Groen

Uit tabel 19 blijkt dat het cluster is opgebouwd uit de volgende functies:

Tabel 19:

Cluster Groen (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster Groen		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Verschil
531	groene sportvelden en terreinen	-19	-23	-4
550	natuurbescherming	0	0	0
560	openbaar groen en openluchtrecreatie	-78	-115	-37
724	lijkbegroening	-6	-5	1
Totaal		-103	-143	-40

De nettolasten zijn voor het cluster Groen € 40 per inwoner hoger (respectievelijk € 59 per inwoner hoger), wat nagenoeg geheel samenhangt met hogere lasten op functie 560, openbaar groen en openluchtrecreatie. De gemeente geeft hiervoor als verklaring dat het areaal groen en het aantal sportvoorzieningen sinds de herindeling niet is verminderd, terwijl het aantal inwoners en woonruimten wel is afgenomen. Ook het oorspronkelijke ambitieniveau (meer dan gemiddeld) is niet bijgesteld. Voorts heeft dit cluster, gezien de

organisatiestructuur van het wijkbeheer, een nauwe relatie met het cluster Wegen en water.

Cluster Bestuursorganen

Tabel 20 geeft weer welke functie tot dit cluster wordt gerekend.

Tabel 20:
Cluster Bestuursorganen (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster Bestuursorganen		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Verschil
001	bestuursorganen	-31	-63	-32
006	bestuursondersteuning Raad/rekenkamer	-7	-8	-1
Totaal		-38	-71	-33

Tot dit cluster worden gerekend de lasten van de raad en de raadscommissies en de lasten van burgemeester en wethouders. Uit tabel 20 blijkt dat de gemeente € 33 per inwoner hogere lasten dan de landelijke referentiegemeente heeft (€ 20 per inwoner hoger dan de provinciale referentiegemeente). Als reden voor het fors hogere lastenniveau geeft de gemeente aan dat deze worden veroorzaakt door hoge lasten van wachtgelden van voormalige (politieke) bestuurders en het toerekenen van overhead (gebouwen, personeel en facilitaire dienst).

Uitgavencusters met lagere lasten/hogere baten

Cluster Maatschappelijke zorg

Uit tabel 21 blijkt dat het cluster is opgebouwd uit de volgende functies:

Tabel 21:
Cluster Maatschappelijke zorg (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster Zorg		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Verschil
620	maatschappelijke begeleiding en advies	-61	-31	30
621	vreemdelingen	-4	-3	1
622	huishoudelijke verzorging	-93	-68	25
630	sociaal-cultureel werk	-41	-31	10
641	tehuizen	0	0	0
650	kinderdagopvang	-11	-11	0
651	dagopvang gehandicapten	0	0	0
652	voorzieningen gehandicapten	-37	-56	-19
711	ambulancevervoer	0	0	0
712	verpleeginrichtingen	0	0	0
714	openbare gezondheidszorg	-15	-14	1
715	jeugdgezondheidszorg, uniform deel	-1	0	1
716	jeugdgezondheidszorg, maatwerk deel	0	-1	-1
Totaal		-263	-215	48

Het cluster Maatschappelijke zorg behoort tot de grotere nettolastenposten voor gemeenten. Met ingang van 2007 maakt ook de Wmo hiervan deel uit. Door de Wmo is de thuiszorg overgegaan van de zorgkantoren (AWBZ) naar de gemeenten. De thuiszorg maakt dus nu ook deel uit van het takenpakket van de gemeenten, die thans ook al de WVG en de Welzijnswet uitvoeren (woningaanpassingen, aangepast vervoer, vrijwilligerswerk, buurthuizen enzovoort). Deze wetten zijn nu allemaal samengevoegd in de Wmo. De geldstroom voor de Wmo loopt via het gemeentefonds via een zogenaamde integratie-uitkering met een looptijd van twintig jaar (geleidelijke overgang van historische verdeling naar de algemene uitkering op grond van objectieve verdeelmaatstaven). Het budget voor 2007 is gebaseerd op de realisatie van 2005 en vervolgens zal een indexering worden toegepast op basis van het aantal extramurale 75-plussers en van loon- en prijsontwikkelingen. Op die manier telt de vergrijzing ook mee in het budget. Op basis van de septembercirculaire 2006 ontvangt de gemeente Delfzijl een Wmo-uitkering voor 2007 van bijna € 2 miljoen ofwel van € 70 per inwoner. De gemeente kan zelf tot op zekere hoogte de eigen bijdrage van de Wmo-cliënten bepalen.

Uit tabel 21 blijkt dat met € 215 per inwoner in de gemeente Delfzijl de nettolasten per inwoner fors onder het gemiddelde van de landelijke referentiegemeenten ligt (dat is ook het geval ten opzichte van de provinciale referentiegemeente, daar is het verschil € 68 per inwoner). Aan maatschappelijke begeleiding en advies, huishoudelijke verzorging en aan sociaal-cultureel werk wordt (veel) minder uitgegeven. Aan voorzieningen gehandicapten en (in veel mindere mate) jeugdgezondheidszorg, maatwerk deel, wordt meer uitgegeven.

Cluster Reiniging

Tabel 22 geeft weer welke functies tot dit cluster worden gerekend.

Tabel 22:
Cluster Reiniging (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster Reiniging		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Vershil
721	afvalverwijdering en verwerking	-106	-109	-3
725	baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	106	125	19
Totaal		0	16	16

De gemeente heeft per saldo € 16 per inwoner hogere respectievelijk € 3 per inwoner lagere baten op dit cluster dan lasten. Dat is mogelijk omdat gemeenten een tarief mogen berekenen gelijk aan de lasten voor reiniging inclusief BTW, terwijl de lasten exclusief BTW moeten worden geraamd (omdat de gemeenten de BTW kunnen terugvragen).

Cluster Oudheid

Uit tabel 23 blijkt dat het cluster bestaat uit de volgende functie:

Tabel 23:
Cluster Oudheid (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster Oudheid		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Vershil
541	oudheidkunde/musea	-16	-3	13
Totaal		-16	-3	13

Op het cluster Oudheid worden uitsluitend de nettolasten van de begrotingsfunctie 541 tot uitdrukking gebracht. De nettolasten van dit cluster zijn in de gemeente Delfzijl € 13 per inwoner lager dan in de landelijke referentiegemeente en € 3 per inwoner lager dan in de provinciale referentiegemeente. Het hoge bedrag per inwoner bij de landelijke referentiegemeente wordt vooral veroorzaakt door relatief hoge nettolasten bij de gemeenten Dongeradeel en Vlissingen en in mindere mate bij de gemeenten Eemmond en Veendam.

Cluster Bevolkingszaken

Uit tabel 24 blijkt dat het cluster is opgebouwd uit de volgende functies:

Tabel 24:
Cluster Bevolkingszaken (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster Bevolkingszaken		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Vershil
003	burgerzaken	-34	-22	12
004	baten secretarieleges burgerzaken	8	8	0
Totaal		-26	-14	12

De lagere lasten van € 12 per inwoner (respectievelijk € 10 per inwoner) worden veroorzaakt door lagere lasten aan burgerzaken (onder andere afgifte rijbewijzen, paspoorten, burgerlijke stand). De gemeente geeft hiervoor de volgende verklaringen: de gemeente Delfzijl maakt gebruik van een zogenaamde 'frontoffice'. De medewerkers van de frontoffice werken in deze constructie voor verschillende afdelingen. De hiermee gepaard gaande lasten worden via een uurtarief doorberekend aan de verschillende afdelingen en ontlasten op deze wijze de functie burgerzaken. Vermoedelijk is dit bij de landelijke (en de provinciale) referentiegemeente niet (of minder) het geval.

Cluster Algemene ondersteuning

Tabel 25 geeft de functies weer die tot dit cluster worden gerekend:

Tabel 25:
Cluster algemene ondersteuning (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies cluster Algemene ondersteuning		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Vershil
002	bestuursondersteuning B&W	-43	-65	-22
005	bestuurlijke samenwerking	-4	-6	-2
922	algemene baten en lasten	-23	21	44
930	uitvoering wet WOZ	-6	-10	-4
940	lasten heffing en invordering belastingen	-8	-8	0
941	lastenverlichting rijk	0	0	0
960	saldo kostenplaatsen	16	0	-16
990	saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming	0	0	0
Totaal		-68	-68	0

Uit deze tabel blijkt dat de gemeente Delfzijl hogere nettolasten raamt op de functies bestuursondersteuning B&W, bestuurlijke samenwerking, uitvoering wet WOZ en saldo kostenplaatsen. Deze hogere nettolasten worden ten opzichte van de landelijke referentiegemeente volledig gecompenseerd door de (per saldo) baten van de functie algemene baten en lasten. De hogere nettolasten worden, zoals bij de vergelijking met zichzelf ook al werd gemeld, volgens de gemeente veroorzaakt doordat dit vermoedelijk samenhangt met de wijze van lastentoerekening aan producten. Daarnaast worden hier lasten van boventallig personeel verantwoord.

Subcluster Volkshuisvesting

Uit tabel 26 blijkt dat het subcluster is opgebouwd uit de volgende functies:

Tabel 26:
Subcluster Volkshuisvesting (bedragen x € 1 per inwoner)

Functies subcluster Volkshuisvesting		Landelijke referentie-gemeente	Delfzijl	Vershil
820	woningexploitatie/woningbouw	-23	-2	21
822	overige volkshuisvesting	-32	-40	-8
823	bouwvergunningen	19	17	-2
Totaal		-36	-25	11

De lagere lasten van € 11 per inwoner (respectievelijk hogere lasten van € 5 per inwoner) op dit cluster worden vooral veroorzaakt door de lagere raming van lasten op 'woningexploitatie/woningbouw', terwijl de baten aan bouwvergunningen vrijwel gelijk zijn. Het verschil bij de woningexploitatie is het gevolg van de uitbesteding van de uitvoering van het Besluit woninggebonden subsidies aan de regiораad Noord-Groningen. Hierdoor worden geen ambtelijke uren toegerekend aan

deze functie. De nettolasten op overige volkshuisvesting zijn in Delfzijl per inwoner € 40, terwijl dit in de landelijke referentiegemeente € 32 per inwoner is en in de provinciale referentiegemeente € 29 per inwoner. Dit verschil wordt veroorzaakt door de lasten van de uitvoering van het plan van aanpak 'Adequate uitvoering en handhaving VROM-regelgeving, inclusief veiligheid' uit 2003. Dit plan had tot gevolg dat de personele formatie voor dit onderdeel met zeven is toegenomen.

Samengevat in tabelvorm

In tabel 27 worden de grootste afwijkingen die zijn gevonden bij de vergelijking van de gemeente met zichzelf en de beide referentiegemeenten nog eens samengevat. De vergelijking met zichzelf wordt daarbij als de belangrijkste indicatie gezien voor de te nemen maatregelen om de financiële problemen te verminderen.

Tabel 27:
Overzicht grootste afwijkingen

(Sub)cluster	Delfzijl vergeleken met zichzelf	Delfzijl vergeleken met de landelijke referentiegemeente	Delfzijl vergeleken met de provinciale referentiegemeente
Inkomstencusters			
OZB	+133	+77	+98
Overige eigen middelen	+36	-22	-2
Algemene uitkering	+0	-33	-43
Uitgavencusters			
Volkshuisvesting	-92	+11	-5
R/O en stadsvernieuwing		-79	-66
Groen	-73	-39	-59
Bestuursorganen	-37	-34	-20
Kunst	-31	+3	+0
Ontspanning		+6	+4
Algemene ondersteuning	-22	+1	-7
Werk en inkomen	+22	-2	-2
Maatschappelijke zorg	+19	+48	+68
Wegen	+14	+1	+10
Water		+4	+0
Riolering	+12	+1	+3
Reiniging	+9	+16	-3
Oudheid	+5	+13	+3
Bevolkingszaken	-1	+12	+10

5.4 Conclusies en aanbevelingen

Op de vraag 'Hoe verhouden de nettolasten van de gemeente Delfzijl zich in 2007 ten opzichte van de clusters van de algemene uitkering en hoe is dat beeld ten opzichte van de nettolasten van de landelijke en de provinciale referentiegemeente?' blijkt het volgende.

Uit de vergelijkingen blijkt dat de inkomsten uit de OZB ruim € 3,7 miljoen boven het niveau liggen waarmee in het gemeentefonds wordt gerekend, vooral doordat het OZB-tarief voor niet-woningen veel hoger

is dan het rekentarief. Gezien het feit dat het OZB-tarief ver boven het rekentarief ligt dat gehanteerd wordt bij de verdeling van het gemeentefonds (zie ook paragraaf 3.2) kan de gemeente zich, ondanks een lagere OEM, een hoger lastenniveau permitteren. Immers de algemene uitkering beoogt gemeenten een gelijke voorzieningencapaciteit te bieden onder de premisse dat de inkomsten eveneens op een gemiddeld niveau zijn.

Verder blijkt dat Delfzijl € 77 per inwoner meer aan OZB ontvangt dan de landelijke referentiegemeente en € 98 per inwoner meer dan de provinciale referentiegemeente. Uit nadere analyse blijkt dat dit komt omdat Delfzijl hogere tarieven hanteert dan de beide referentiegemeenten in combinatie met een lagere gemiddelde OZB-waarde per inwoner dan in de beide referentiegemeenten.

Uit de vergelijking van de nettolasten van Delfzijl met de (norm) inkomsten van het gemeentefonds blijkt dat Delfzijl vooral meer lasten/minder baten raamt op de clusters:

- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing € 92 per inwoner.
- Groen € 73 per inwoner.
- Bestuursorganen € 37 per inwoner.
- Kunst en ontspanning € 31 per inwoner.
- Algemene ondersteuning € 20 per inwoner.

Er worden minder lasten/meer baten geraamd op de clusters:

- Werk en inkomen € 22 per inwoner.
- Maatschappelijke zorg € 19 per inwoner.
- Wegen en water € 14 per inwoner.
- Riolering € 12 per inwoner.

Er zijn veel hogere baten OZB dan waarvan het gemeentefonds uitgaat, te weten € 133 per inwoner meer.

Voor de vergelijking van Delfzijl met de beide referentiegemeenten gelden soortgelijke trends als bij de vergelijking met het gemeentefonds voor de volgende (sub)clusters: OZB, Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing, Groen, Bestuursorganen en Maatschappelijke zorg.

Er worden in vergelijking met de landelijke referentiegemeente vooral meer nettolasten geraamd op de clusters:

- Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing: € 79 per inwoner meer (door de hoge lasten op stads- en dorpsvernieuwing: € 71 per inwoner meer);
- Groen: € 39 per inwoner meer (vooral door hoge lasten voor openbaar groen en openluchtrecreatie);
- Bestuursorganen: € 34 per inwoner meer (vooral door hoge lasten voor wachtgelden voormalige bestuurders);

Er worden minder lasten geraamd op de (sub)clusters Maatschappelijke zorg, Reiniging, Oudheid, Bevolkingszaken en Volkshuisvesting.

Aanbevelingen

- Ga na of de geconstateerde relatief hoge nettolasten bij met name de (sub)clusters **Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing, Groen, Bestuursorganen, Kunst en ontspanning** en **Algemene ondersteuning** aansluiten bij de prioriteiten van de gemeente en bezie in hoeverre er een relatie kan worden gelegd met bezuinigingstaakstellingen.
- Ga na of de lastentoe rekening aan producten bijstelling heeft. Indien dat het geval is, wordt geadviseerd, in ieder geval, de vergelijking met zichzelf opnieuw te doen.

BIJLAGE 1 GEMEENTELIJKE LASTEN VERGELEKEN MET DE INKOMSTEN UIT HET GEMEENTEFONDS

Gemeente				
Jaar	Deelzijl			
Inwoners	2007			
	27.989			

Cluster	Netto lasten (x € 1.000)	Gemeente fonds uitkering (x € 1.000)	Vershil (x € 1.000)	Vershil per inw. (x € 1)
<u>Inkomstenclusters</u>	33.876	-29.147	4.729	169
Onroerende-zaakbelastingen	6.599	-2.871	3.728	133
Algemene uitkering	26.274	-26.276	-2	0
Totaal Overige eigen middelen (OEM)	1.003		1.003	36
OEM waarvan mutaties reserves	0		0	0
<u>Uitgavenclusters</u>	-33.761	29.147	-4.614	-165
Bestuur	-3.912	2.244	-1.668	-60
Bestuursorganen	-2.004	962	-1.042	-37
Algemene ondersteuning	-1.908	1.282	-626	-22
Voorzienigen bevolking	-16.713	17.065	352	13
Werk en inkomen	-3.568	4.194	626	22
Maatschappelijke zorg	-6.046	6.576	530	19
Educatie	-3.200	3.144	-56	-2
Kunst en ontspanning	-3.420	2.563	-857	-31
Oudheid	-91	222	131	5
Bevolkingszaken	-388	366	-22	-1
Bebouwing en omgeving	-5.760	3.114	-2.646	-95
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	-3.650	1.086	-2.564	-92
Reiniging	431	-191	240	9
Openbare orde en veiligheid	-1.604	1.420	-184	-7
Fysiek milieu	-937	799	-138	-5
Openbare ruimte	-7.376	6.066	-1.310	-47
Riolering	276	51	327	12
Groen	-4.014	1.981	-2.033	-73
Wegen en water	-3.638	4.034	397	14
Overigen	0	658	658	24
Herindeling		0	0	0
Suppletie OZB		638	638	23
Diversen	0	20	20	1
Saldo na bestemming	115	0	115	4

**BIJLAGE 2A VERGELIJKING NETTOLASTEN PER CLUSTER TUSSEN DE
GEMEENTE DELFZIJL EN DE LANDELIJKE
REFERENTIEGEMEENTE**

Gemeente Delfzijl		Landelijke referentie-gemeente				
Jaar	2007	Jaar	2007			
Inwoners	27.989	Inwoners	29.900			
(Sub)cluster	Delfzijl nettolasten (x € 1.000)	Nettolasten referentie- gemeente (x € 1.000)	Delfzijl nettolasten per inwoner (x € 1,-)	Referentie- gemeente nettolasten per inwoner (x € 1,-)	Verskil lasten per inwoner (x € 1,-)	Verskil absoluut (x € 1.000)
Inkomstclusters	33.876	35.494	1.210	1.187	23	-1.619
Onroerende-zaakbelastingen	6.599	4.736	236	158	77	1.863
Totaal Overige eigen middelen (OEM)	1.003	1.715	36	57	-22	-712
OEM waarvan mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
Algemene uitkering	26.274	29.043	939	971	-33	-2.769
Uitgavenclusters	-33.761	-34.814	-1.206	-1.164	-42	1.054
Bestuur	-3.912	-3.198	-140	-107	-33	-714
Bestuursorganen	-2.004	-1.131	-72	-38	-34	-873
Algemene ondersteuning	-1.908	-2.067	-68	-69	1	159
Voorzieningen bevolking	-16.713	-20.321	-597	-680	83	3.608
Werk en inkomen	-3.568	-3.761	-127	-126	-2	193
Maatschappelijke zorg	-6.046	-7.880	-216	-264	48	1.834
Educatie	-3.200	-3.503	-114	-117	3	303
Kunst	-492	-617	-18	-21	3	125
Ontspanning	-2.928	-3.308	-105	-111	6	380
Oudheid	-91	-482	-3	-16	13	391
Bevolkingszaken	-388	-770	-14	-26	12	382
Bebouwing en omgeving	-5.760	-4.411	-206	-148	-58	-1.349
Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	-2.952	-782	-105	-26	-79	-2.170
Volkshuisvesting	-698	-1.075	-25	-36	11	377
Reiniging	431	-12	15	0	16	443
Openbare orde en veiligheid	-1.604	-1.639	-57	-55	-2	35
Fysiek milieu	-937	-903	-33	-30	-3	-34
Openbare ruimte	-7.376	-6.884	-264	-230	-33	-491
Riolering	276	262	10	9	1	14
Groen	-4.014	-3.116	-143	-104	-39	-898
Wegen	-3.581	-3.851	-128	-129	1	270
Water	-57	-180	-2	-6	4	123
Saldo na bestemming	115	600	4	23	-19	565

© IFLD

**BIJLAGE 2B VERGELIJKING NETTOLASTEN PER CLUSTER TUSSEN DE
GEMEENTE DELFZIJL EN DE PROVINCIALE
REFERENTIEGEMEENTE**

Gemeente		Delfzijl		provinciale referentie-		
Jaar		2007		gemeente		
inwoners		27.989		26.036		
(Sub)cluster	Delfzijl nettolasten (x € 1.000)	Nettolasten provinciale referentie- gemeente (x € 1.000)	Delfzijl nettolasten per inwoner (x € 1,-)	Referentie- gemeente nettolasten per inwoner (x € 1,-)	Verschil lasten per inwoner (x € 1,-)	Verschil absoluut (x € 1.000)
Inkomstenclusters	33.876	33.376	1.210	1.157	53	499
Onroerende-zaakbelastingen	6.599	3.978	236	138	98	2.621
Totaal Overige eigen middelen (OEM)	1.003	1.077	36	37	-2	-75
OEM waarvan mutaties reserves	0	-211	0	-7	7	211
Algemene uitkering	26.274	28.321	939	982	-43	-2.047
Uitgavenclusters	-33.761	-32.894	-1.206	-1.141	-65	-866
Bestuur	-3.912	-3.243	-140	-112	-27	-670
Bestuursorganen	-2.004	-1.484	-72	-51	-20	-521
Algemene ondersteuning	-1.908	-1.759	-68	-61	-7	-149
Vorzieningen bevolking	-16.713	-19.753	-597	-685	88	3.040
Werk en inkomen	-3.568	-3.606	-127	-125	-2	38
Maatschappelijke zorg	-6.046	-8.188	-216	-284	68	2.142
Educatie	-3.200	-3.465	-114	-120	6	265
Kunst	-492	-499	-18	-17	0	7
Ontspanning	-2.928	-3.130	-105	-109	4	202
Oudheid	-91	-181	-3	-6	3	90
Bevolkingszaken	-388	-684	-14	-24	10	296
Bebouwing en omgeving	-5.760	-3.626	-206	-126	-80	-2.134
Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	-2.952	-1.145	-105	-40	-66	-1.808
Volkshuisvesting	-698	-567	-25	-20	-5	-132
Reiniging	431	518	15	18	-3	-87
Openbare orde en veiligheid	-1.604	-1.480	-57	-51	-6	-124
Fysiek milieu	-937	-953	-33	-33	0	16
Openbare ruimte	-7.376	-6.273	-264	-218	-46	-1.102
Riolering	276	200	10	7	3	77
Groen	-4.014	-2.442	-143	-85	-59	-1.572
Wegen	-3.581	-3.968	-128	-138	10	388
Water	-57	-63	-2	-2	0	6
Saldo na bestemming	116	482	4	17	-13	367

© IFLO

BIJLAGE 3 DE OPBOUW VAN DE ALGEMENE UITKERING VAN DELFZIJL EN DE PROVINCIALE REFERENTIEGEMEENTE

Verdeelmaatstaf	Inkomsten Delfzijl	Inkomsten referentie-gemeente	Delfzijl inkomsten per inwoner	Referentie-gemeente inkomsten per inwoner	Verskil per inwoner	Verskil absoluut
	(x f 1000)	(x f 1000)	(x € 1,-)	(x € 1,-)	(x € 1,-)	(x € 1.000)
Onroerende zaakbelastingen *	-2.226	-2.068	-80	-72	-8	-158
Inwoners	4.844	4.991	173	173	0	-147
Inwoners < 20 jaar	1.935	1.987	69	69	0	-52
Inwoners > 64 jaar	559	562	20	19	1	-3
Inwoners 75 - 85	62	65	2	2	0	-3
Inwoners waddengemeenten	0	0	0	0	0	0
Huishoudens met een laag inkomen	1.765	2.395	63	83	-20	-630
Bijstandsontvangers	1.723	1.544	62	54	8	179
Schaalfactoren uitvoeringskosten bijstand	2.150	1.952	77	68	9	198
Uitkeringsontvangers	274	524	10	18	-8	-250
Minderheden	625	510	22	18	4	115
Eenouderhuishoudens	151	157	5	5	0	-6
Lokaal klantenpotentieel	1.982	2.272	71	79	-8	-290
Regionaal klantenpotentieel	598	874	21	30	-9	-276
Leerlingen (voortgezet) speciaal onderwijs	0	395	0	14	-14	-395
Leerlingen voortgezet onderwijs	605	839	22	29	-7	-234
Extra groei jongeren	0	0	0	0	0	0
Extra groei leerlingen voortgezet onderwijs	0	0	0	0	0	0
Land	639	337	23	12	11	302
Binnenwater	23	15	1	1	0	8
Buitenwater	300	0	11	0	11	300
Oeverlengte (incl. bodemfactoren)	95	72	3	2	1	23
Bodemfactoren in overige maatstaven	2.537	1.552	91	54	37	985
Oppervlak bebouwd	213	178	8	6	2	35
Woonruimten	3.002	3.148	107	109	-2	-146
Oppervlak historische kernen	60	30	2	1	1	30
Lengte historisch water	0	0	0	0	0	0
Historische woningen in bewoonde oorden	67	127	2	4	-2	-60
Historische woningen in historische kernen	114	88	4	3	1	26
Stadsvernieuwing	58	72	2	2	0	-14
Omgevingsadressendichtheid	647	1.025	23	36	-13	-378
Kernen	235	128	8	4	4	107
Bedrijfsvestigingen	173	165	6	6	0	8
Vast bedrag voor iedere gemeente	293	293	10	10	0	0
Vast bedrag waddengemeenten	0	0	0	0	0	0
Vast bedrag Baarle-Nassau	0	0	0	0	0	0
Rioleringen *	158	267	6	9	-3	-109
Monumenten *	5	6	0	0	0	-1
Suppletie uitkering*	-80	-81	-3	-3	0	1
Suppletie OZE*	638	467	23	16	7	171
Herindeling *	0	0	0	0	0	0
Artikel 12-uitkering / ICL bijdrage Lelystad	0	0	0	0	0	0
WJV*	6	36	0	1	-1	-30
Precario*	0	0	0	0	0	0
Correctie VHRROSV*	-24	-1	-1	0	-1	-23
De Pater-vd Meer*	100	40	4	1	3	60
Opvoeden in buurt*	0	0	0	0	0	0
Knelpunt verd. Pr*	0	0	0	0	0	0
Tsioc*	0	48	0	2	-2	-48
WMO*	1.969	3.180	70	110	-40	-1211
Totaal algemene uitkeringen	26.275	28.191	937	975	-38	-1.916

* Zonder uitkeringsfactor (=1,383)

BIJLAGE 4 LASTEN EN BATEN DELFZIJL 2007 PER BEGROTINGSFUNCTIE

Gemeente Delfzijl		Jaar 2007				
		x € 1.000,-		x € 1.000,-		
Functie	Omschrijving	Lasten volgens elgen gegevens	Lasten waarmee gerekend wordt	Baten volgens elgen gegevens	Baten waarmee gerekend wordt	Saldo
001	Bestuursorganen	1.775	1.775		2	-1.773
002	Bestuursondersteuning	1.929	1.929		104	-1.825
003	Burgerzaken		625		7	-618
004	Baten secretarieleges burgerzaken	0	0	230	230	230
005	Bestuurlijke samenwerking		162		0	-162
006	Bestuurlijke ondersteuning raad en rekenkamer	231	231		0	-231
TOTAAL bestuursfunctie 1			4.722		343	-4.379
007	Brandweer en rampenbestrijding		1.417		125	-1.292
008	Openbare orde en veiligheid		545		233	-312
TOTAAL bestuursfunctie 2			1.962		358	-1.604
009	Wegen, straten en pleinen	3.214	3.214		47	-3.167
010	Verkeersmaatregelen te land		432		45	-387
011	Openbaar vervoer		4		0	-4
012	Parkeren		341		0	-341
013	Baten parkeerbelasting		0		303	303
014	Zeehavens		0		0	0
015	Binnenhavens en waterwegen		25		0	-25
016	Veerdiensten		0		0	0
017	Luchtvaart		0		0	0
018	Waterkering, afwatering en landaanwinning		32		0	-32
TOTAAL bestuursfunctie 3			4.006		303	-3.703
019	Handel en ambacht		424		21	-403
020	Industrie		0		0	0
021	Nutsbedrijven		0		0	0
022	Agrarische productie en ontginning		0		0	0
023	Overige agrarische zaken, jacht en visserij		0		0	0
TOTAAL bestuursfunctie 4			424		21	-403
024	Openbaar basisonderwijs	120	120		0	-120
025	Openbaar basisonderwijs, huisvesting	757	757		0	-757
026	Bijzonder basisonderwijs		38		0	-38
027	Bijzonder basisonderwijs, huisvesting	610	610		0	-610
028	Openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs		15		0	-15
029	Openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting		0		0	0
030	Bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs		0		0	0
031	Bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting		0		0	0
032	Openbaar voortgezet onderwijs		0		0	0
033	Openbaar voortgezet onderwijs, huisvesting		0		0	0
034	Openbaar voortgezet onderwijs, huisvesting	349	349		0	-349
035	Bijzonder voortgezet onderwijs		0		0	0
036	Bijzonder voortgezet onderwijs, huisvesting	524	524		0	-524
037	Gemeensch. Baten en lasten van het onderwijs		1.512		742	-770
038	Volwasseneneducatie		17		0	-17
TOTAAL bestuursfunctie 5			3.495		742	-2.753
039	Openbaar bibliotheekwerk		616		90	-526
040	Vormings- en ontwikkelingswerk		715		26	-689
041	Sport	1.779	1.779	222	222	-1.557
042	Groene sportvelden en terreinen	673	673	25	25	-648
043	Kunst		635		143	-492
044	Oudheidkundemusea		96		5	-91
045	Natuurbescherming		0		0	0
046	Openbaar groen en openlucht recreatie	3.569	3.569		353	-3.216
047	Overige recreatieve voorzieningen		156		0	-156
TOTAAL bestuursfunctie 6			8.495	222	843	-7.375

		x € 1.000,-		x € 1.000,-		
Functie	Omschrijving	Lasten volgens eigen gegevens	Lasten waarmee gerekend wordt	Baten volgens eigen gegevens	Baten waarmee gerekend wordt	Saldo
610	Bijstandsverlening	12.423	12.423		10.640	-1.783
611	Werkgelegenheid	5.899	5.899		5.000	-899
612	Inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk	582	582		495	-87
613	Overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk		0		0	0
614	Gemeentelijk minimaalbeleid	999	999		0	-999
620	Maatschappelijke begeleiding en advies		857	363	0	-857
621	Vreemdelingen		457		383	-84
622	Huishoudelijke verzorging		1.904		0	-1.904
623	Sociaal-cultureel werk		1.093		213	-880
641	Tehuizen		0		0	0
650	Kinderdagopvang		333		25	-308
661	Dagopvang gehandicapten		0		0	0
662	Voorzieningen gehandicapten		1.687		110	-1.577
TOTAAL hoofdfunctie 6			24.214		11.948	-13.266
710	Ambulancevervoer		0		0	0
712	Verpleegkrachten		0		0	0
713	Openbare gezondheidszorg		391		5	-386
714	Jeugdgezondheidszorg, uniform deel		357		350	-7
716	Jeugdgezondheidszorg, maatwerkdeel		33		0	-33
721	Afvalverwijdering en -verwerking		3.862		807	-3.055
722	Riolering en waterzuivering		1.782		91	-1.691
723	Milieubeheer		1.038	101	101	-937
724	Lijkbezorging		251		101	-150
728	Baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing		0		3.486	3.486
728	Baten rioolrechten		0		1.967	1.967
727	Baten rioolheffing huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater		0		0	0
728	Baten rioolheffing grond- en hemelwater		0		0	0
729	Huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater		0		0	0
730	Hemelwater		0		0	0
731	Grondwater		0		0	0
TOTAAL hoofdfunctie 7			7.424		6.404	-1.020
810	Ruimtelijke ordening		690	60	60	-630
820	Woningexploitatie/woningbouw		52		0	-52
821	Stads- en dorpsvernieuwing		2.122		0	-2.122
822	Overige volkshuisvesting		1.294		168	-1.126
823	Bouwvergunningen		0		480	480
824	Bouwgrondexploitatie		8.710		8.710	0
TOTAAL hoofdfunctie 8			12.866	120	9.258	-3.708
910	Geldleningen en uitkeringen korter dan 1 jaar		0		0	0
912	Overige financiële middelen		42		647	605
914	Geldleningen en uitkeringen langer of gelijk aan 1 jaar		983		1.638	655
921	Algemene uitkering gemeentefonds		10		26.284	26.274
922	Algemene baten en lasten		290		880	590
930	Uitvoering Wet WOZ		428		139	-289
931	Baten onroerende-zaakbelasting gebruikers		0		1.741	1.741
932	Baten onroerende-zaakbelasting eigenaren		0		4.858	4.858
933	Baten roerende woon- en bedrijfsruimtenbelastingen		0		0	0
934	Baten haatbelasting		0		0	0
935	Baten forensenbelasting		0		0	0
936	Baten toeristenbelasting		0		23	23
937	Baten handelsbelasting		0		136	136
938	Baten reclamebelasting		0		0	0
939	Baten precaribelasting		0		0	0
940	Lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen	224	224	0	0	-224
941	Lastenverlichting rijk		0		0	0
942	Saldo kostenplaatsen		0		0	0
970	Saldo van de rekening voor bestemming		0	126	128	128
TOTAAL hoofdfunctie 9 (rekening bestemming)			1.274	126	38.474	37.326
980	Mutaties reserves	0	0	0	0	0
990	Saldo van de rekening na bestemming	0	0	0	0	0
TOTAAL hoofdfunctie 9 (na bestemming)			1.274	126	38.388	37.326
Totaal begrotingssaldo			12.128		12.948	820

BIJLAGE 5A BEGROTINGSFUNCTIES DELFZIJL VERGELEKEN MET DE LANDELIJKE REFERENTIEGEMEENTE

Gemeente		Delfzijl		Landelijke referentie-		
Jaar	2007	2007		gemeente		
Woonruimten	12.755			Woonruimten	13.971	
Inwoners	27.989			Inwoners	29.909	
Functie	Nettolasten Delfzijl	Nettolasten referentie-gemeente	Nettolasten Delfzijl per inwoner	Nettolasten referentie-gemeente per inwoner	Vershil per inwoner	Vershil absoluut
	(x € 1.000)	(x € 1.000)	(x € 1,-)	(x € 1,-)	(x € 1,-)	(x € 1.000)
Hoofdfunctie 1: Algemeen bestuur						
001, bestuursorganen	-1.773	-926	-63	-31	-32	-847
002, bestuursondersteuning	-1.825	-1.298	-65	-43	-22	-527
003, burgerzaken	-618	-1.017	-22	-34	12	399
004, baten secretarieleges burgerzaken	230	246	8	8	0	-16
005, bestuurlijke samenwerking	-162	-132	-6	-4	-2	-30
006 bestuurlijke ondersteuning raad en rekenkamer	-231	-205	-8	-7	-1	-26
Totaal hoofdfunctie 0	-4.379	-3.331	-156	-111	-45	-1.048
Hoofdfunctie 1: Openbare orde en veiligheid						
120, brandweer en rampenbestrijding	-1.292	-1.320	-46	-44	-2	28
140, overige beschermende maatregelen	-312	-319	-11	-11	0	7
Totaal hoofdfunctie 1	-1.604	-1.639	-57	-55	-2	35
Hoofdfunctie 2: Verkeer, vervoer en waterstaat						
210, wegen, straten en pleinen	-3.167	-3.478	-113	-116	3	311
211, verkeersmaatregelen te land	-387	-426	-14	-14	0	39
212, openbaar vervoer	-4	-6	0	0	0	2
214, parkeren	-341	-568	-12	-19	7	227
215, baten parkeerbelasting	303	608	11	20	-9	-305
220, zeehavens	0	0	0	0	0	0
221, binnenhaven en waterwegen	-25	-90	-1	-3	2	65
223, veerdiensten	0	0	0	0	0	0
230, luchtvaart	0	0	0	0	0	0
240, waterkering, afwatering en landaanwinning	-32	-90	-1	-3	2	58
Totaal hoofdfunctie 2	-3.653	-4.051	-131	-135	5	398
Hoofdfunctie 3: Economische zaken						
310, handel en ambacht	-403	-368	-14	-12	-2	-35
320, industrie	0	-85	0	-3	3	85
330, nutsbedrijven	0	82	0	3	-3	-82
340, agrarische productie en ontginning	0	0	0	0	0	0
341, overige agrarische zaken, jacht en visserij	0	1	0	0	0	-1
Totaal hoofdfunctie 3	-403	-369	-14	-12	-2	-34
Hoofdfunctie 4: Onderwijs						
420, openbaar basisonderwijs	-120	-295	-4	-10	6	175
421, openbaar basisonderwijs, huisvesting	-757	-918	-27	-31	4	161
422, bijzonder basisonderwijs	-38	-132	-1	-4	3	94
423, bijzonder basisonderwijs, huisvesting	-610	-391	-22	-13	-9	-219
430, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs	-15	-145	-1	-5	4	130
431, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting	0	-83	0	-3	3	83
432, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs	0	-120	0	-4	4	120
433, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting	0	-120	0	-4	4	120
440, openbaar voortgezet onderwijs	0	-17	0	-1	1	17
441, openbaar voortgezet onderwijs, huisvesting	-349	-313	-12	-10	-2	-36
442, bijzonder voortgezet onderwijs	0	-4	0	0	0	4
443, bijzonder voortgezet onderwijs, huisvesting	-524	-155	-19	-5	-14	-369
480, gemeenschappelijke baten/lasten van het onderwijs	-770	-789	-28	-26	-2	19
482, volwasseneneducatie	-17	-21	-1	-1	0	4
Totaal hoofdfunctie 4	-3.200	-3.503	-115	-117	2	303
Hoofdfunctie 5: Cultuur en recreatie						
510, openbaar bibliotheekwerk	-526	-1.095	-19	-37	18	569
511, vormings- en ontwikkelingswerk	-689	-563	-25	-19	-6	-126
530, sport	-1.557	-1.452	-56	-49	-7	-105
531, groene sportvelden en terreinen	-648	-578	-23	-19	-4	-70
540, kunst	-492	-617	-18	-21	3	125
541, oudheidkunde/musea	-91	-482	-3	-16	13	391
550, natuurbescherming	0	-2	0	0	0	2
560, openbaar groen en openluchtrecreatie	-3.216	-2.346	-115	-78	-37	-870
580, overige recreatieve voorzieningen	-156	-198	-6	-7	1	42
Totaal hoofdfunctie 5	-7.375	-7.333	-265	-246	-19	-42

Functie	Nettolasten Delfzijl (x € 1.000)	Nettolasten referentie- gemeente (x € 1.000)	Nettolasten Delfzijl per inwoner (x € 1,-)	Nettolasten referentie- gemeente per inwoner (x € 1,-)	Verskil per inwoner (x € 1,-)	Verskil absoluut (x € 1.000)
Hoofdfunctie 6: Sociale voorz. en maatsch. Dienstverlening						
610, bijstandsverlening	-1.783	-1.940	-64	-65	1	157
611, werkgelegenheid	-699	-808	-25	-27	2	109
612, inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk	-87	15	-3	0	-3	-102
613, overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk	0	0	0	0	0	0
614, gemeentelijk minimabeleid	-999	-1.028	-36	-34	-2	29
620, maatschappelijke begeleiding en advies	-857	-1.827	-31	-61	30	970
621, vreemdelingen	-94	-114	-3	-4	1	20
622, huishoudelijke verzorging	-1.904	-2.791	-68	-93	25	887
630, sociaal-cultureel werk	-880	-1.227	-31	-41	10	347
641, tehuzen	0	0	0	0	0	0
650, kinderdagopvang	-308	-338	-11	-11	0	30
651, dagopvang gehandicapten	0	0	0	0	0	0
652, voorzieningen gehandicapten	-1.577	-1.100	-56	-37	-19	-477
Totaal hoofdfunctie 6	-9.188	-11.158	-328	-373	45	1.970
Hoofdfunctie 7: Volksgezondheid en milieu						
711, ambulancevervoer	0	0	0	0	0	0
712, verpleeginrichtingen	0	0	0	0	0	0
714, openbare gezondheidszorg	-386	-451	-14	-15	1	65
715, jeugdgezondheidszorg, uniform deel	-7	-20	0	-1	1	13
716, jeugdgezondheidszorg, maatwerk deel	-33	-12	-1	0	-1	-21
721, afvalverwijdering en -verwerking	-3.055	-3.171	-109	-106	-3	116
722, riolering en waterzuivering	-1.691	-1.706	-60	-57	-3	15
723, milieubeheer	-937	-903	-33	-30	-3	-34
724, rijbezorging	-150	-189	-5	-6	1	39
725, baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	3.486	3.159	125	106	19	327
726, baten rioolrechten	1.967	1.968	70	66	4	-1
727, baten rioolheffing huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater	0	0	0	0	0	0
728, baten rioolheffing grond- en hemelwater	0	0	0	0	0	0
729, huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater	0	0	0	0	0	0
730, hemelwater	0	0	0	0	0	0
731, grondwater	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdfunctie 7	-806	-1.324	-27	-43	16	518
Hoofdfunctie 8: Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting						
810, ruimtelijke ordening	-830	-647	-30	-22	-8	-183
820, woningexploitatie/woningbouw	-52	-701	-2	-23	21	649
821, stads- en dorpsvernieuwing	-2.122	-136	-76	-5	-71	-1.986
822, overige volkshuisvesting	-1.126	-946	-40	-32	-8	-180
823, bouwvergunningen	480	573	17	19	-2	-93
830, bouwgrondexploitatie	0	36	0	1	-1	-36
Totaal hoofdfunctie 8	-3.650	-1.821	-131	-62	-69	-1.828
Hoofdfunctie 9: Financiering en algemene dekkingsmiddelen						
911, geldeningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	0	48	0	2	-2	-48
913, overige financiële middelen	605	689	22	23	-1	-84
914, geldeningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	655	1.139	23	38	-15	-484
921, algemene uitkeringen gemeentefonds	26.274	29.043	939	971	-32	-2.769
922, algemene baten en lasten	590	-680	21	-23	44	1.270
930, uitvoering Wet WOZ	-287	-189	-10	-6	-4	-98
931, baten onroerende-zaakbelastingen gebruikers	1.741	1.039	62	35	27	702
932, baten onroerende-zaakbelastingen eigenaren	4.858	3.697	174	124	50	1.161
933, baten roerende woon- en bedrijfsruimtenbelastingen	0	0	0	0	0	0
934, baten baatbelasting	0	35	0	1	-1	-35
935, baten forensenbelasting	0	46	0	2	-2	-46
936, baten toeristenbelasting	23	28	1	1	0	-5
937, baten hondenbelasting	138	42	5	1	4	96
938, baten reclamebelasting	0	0	0	0	0	0
939, baten precariobelasting	0	39	0	1	-1	-39
940, lasten heffingen en invordering gemeentelijke belastingen	-224	-236	-8	-8	0	12
941, lastenverlichting Rijk	0	0	0	0	0	0
960, saldo kostenplaatsen	0	468	0	16	-16	-468
970, saldo van de rekening vóór bestemming	126	-403	5	-13	18	529
Totaal hoofdfunctie 9 (vóór bestemming)	34.499	34.807	1.234	1.165	69	-308
980, mutaties reserves	0	0	0	0	0	0
990, saldo van de rekening (na bestemming)	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdfunctie 9 (na bestemming)	34.373	35.210	1.229	1.178	51	-837

BIJLAGE 5B BEGROTINGSFUNCTIES DELFZIJL VERGELEKEN MET DE PROVINCIALE REFERENTIEGEMEENTE

Gemeente Delfzijl		Provinciale referentiegemeente				
Jaar	2007			Woonruimten	13.383	
Woonruimten	12.765			Inwoners	28.826	
Inwoners	27.989					
Functie	Nettolasten Delfzijl (x € 1.000)	Nettolasten referentie-gemeente (x € 1.000)	Nettolasten Delfzijl per inwoner (x € 1,-)	Nettolasten referentie-gemeente per inwoner (x € 1,-)	Vershil per inwoner (x € 1,-)	Vershil absoluut (x € 1.000)
Hoofdfunctie 0. Algemeen bestuur						
001, bestuursorganen	-1.773	-1.186	-63	-41	-22	-587
002, bestuursondersteuning	-1.825	-1.330	-65	-46	-19	-496
003, burgerzaken	-618	-930	-22	-32	10	312
004, baten secretarieleges burgerzaken	230	246	8	9	-1	-16
005, bestuurlijke samenwerking	-162	-132	-6	-5	-1	-30
006 bestuurlijke ondersteuning raad en rekenkamer	-231	-298	-8	-10	2	67
Totaal hoofdfunctie 0	-4.379	-3.630	-156	-125	-31	-760
Hoofdfunctie 1. Openbare orde en veiligheid						
120, brandweer en rampenbestrijding	-1.262	-1.105	-46	-38	-8	-187
140, overige beschermende maatregelen	-312	-375	-11	-13	2	63
Totaal hoofdfunctie 1	-1.604	-1.480	-57	-51	-6	-124
Hoofdfunctie 2. Verkeer, vervoer en waterstaat						
210, wegen, straten en pleinen	-3.167	-3.749	-113	-130	17	582
211, verkeersmaatregelen te land	-387	-386	-14	-13	-1	-1
212, openbaar vervoer	-4	-2	0	0	0	-3
214, parkeren	-341	-166	-12	-6	-6	-176
215, baten parkeerbelasting	303	319	11	11	0	-16
220, zeehavens	0	0	0	0	0	0
221, binnenhavens en waterwegen	-25	-14	-1	0	-1	-11
223, veerdiensten	0	0	0	0	0	0
230, luchtvaart	0	0	0	0	0	0
240, waterkering, afwatering en landaanwinning	-32	-49	-1	-2	1	17
Totaal hoofdfunctie 2	-3.653	-4.046	-131	-140	10	393
Hoofdfunctie 3. Economische zaken						
310, handel en ambacht	-403	-201	-14	-7	-7	-202
320, industrie	0	-292	0	-10	10	292
330, nutsbedrijven	0	224	0	8	-8	-224
340, agrarische productie en ontginning	0	0	0	0	0	0
341, overige agrarische zaken, jacht en visserij	0	-3	0	0	0	3
Totaal hoofdfunctie 3	-403	-271	-14	-9	-5	-132
Hoofdfunctie 4. Onderwijs						
420, openbaar basisonderwijs	-120	-301	-4	-10	6	181
421, openbaar basisonderwijs, huisvesting	-757	-702	-27	-24	-3	-55
422, bijzonder basisonderwijs	-38	-77	-1	-3	2	39
423, bijzonder basisonderwijs, huisvesting	-610	-429	-22	-15	-7	-181
430, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs	-15	-186	-1	-6	5	171
431, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting	0	-128	0	-4	4	128
432, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs	0	-53	0	-2	2	53
433, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, huisvesting	0	-144	0	-5	5	144
440, openbaar voortgezet onderwijs	0	-18	0	-1	1	18
441, openbaar voortgezet onderwijs, huisvesting	-349	-469	-12	-16	4	120
442, bijzonder voortgezet onderwijs	0	-2	0	0	0	2
443, bijzonder voortgezet onderwijs, huisvesting	-524	-191	-19	-7	-12	-333
480, gemeenschappelijke baten/lasten van het onderwijs	-770	-733	-28	-25	-3	-37
482, volwasseneneducatie	-17	-33	-1	-1	0	16
Totaal hoofdfunctie 4	-3.200	-3.465	-115	-119	4	265
Hoofdfunctie 5. Cultuur en recreatie						
510, openbaar bibliotheekwerk	-526	-824	-19	-29	10	298
511, vormings- en ontwikkelingswerk	-689	-810	-25	-28	3	121
530, sport	-1.557	-1.322	-56	-46	-10	-235
531, groene sportvelden en terreinen	-648	-443	-23	-15	-8	-205
540, kunst	-452	-499	-18	-17	-1	7
541, oudheidkunde/musea	-91	-181	-3	-6	3	90
550, natuurbescherming	0	-9	0	0	0	9
560, openbaar groen en openluchtrecreatie	-3.216	-1.793	-115	-62	-53	-1.423
580, overige recreatieve voorzieningen	-156	-174	-6	-6	0	18
Totaal hoofdfunctie 5	-7.375	-6.054	-265	-209	-56	-1.322

Funcie	Nettolasten Delfzijl (x € 1.000)	Nettolasten referentie- gemeente (x € 1.000)	Nettolasten Delfzijl per inwoner (x € 1,-)	Nettolasten referentie- gemeente per inwoner (x € 1,-)	Verskil per inwoner (x € 1,-)	Verskil absoluut (x € 1.000)
Hoofdfunctie 6, Sociale voorz. en maatsch. Dienstverlening						
610, bijstandverlening	-1.783	-2.130	-64	-74	10	347
611, werkgelegenheid	-699	-575	-25	-20	-5	-124
612, inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk	-87	65	-3	2	-5	-152
613, overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk	0	0	0	0	0	0
614, gemeentelijk minimabeleid	-899	-966	-36	-33	-3	-33
620, maatschappelijke begeleiding en advies	-857	-1.605	-31	-56	25	748
621, vreemdelingen	-94	-135	-3	-5	2	41
622, huishoudelijke verzorging	-1.904	-2.924	-68	-101	33	1.020
630, sociaal-cultureel werk	-880	-1.152	-31	-40	9	272
641, tehuzen	0	0	0	0	0	0
650, kinderdagopvang	-308	-350	-11	-12	1	42
651, dagopvang gehandicapten	0	0	0	0	0	0
652, voorzieningen gehandicapten	-1.577	-1.570	-56	-54	-2	-7
Totaal hoofdfunctie 6	-9.188	-11.342	-328	-393	65	2.154
Hoofdfunctie 7, Volksgezondheid en milieu						
711, ambulancevervoer	0	0	0	0	0	0
712, verpleeginrichtingen	0	-1	0	0	0	1
714, openbare gezondheidszorg	-386	-422	-14	-15	1	36
715, jeugdgezondheidszorg, uniform deel	-7	-9	0	0	0	2
716, jeugdgezondheidszorg, maatwerk deel	-33	-22	-1	-1	0	-11
721, afvalverwijdering en -verwerking	-3.055	-2.560	-109	-89	-20	-495
722, riolering en waterzuivering	-1.691	-1.861	-60	-65	5	170
723, milieubeheer	-837	-953	-33	-33	0	16
724, lijkbezorging	-150	-198	-5	-7	2	48
725, baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	3.486	3.078	125	107	18	408
726, baten rioolrechten	1.967	2.080	70	71	-1	-93
727, baten rioolheffing huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater	0	0	0	0	0	0
728, baten rioolheffing grond-en hemelwater	0	0	0	0	0	0
729, huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater	0	0	0	0	0	0
730, hemelwater	0	0	0	0	0	0
731, grondwater	0	0	0	0	0	0
Totaal hoofdfunctie 7	-806	-886	-27	-32	5	80
Hoofdfunctie 8, Ruimtelijke ordening en volkshuisvesting						
810, ruimtelijke ordening	-830	-652	-30	-23	-7	-178
820, woningexploitatie/woningbouw	-52	-215	-2	-7	5	163
821, stads- en dorpsvernieuwing	-2.122	-493	-76	-17	-59	-1.630
822, overige volkshuisvesting	-1.126	-841	-40	-29	-11	-285
823, bouwvergunningen	480	489	17	17	0	-9
830, bouwgrondexploitatie	0	100	0	3	-3	-100
Totaal hoofdfunctie 8	-3.650	-1.611	-131	-56	-75	-2.039
Hoofdfunctie 9, Financiering en algemene dekkingsmiddelen						
911, geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar	0	-440	0	-15	15	440
913, overige financiële middelen	605	442	22	15	7	163
914, geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar	655	1.417	23	49	-26	-762
921, algemene uitkeringen gemeentefonds	26.274	28.321	939	982	-43	-2.047
922, algemene baten en lasten	590	-522	21	-18	39	1.112
930, uitvoering Wet WOZ	-287	-178	-10	-6	-4	-109
931, baten onroerende-zaakbelastingen gebruikers	1.741	724	62	25	37	1.017
932, baten onroerende-zaakbelastingen eigenaren	4.858	3.254	174	113	61	1.604
933, baten roerende woon- en bedrijfsruimtenbelastingen	0	0	0	0	0	0
934, baten baatbelasting	0	5	0	0	0	-5
935, baten forsenbelasting	0	2	0	0	0	-2
936, baten toeristenbelasting	23	28	1	1	0	-5
937, baten hondenbelasting	138	20	5	1	4	118
938, baten reclamebelasting	0	0	0	0	0	0
939, baten precariobelasting	0	0	0	0	0	0
940, lasten heffingen en invordering gemeentelijke belastingen	-224	-197	-8	-7	-1	-28
941, lastenverlichting Rijk	0	0	0	0	0	0
980, saldo kostenplaatsen	0	600	0	21	-21	-600
970, saldo van de rekening vóór bestemming	126	-1.050	5	-36	41	1.176
Totaal hoofdfunctie 9 (vóór bestemming)	34.499	32.427	1.234	1.125	109	2.072
980, mutaties reserves	0	-211	0	-7	7	211
990, saldo van de rekening (na bestemming)	0	-27	0	-1	1	27
Totaal hoofdfunctie 9 (na bestemming)	34.373	33.239	1.229	1.153	76	1.135

BIJLAGE 6 INDELING FUNCTIES NAAR CLUSTERS

Gemeentefonds cluster	Basiscluster	Begrotingsfuncties
Inkomstenclusters		
Eigen inkomsten	OZB	931, baten onroerende-zaakbelasting gebruikers 932, baten onroerende-zaakbelasting eigenaren 941, lastenverlichting rijk
	Overige eigen middelen	212, openbaar vervoer 220, zeehavens 230, luchtvaart 310, handel en ambacht 320, industrie 330, nutsbedrijven 340, agrarische productie en ontginning 341, overige agrarische zaken, jacht en visserij 830, bouwgrondexploitatie 911, geldleningen en uitzettingen korter dan 1 jaar 913, overige financiële middelen 914, geldleningen en uitzettingen langer of gelijk aan 1 jaar 933, baten roerende woon- en bedrijfsruimtenbelastingen 934, baten baatbelasting 935, baten forensenbelasting 936, baten toeristenbelasting (voor 50%) 937, baten hondenbelasting 938, baten reclamebelasting 939, baten precariobelasting
	nvl Algemene uitkering	921, algemene uitkering gemeentefonds
Uitgavenclusters		
Werk en inkomen	Werk en inkomen	610, bijstandsverlening 611, werkgelegenheid 612, inkomensvoorzieningen vanuit het Rijk 613, overige sociale zekerheidsregelingen vanuit het Rijk 614, gemeentelijk minimaalbeleid
Educatie	Onderwijshuisvesting	421, openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting 423, bijzonder basisonderwijs, onderwijshuisvesting 431, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting 433, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, onderwijshuisvesting 441, openbaar voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting 443, bijzonder voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting
	Overige educatie	420, openbaar basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 422, bijzonder basisonderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 430, openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 432, bijzonder (voortgezet) speciaal onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 440, openbaar voortgezet onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 442, bijzonder voortgezet onderwijs, exclusief onderwijshuisvesting 480, gemeenschappelijke baten en lasten van het onderwijs 482, volwasseneneducatie
Maatschappelijke zorg	Maatschappelijke zorg	620, maatschappelijke begeleiding en advies 621, vreemdelingen 622, huishoudelijke verzorging 630, sociaal/cultureel werk 641, tehuizen 650, kinderdagopvang 651, dagopvang gehandicapten 652, voorzieningen gehandicapten 711, ambulancevervoer 712, verpleeginrichtingen 714, openbare gezondheidszorg 715, jeugdgezondheidszorg, uniform deel 716, jeugdgezondheidszorg, maatwerkdeel
Kunst en ontspanning	Kunst	540, kunst
	Ontspanning	510, openbaar bibliotheekwerk 511, vormings- en ontwikkelingswerk 530, sport 580, overige recreatieve voorzieningen
Oudheid	Oudheid	541, oudheidkunde/musea

Gemeentefonds cluster	Basiscluster	Begrotingsfuncties
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	Volkshuisvesting	820, woningexploitatie/woningbouw 822, overige volkshuisvesting 823, bouwvergunningen
	Ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing	810, ruimtelijke ordening 821, stads- en dorpsvernieuwing
Reiniging	Reiniging	721, afvalverwijdering en verwerking 725, baten reinigingsrechten en afvalstoffenheffing
Riolering	Riolering	722, riolering gecombineerd 726, baten rioolrechten 727, baten rioolheffing huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater 728, baten rioolheffing grond- en hemelwater 729, huishoudelijk-/bedrijfsafvalwater 730, hemelwater 731, grondwater
Groen	Groen	531, groene sportvelden en terreinen 550, natuurbescherming 560, openbaar groen en openluchtrecreatie 724, lijkbezorging
Wegen en water	Wegen	210, wegen, straten en pleinen 211, verkeersmaatregelen te land 214, parkeren 215, baten parkeerbelasting 936, baten toeristenbelasting (voor 50%)
	Water	221, binnenhavens en waterwegen 223, veerdiensten 240, waterkering, afwatering en landaanwinning
Openbare orde en veiligheid	Openbare orde en veiligheid	120, brandweer en rampenbestrijding 140, openbare orde en veiligheid
Fysiek milieu	Fysiek milieu	723, milieubeheer
Bevolkingszaken	Bevolkingszaken	003, burgerzaken 004, baten secretarieleges burgerzaken
Bestuursorganen	Bestuursorganen	001, bestuursorganen 006, bestuursondersteuning raad en rekenkamer(funcitie)
Algemene ondersteuning	Algemene ondersteuning	002, bestuursondersteuning college van burgemeester en wethouders 005, bestuurlijke samenwerking 922, algemene baten en lasten 930, uitvoering Wet WOZ 940, lasten heffing en invordering gemeentelijke belastingen 960, saldo van kostenplaatsen 990, saldo van de rekening van baten en lasten na bestemming

**BIJLAGE 7 CHECKLIST BEGROTING DELFZIJL 2007 OP AANWEZIGHEID
VAN DOOR HET BBV VOORGESCHREVEN ONDERDELEN**

Gemeente DELFZIJL					
art.	omschrijving	onderwerp	subonderwerp	j/n	eventuele actie/opm.
8	programmabegroting			j	
		programmaplannen 3 w's			
	Overzicht dekkingsmiddelen		opgenomen bij de financiële begroting, zonder nadere toelichting	n	
		lokale heffingen (waarvan besteding niet gebonden)		j	
		algemene uitkering		j	
		dividend		j	
		saldo financieringsfunctie		j	
		saldo BTW-compensatiefonds		j	
		overige algemene dekkingsmiddelen		j	
10	paragraaf	lokale heffingen			
			geraamde inkomsten	j	
			beleid	j	summier
			lastendruk	j	
			kwijtscheldingsbeleid	j	
11	paragraaf	weerstandsvermogen			
			weerstandscapaciteit	j	
			risico's	n	1
			beleid	n	
12	paragraaf	onderhoud kapitaalgoederen			
			wegen	j	2
			riolering	j	
			water	j	
			groen	j	
			gebouwen	j	
			beleidskader plannen	n	
			financiële vertaling	n	3
13	paragraaf	financiering			
			conform Wet fido (zie handreiking)	j	
14	paragraaf	bedrijfsvoering			
			beleidsvoornemens	j	
15	paragraaf	verbonden partijen			
			visie op partijen in relatie tot programma's	n	
			beleidsvoornemens	j	
16	paragraaf	grondbeleid			
			visie in relatie tot doelstellingen programma's	n	
			uitvoering grondbeleid	j	
			actuele prognose resultaten	j	
			onderbouwing geraamde winstnemingen	n	n.v.t.
			reserves grondexploitatie in relatie tot risico's	n	

17	Overzicht baten/lasten			j	
		per programma de raming van de baten/lasten en het saldo		j	
		overzicht van geraamde algemene dekkingsmiddelen		j	
		bedrag voor onvoorzien		j	
		resultaat voor bestemming		j	
		toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen		j	
		geraamd resultaat na bestemming		j	
19	toelichting overzicht baten/lasten			j	
		overzicht van geraamde incidentele baten en lasten		j	
20	uiteenzetting van de financiële positie			j	
		gevolgen financiële positie van bestaand en nieuw beleid		n	in overzicht baten en lasten
		arbeidskosten		j	
		investeringen gesplitst in economisch en maatschappelijk nut in openbare ruimte		j	
		de financiering		j	
		verloop van reserves en voorzieningen		j	
21	toelichting uiteenzetting van de financiële positie			j	
		grondslag ramingen		j	
		ontwikkelingen t.o.v. vorig begrotingsjaar		n	
22	meerjarenraming			j	
		gevolgen 3 jaren		j	
		gevolgen financiële positie van bestaand en nieuw beleid		j	
		arbeidskosten		n	
		investeringen gesplitst in economisch en maatschappelijk nut		j	
		de financiering		j	
		verloop van reserves en voorzieningen		j	
23	toelichting MJB			j	
		grondslag ramingen		j	
		ontwikkelingen t.o.v. vorige MJB		n	
66	productramingen			j	
		uitwerking programma's in producten		j	
		per product de lasten/baten en het saldo		j	
		verdelingsprincipe		j	
		totalen sluiten aan met programma's		j	
67	toelichting productramingen				
68		overzicht kapitaallasten		j	
			afschrijvingen	j	
			rente	j	

71	informatie van derden				
		conversietabel producten-programma's		j	
		conversietabel producten-functies		j	
		gegevens voor 15-11 bij GS		j	

1. In de paragraaf weerstandsvermogen zou (ook) aandacht moeten worden geschonken aan risico's betreffende gemeenschappelijke regelingen.
2. Diverse onderhoudsplannen zijn niet van recente datum; actualisatie van deze plannen is gewenst.
3. Een relatie tussen de in de begroting opgenomen onderhoudslasten en de uit de diverse beleidskaders voortvloeiende lasten wordt niet gelegd.

